

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 216 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden hösten 1999. Samtliga yrkanden avstyrks av utskottet.

Yrkandena handlar om grundskolans ansvar och omfattning, elever i behov av särskilt stöd, ämnet idrott och hälsa, undervisning om alkohol, narkotika och tobak, skolans värdegrund, åtgärder mot mobbning, elevvård, skolans arbetsmiljö, betyg och gymnasieskolan m.m.

Reservationer finns från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Vänsterpartiet.

Motionerna

1999/2000:Ub202 av Ingvar Eriksson och Olle Lindström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kristendomens ställning inom ämnet religionskunskap i grundskolan.

1999/2000:Ub203 av Barbro Westerholm (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skadeförebyggande åtgärder i skolan,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om simundervisningen i skolan.

1999/2000:Ub205 av Catharina Elmsäter-Svärd (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betygssystemet,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om återinförande av rätten att pröva betyg under gymnasietiden.

1999/2000:Ub206 av Harald Nordlund och Karin Pilsäter (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Skolverket bör få i uppdrag att se till att Ung Företagsamhets verksamhet ges möjlighet att komma in i skolarbetet.

1999/2000:Ub211 av Sofia Jonsson och Birgitta Sellén (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsning på ungdomars hälsa,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar i skollagen motsvarande arbetsmiljölagen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokala skolstyrelser,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett uppdrag till Integrationsverket och Skolverket om att öka kunskapen om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund.

1999/2000:Ub212 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om individuella studieplaner,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om timplanen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betyg,

7. att riksdagen beslutar om sådan ändring av skollagen att de nationella proven blir obligatoriska i år fem,

8. att riksdagen beslutar om sådan ändring av skollagen att utvecklings-samtal från år fem skall resultera i en skriftlig sammanfattning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en nollvision för mobbning,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att all personal skall vara skyldig att rapportera förekomst av mobbning till rektor,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anorexi,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar i skollagen motsvarande arbetsmiljölagen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokala skolstyrelser,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att erbjuda föräldrar till barn med läs- och skrivsvårigheter utbildning,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om praktisk arbetslivsorientering,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av kursplaner och läroplaner för att stärka läs- och skrivfärdigheter,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om best practices/beprovad erfarenhet,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om diagnostiska prov för att upptäcka läs- och skrivsvårigheter tidigt,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en nationell kampanj för ökat läsande,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dramapedagoger och bildkonstnärer i skolan,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flexibel skoltid,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskolan,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidig diagnostisering.

1999/2000:Ub214 av Sonia Karlsson (s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen ger Skolverket i uppdrag att tydligare än i dag informera om skillnaderna i betygssystemen.

1999/2000:Ub215 av Yvonne Ruwaida och Barbro Westerholm (mp, fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den roll klassmorfar kan spela i barnens liv,

2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av former för att trygga en klassmorfars närvaro i skolan som ett led i att tillgodose barns behov av vuxna.

1999/2000:Ub220 av Anita Jönsson och Jarl Lander (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om simundervisning i skolan.

1999/2000:Ub221 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att nollvision skall vara målet i arbetet mot att motverka mobbning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att varje kommun bör genomföra en fortbildning för all skolpersonal om skolans värdegrund,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att varje skola bör ha en plan för hur man kan omsätta skolans värdegrund i praktiken,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sociala färdigheter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den fysiska skolmiljöns betydelse för bekämpningen av mobbning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om personalsituationens betydelse för bekämpningen av mobbning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det i varje kommun skall finnas en barn- och ungdomsplan,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolledarens skyldighet att anmäla brott till de sociala myndigheterna och när så är påkallat till polismyndigheten,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medling,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av organiserad tillsyn över elevernas aktiviteter inte bara när undervisningen pågår utan även under rasten,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten att omplacera mobbande och kränkande elever,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information om våldets konsekvenser.

1999/2000:Ub222 av Marianne Andersson och Birgitta Sellén (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kritiskt och analytiskt inriktad medieundervisning får större plats i grundskolan och i gymnasieskolan,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärarutbildning i mediekunskap,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om analytiska och kritiska moment i ungdomars medie- och kulturverksamhet.

1999/2000:Ub227 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans uppdrag,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fritt skolval och fria skolor,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att säkerställa att alla elever når kunskapsmålen.

1999/2000:Ub229 av Cristina Husmark Pehrsson och Anita Sidén (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att rätt bedöma en elevs situation och förmåga,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av neurofysiologisk kunskap som led i undervisningen av all pedagogisk personal,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att aktivt följa pedagogisk forskning och utveckling också utanför Sveriges gränser.

1999/2000:Ub230 av Cristina Husmark Pehrsson och Anne-Katrine Dunker (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av särskilt pedagogiskt stöd till särbegåvade barn och ungdomar,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att specialpedagogik för särbegåvade barn och ungdomar skall ingå i all lärarutbildning,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag på lagstadgad rätt till särskilt pedagogiskt stöd för särbegåvade barn och ungdomar i enlighet med Europarådets rekommendation 1248 (1994).

1999/2000:Ub232 av Jeppe Johnsson och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortbildning av skolpersonal i drogkunskap,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningen av föräldrar i drogkunskap.

1999/2000:Ub233 av Ola Sundell (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om antalet veckotimmar i ämnet idrott och hälsa.

1999/2000:Ub234 av Tanja Linderborg m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om 1994 års läroplan vad gäller grundläggande värderingar.

1999/2000:Ub235 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp, m, v, kd, fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den roll som klassmorfar kan spela i barnens liv,

2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av formerna för en klassmorfars närvaro i skolan som ett led i att tillgodose barns behov av vuxna.

1999/2000:Ub236 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miniminivå för lärarledd undervisning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans ansvar för att eleven i sin individuella studieplan har en sådan kombination av valbara kurser att programmålen uppfylls,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvecklingsplaner upprättas för varje elev,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åldersgränsen för gymnasieelever,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av ett företagsinriktat nationellt gymnasieprogram,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förnyelse av de nationella programmen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om APU,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etappvis indelning av kärnämnen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ämnet religionskunskap,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av samverkan med grundskolan samt kommuner emellan,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de nationella proven och betygen,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den etiska värdegrundens betydelse för arbetsmiljön,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behoven för gymnasieelever som saknar familjestöd.

1999/2000:Ub237 av Kenneth Lantz (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kemiindustrins behov av utbildad arbetskraft från naturvetenskapliga programmet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att bevara kemiämnet i gymnasiet med tanke på högteknologisk verksamhet och för att bevara hög kompetens.

1999/2000:Ub241 av Lennart Värmbly m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att ta fram ett förslag till en bättre indelning av skolåret enligt vad i motionen anförts.

1999/2000:Ub243 av Håkan Juholt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att historieämnet i skolan skall stärkas och göras till kärnämne i gymnasieskolan.

1999/2000:Ub244 av Ingvar Eriksson och Ewa Thalén Finné (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad timtid för ämnet idrott och hälsa i skolan.

1999/2000:Ub249 av Tuve Skånberg (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tätare betygssteg.

1999/2000:Ub251 av Kerstin-Maria Stalin (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att tydliggöra skolans ansvar och uppgifter då det gäller barn och ungdomar med särskilda behov,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en hänvisning till 71 § socialtjänstlagen bör införas i skollagen.

1999/2000:Ub253 av Carina Hägg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av arbete med freds- och ickevåldskultur i grundskolan.

1999/2000:Ub255 av Ulla-Britt Hagström och Yvonne Andersson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kristendomens ställning i religionskunskapsämnet.

1999/2000:Ub256 av Kent Härstedt (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning av förutsättningarna för att låta meditation, yoga, tai chi m.m. ingå i skolundervisningen i ämnet idrott.

1999/2000:Ub258 av Carina Hägg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dyslektikers förutsättningar i grund- och gymnasieskolan.

1999/2000:Ub259 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans kontakt med samhället,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans resurser för undervisningen.

1999/2000:Ub260 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ingen elev skall behöva gå ur grundskolan utan nödvändiga baskunskaper,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad valfrihet och återinförande av tvååriga yrkesinriktade linjer på gymnasiet.

1999/2000:Ub264 av Kent Härstedt och Annika Nilsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om simundervisning till skolbarn,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett förtydligande i läroplanen om vilka krav som ställs beträffande simkunnighet.

1999/2000:Ub265 av Mikael Oscarsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om disciplinen i den svenska grundskolan och gymnasiet.

1999/2000:Ub266 av Margareta Cederfelt (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om obligatoriska skriftliga omdömen för elev i grundskolan fr.o.m. årskurs ett i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Ub268 av Maria Larsson (kd) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär upprättande av en nationell handlingsplan för att inom grund- och gymnasieskola uppmuntra till entreprenörskap och företagande.

1999/2000:Ub269 av Berit Adolfsson och Cristina Husmark Pehrsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av fysisk aktivitet för barn och ungdom för att de skall kunna kompensera välfärdens biverkningar,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nytänkande och samverkan mellan olika aktörer i skolan.

1999/2000:Ub272 av Tuve Skånberg (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Skolverkets utformning av kursplaner skall följa riktlinjerna i riksdagsbeslutet om 1993/94:UbU1 Ny läroplan för grundskolan, m.m.

1999/2000:Ub273 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fritt skolval i Öresundsregionen.

1999/2000:Ub275 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans värdegrund samt om riktlinjer för hur måldokumentet angående etisk fostran, som finns angivna i läroplanen, skall få praktisk tillämpning,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur skolans etiska fostran skall utformas,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kristendomens ställning i religionsämnet,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skolan skall bli mer flexibel till tid, innehåll och form,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flexibel skolstart och fortsatt nioårig skolplikt med möjlighet till ett års förlängning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att hjälpa elever med dyslexi och neurologiska handikapp,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av tillgång på elevvårdande personal,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grundskolans ansvar för att elever skall ha uppnått tillräckliga kunskaper för att tillägna sig studier på gymnasienivå,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av praktiska och estetiska ämnen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändring av utvecklingssamtalen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betygssystemets utformning,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatoriska nationella prov från årskurs 5,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om föräldrainflytande och föräldraansvar,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allergisanering och ombyggnad av skolbyggnader och skolgårdar,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ANT-undervisningen,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av uppföljning och utvärdering av tidsutrymmet för blockämnena och för estetiska och praktiska ämnen, hur formerna för elevinflytandet och jämställdhetsarbetet utvecklas samt vilka resultat arbetet mot mobbning och uttryck för främlingsfientlighet har givit.

1999/2000:Ub276 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett handlingsprogram för grundskolan för arbete med freds- och icke-våldskultur,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett handlingsprogram med anledning av FN-deklarationen om det internationella året för en fredskultur och för årtiondet för en freds- och icke-våldskultur för världens barn.

1999/2000:Ub277 av Inger Davidson (kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om elevvård,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studie- och yrkesvägledare,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betyg,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om klasstorlek,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolan som arbetsplats.

1999/2000:Ub283 av Johnny Ahlqvist och Kristina Zakrisson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheterna för godkända elever att läsa upp sina betyg.

1999/2000:Ub288 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att tillse att skollagens intentioner gällande arbete mot mobbning följs,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att tillse att arbetsmiljölagens intentioner gällande arbete mot mobbning följs,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående polisanmälan av våld i skolan,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående vikten av att de kommunala skolplanerna förbättras kvalitativt och kvantitativt vad gäller skolans arbete mot mobbning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående utvecklingen av innehållet i skolornas arbetsprogram mot mobbning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en nationell handlingsplan mot mobbning för att höja skolornas lägstanivå i arbetet med att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av nätverksbyggande på skolorna samt att all skolpersonal erbjuds utbildning om hur mobbning upptäcks och hindras,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående vikten av att förekomsten av mobbning och skolans insatser mot mobbning löpande mäts och värderas.

1999/2000:Ub289 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information om och uppföljning av skolans arbete med värdegrunden.

1999/2000:Ub290 av Marianne Samuelsson och Kerstin-Maria Stalin (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolplikt.

1999/2000:Ub291 av Runar Patriksson m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör uppdra åt Skolverket att ombesörja att den nya bibelöversättningen uppmärksammas i undervisningen i grundskolan samt att undervisning om den kristna religionen ges ett betydande utrymme i ämnet religionskunskap på grundskolenivå.

1999/2000:Ub294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att grundskolan skall bli tioårig,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den centralt fastställda timplanen skall avskaffas,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att betygsskalan skall bli sexgradig,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att elever skall få utvecklingssamtal med skriftlig dokumentation under hela grundskolan,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla elever skall få betyg från år 6,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fler nationella prov,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla elever med särskilda behov skall få extra stöd,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ingen elev skall börja gymnasiet utan betyget godkänd i svenska, engelska och matematik,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inte alla elever skall behöva nå högskolebehörighet,
15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alternativa kurser,
16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alltid kunna komplettera studierna så att högskolekompetens uppnås,
17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kärnämnen mer skall kunna profileras utifrån gymnasieprogrammets allmänna inriktning,
18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat utrymme för individuella inriktningar och val,
19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med sommarkurser,
23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare åtgärder mot ogiltig frånvaro och en översyn av gällande regler för betygssättning,
25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av en entreprenörsutbildning,
28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolan som en bra arbetsplats,
33. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökade möjligheter för gymnasieelever att studera utomlands,
35. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att gymnasieskolor i utsatta områden skall få extra resurser,
36. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kraftfulla åtgärder mot mobbning.

1999/2000:Ub295 av Elver Jonsson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärarutbildningens utformning för att kunna ge skolungdomar en god ANT-undervisning,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Skolverkets roll och ansvar att inspirera och informera,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att – i förekommande fall – tillsammans med Kommunförbundet/Landstingsförbundet aktualisera droginformationens värde och vidta åtgärder som kan leda fram till en mer aktiv och förbättrad ANT-undervisning i skolorna.

1999/2000:Ub297 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ändra läroplanernas (Lpo 94 och Lpf 94) 1 kap. enligt förslag i bilaga till motionen.

1999/2000:Ub302 av Birgitta Carlsson och Birgitta Sellén (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utöka antalet idrottslektioner i skolan.

1999/2000:Ub305 av Viviann Gerdin (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att komplettera skollagen så att all personal som upptäcker mobbning ges skyldighet att rapportera till rektor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att barn i skolan som mår psykiskt dåligt utreds med förtur,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att mobbarna uppmärksammas och att insatser görs för att hjälpa dem.

1999/2000:Ub307 av Agneta Brendt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturens betydelsefulla roll i vården.

1999/2000:Ub308 av Agneta Brendt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det angelägna i att öka möjligheterna för hörande elever att lära sig teckenspråk.

1999/2000:Ub309 av Raimo Pärssinen m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningspoäng i gymnasieskolan.

1999/2000:Ub311 av Beatrice Ask m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en flexiblare gymnasieskola,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om färre obligatoriska kärnämnen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avskaffa timplanen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fler betygssteg,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återinförande av rätten att pröva betyg under gymnasietiden,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av gymnasieskolans program och struktur.

1999/2000:Ub312 av Åke Carnerö (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Skolverket ges i uppdrag att utforma tydliga uppnåelsemål för grundskolans sim- och vattensäkerhetsundervisning,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Skolverket i sin tillsyn uppmärksammar grundskolans simundervisning.

1999/2000:Ub314 av Tasso Stafilidis och Charlotta L Bjälkebring (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skolans samlevnadsundervisning skall fungera i enlighet med en värdeneutral hållning till sexualiteten och upplysa utan att lägga värderingar på olika sexuella läggningar och på olika sätt att utöva sex,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skolans samlevnadsundervisning skall upplysa om könsöverskridande, transvestitism och transsexualitet,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det som står i läroplanen för grundskolans andra paragraf ”I överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism...” tas bort, då inget specifikt värdesystem skall gynnas framför något annat,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det är upp till varje vuxen individ att få tillägna sig sexuellt upphetsande alster och att det inte är samhällets uppgift att lägga någon värdering i det, under förutsättning att ingen människa skadas eller kränks.

1999/2000:Ub801 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lärare och elever behöver ordning, reda och arbetsro i skolan,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att elevstyrda skolor riskerar att urholka rektors och lärares ansvar och status.

1999/2000:Ub806 av Catharina Hagen (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betygssystemet och betygssättningen i skolan.

1999/2000:Ub809 av Sven Bergström (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans uppgift att också lära eleverna en god studieteknik.

1999/2000:Ub810 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skärpning av lärares möjligheter att använda disciplinära åtgärder,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lärare ges möjlighet till fortbildning om barns läs- och skrivutveckling, dyslexi samt dyskalkyli.

1999/2000:Ub813 av Agne Hansson (c) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande på försök av utbildning i entreprenörskap i skolorna i Kalmar län.

1999/2000:K356 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att implementera MR-perspektivet i hela den ordinarie utbildningsverksamheten i landet.

1999/2000:Ju720 av Amanda Agestav (kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlevnadsundervisningen i skolan.

1999/2000:Ju721 av Lena Ek m.fl. (c, m, kd, fp, mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolan och behovet av information om skolplikten och hembesök vid långvarig olovlig frånvaro.

1999/2000:Ju725 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att ytterligare uppmärksamma mobbning som ett viktigt problemområde.

1999/2000:Ju906 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans skyldighet att informera föräldrar.

1999/2000:Ju908 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans informationsskyldighet.

1999/2000:Fö213 av Åke Carnerö m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att grundskolans kursplan i ämnet samhällskunskap skall kompletteras med målet att eleven efter det nionde skolåret skall vara orienterad om det moderna samhällets sårbarhet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa skall kompletteras med målet att eleven i slutet av det nionde skolåret skall ha kunskap i hjärt-lunglivräddning.

1999/2000:Sf637 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det fria gymnasievalet.

1999/2000:So226 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmiljön i skolan,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolhälsovården,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans undervisning i livsstilsfrågor.

1999/2000:So263 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att upprätta fler dyslexicentrum,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att berörda personalgrupper får en adekvat utbildning om dyslexi,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkt skolhälsovård.

1999/2000:So330 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en väl fungerande skolhälsovård.

1999/2000:Kr231 av Peter Pedersen m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av möjligheterna att säkra och utveckla musikutbildningen vid landets musik- och kulturskolor samt i detta sammanhang överväga om dessa skolors verksamheter skall regleras i skollagen.

1999/2000:Kr313 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolbibliotekens situation.

1999/2000:Kr509 av Kent Olsson m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om idrottens betydelse i skolan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa idrott och hälsa som kärnämne i gymnasieskolan.

1999/2000:N212 av Kenneth Johansson (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om entreprenörskap.

1999/2000:N214 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällets nya samlingsplats.

1999/2000:N271 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning.

1999/2000:N384 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och kompetensutveckling samt behovet av inriktning på företagande och entreprenörskap i utbildningen.

1999/2000:N388 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regional profilering i skolorna.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningens infrastruktur och hur samverkan mellan olika utbildningsaktörer kan förbättras,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en dörr till utbildning och individuellt anpassade utbildningspaket,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utbildningsgaranti upp till 25 års ålder.

1999/2000:A230 av Elver Jonsson m.fl. (fp) vari yrkas

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolan som murbräcka mot segregation.

Utskottet

Utskottet behandlar i det följande 216 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden hösten 1999.

Utskottet tar först upp motionsyrkanden av mer övergripande karaktär som rör bl.a. grundskolans ansvar, omfattning och skolplikten. Därefter behandlas yrkanden om elever i behov av särskilt stöd. Sedan följer ett avsnitt med yrkanden om vissa läroplans- och kursplaneanknutna frågor, bl.a. idrott och hälsa och undervisning om alkohol, tobak och narkotika. Därefter följer under olika avsnitt yrkanden om bl.a. gymnasieskolan, värdegrunden, mobbning, elevvård, skolans arbetsmiljö och betyg. Sist följer ett antal övriga frågor.

Allmänna skolfrågor

Grundskolans ansvar, omfattning m.m.

Motionerna

I Moderata samlingspartiets motion 1999/2000:Ub227 anförts beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.* att det är skolans huvuduppgift att ge nästa generation kunskaper och fostran av hög kvalitet. Det förutsätter att varje skola har professionell kompetens och en stimulerande miljö för lärande. En grundskola av hög kvalitet kan inte skapas utan att regering och riksdag ställer tydliga och höga krav, men samtidigt låter varje skola få en självständigare och friare roll att själv utforma sin verksamhet (yrk. 1). Motionärerna betonar vikten av att säkerställa att alla elever når de fastställda kunskapsmålen. För att uppnå systematik och god kontroll över att alla elever faktiskt ges den hjälp de har rätt till och uppnår de nationella målen bör regeringen ta fram förslag om införande av en obligatorisk grundskoleexamen (yrk. 5). I motion 1999/2000:Ub260 (m) yrkande 1 framhålls att ingen elev skall behöva gå ut grundskolan utan nödvändiga baskunskaper. Alltfler elever får inte de baskunskaper som är nödvändiga för att klara gymnasieprogrammen. För att stärka gymnasiets sätt att fungera måste bristerna i

grundskolan åtgärdas. Enligt motion 1999/2000:Ub259 (m) yrkande 7 måste skolans resurser i ökad utsträckning styras till undervisning och läromedel.

Även i Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub275 betonas grundskolans ansvar för att elever skall ha uppnått tillräckliga kunskaper för att tillägna sig studier på gymnasienivå. I dag lämnar alltför många elever grundskolan med icke godkända studieresultat (yrk. 9). Motionärerna framhåller att alla barn är olika och lär på olika sätt och under olika lång tid. Skolan skall vara flexibel nog att möta varje elevs förutsättningar. Undervisningen måste individualiseras. Det är orimligt att utgå från att alla elever behöver just nio år för att nå målen (yrk. 5). Skolstarten bör vara individuellt flexibel och ske successivt. Kristdemokraterna avvisar obligatorisk skolstart för sexåringar. Skolplikten skall även fortsättningsvis vara nioårig. Det skall finnas möjlighet att förlänga skolgången i grundskolan med ett år (yrk. 6).

Centerpartiet anser (motion 1999/2000:Ub212 yrk. 24) att grundskolans åtagande inte bör upphöra förrän eleven har fått godkända kunskaper. Skoltiden bör vara flexibel och medge att elevers tid i grundskolan varierar. Enligt Folkpartiets motion 1999/2000:Ub294 måste den totala undervisningstiden i grundskolan öka. Grundskolan skall vara tioårig och förskoleklassen skall utgöra det första året (yrk. 6). Folkpartiet anser också att ingen elev skall få börja gymnasiet utan betyget godkänd i svenska, engelska och matematik. I dag tillåts elever att komplettera sina kunskaper inom det individuella programmet för att bli behöriga till ett nationellt program. Det är enligt motionärerna grundskolan som skall ha ansvar för att eleverna kompletterar sina kunskaper till godkänd nivå (yrk. 13).

Enligt Centerpartiet (motion 1999/2000:Ub211 yrk. 5) bör ett *uppdrag ges till Invandrarverket och Skolverket i syfte att öka kunskapen om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund*. Uppdraget till Skolverket bör enligt motionärerna ges mot bakgrund av de rapporter som uppmärksammas om resultatet i skolan för elever med invandrarbakgrund.

Utskottets bedömning

Utskottet vill beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.* inledningsvis peka på att en god miljö och ett gott arbetsklimat i skolan är mycket grundläggande av flera skäl. Frågor om arbetsmiljö, arbetsformer och elevers möjligheter att påverka undervisningen är viktiga för ett bra arbetsklimat och därmed för undervisningens resultat. Elevernas välbefinnande i skolan är en avgörande förutsättning för ett framgångsrikt resultat. Det finns ett klart samband mellan motivation och resultat. Det är därför synnerligen otillfredsställande att undersökningar visar att upp till 100 000 elever inte mår bra i skolan. Orsakerna är flera: mobbning, otrygghet, brister i miljön, kanske bristande stöd från lärare och vuxna (Skolverkets temabild *Läget i grundskolan 1999*). Elevernas rätt till en trygg skolmiljö är ett ansvar för den skola som eleven går i och även för skolhuvudmannen. Ett framgångsrikt arbete på skolorna förutsätter tillräckliga resurser, ekonomiska och personella. Kommunen har också ett ansvar för att t.ex. kompetensutveckla personalen och ett mycket tydligt ansvar för arbetsmiljön i skolan.

Utskottet har i olika sammanhang framhållit vikten av att alla elever skall ges möjlighet att nå målen för grundskolan. Utskottet delar härvidlag motionärernas uppfattning. Utskottet har nyligen – med anledning av förslag från Riksdagens revisorer (1998/99:RR8) – utförligt behandlat frågor om grundskolans ansvar och resultat m.m. (bet. 1999/2000:UbU10, rskr. 179). Utskottet hänvisar till vad utskottet då anförde om styrningen av skolan och grundskolans resultat (s. 6–9). Utskottet vill än en gång framhålla att man i en obligatorisk skola inte kan ge avkall på ambitionsnivån att alla elever faktiskt skall nå målen för grundskolan. Man måste dock vara medveten om att alla elever inte når målen samtidigt och på samma sätt. Målsättningen att skolan skall vara en skola för alla inbegriper att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov, något som tydligt framgår av både skollagen (1 kap. 2 §) och läroplanen (Lpo 94). Utskottet vill betona vikten av att elever i behov av särskilt stöd får det stöd de är berättigade till. Om en elev behöver särskilda stödåtgärder skall ett åtgärdsprogram utarbetas (5 kap. 1 § grundskoleförordningen). En del elever kan också behöva extra tid i grundskolan, vilket är möjligt enligt gällande bestämmelser (4 kap. 10 § skollagen). Det finns också möjlighet att inom det individuella programmet i gymnasieskolan uppnå behörighet till ett nationellt program, dvs. godkända betyg i ämnena svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska. Utskottet vill betona vikten av att det finns möjlighet till varierande lösningar för de elever som av olika skäl inte uppnår grundskolans kunskapsmål i årskurs 9.

Utskottet har tidigare under detta riksmöte behandlat frågor med anknytning till skolstartsålder och omfattningen av grundskolan i betänkande 1999/2000:UbU6 (s. 10). Utskottet pekade bl.a. på att det i nuvarande reglering av skolstartsålder finns en betydande flexibilitet. Alla sexåringar har rätt att delta i förskoleklassen. Det finns möjlighet att börja skolan vid sex eller sju års ålder. Om det finns särskilda skäl och ett barns vårdnadshavare begär det kan skolplikten uppskjutas till det år barnet fyller åtta år.

Utskottet vill beträffande yrkandet om att skolans resurser i ökad utsträckning måste styras till undervisning och läromedel peka på att det enligt gällande ansvarsfördelning ankommer på kommunerna att besluta om resurser till skolorna. Utskottet vill också hänvisa till vad utskottet anförde beträffande skolornas resursanvändning m.m. i betänkandet med anledning av Riksdagens revisorers förslag (bet. 1999/2000:UbU10 s. 13). Utskottet har bl.a. framhållit vikten av att det finns kunskap och medvetenhet om resursfördelning och resursanvändning på såväl nationell som lokal nivå.

Riksdagen bör med hänvisning till vad utskottet har anförde avslå motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 24, 1999/2000:Ub227 yrkandena 1 och 5, 1999/2000:Ub259 yrkande 7, 1999/2000:Ub260 yrkande 1, 1999/2000:Ub275 yrkandena 5, 6 och 9 och 1999/2000:Ub294 yrkandena 6 och 13.

Utskottet noterar beträffande yrkandet om *ett uppdrag till Invandrarverket och Skolverket i syfte att öka kunskapen om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund* att regeringen i utvecklingsplanen för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121, bet. 1999/2000:UbU6) har behandlat frågor med anknytning till elever med utländsk bakgrund. Regeringen har därefter i regleringsbrev 2000 gett ett uppdrag till Skolverket att kartlägga

och granska hur olika pedagogiska tillvägagångssätt används i undervisningen i skolor med elever med ett stort antal olika nationaliteter och språk samt sprida goda exempel på detta. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2001. Särskilda medel har avsatts för kompetensutveckling av lärare i skolor med elever med många nationaliteter och andra språk än svenska. Vidare kommer en arbetsgrupp att tillsättas inom Regeringskansliet med uppdrag att utforma förslag till konkreta insatser inom det mångkulturella området (skr. 1998/99:121 s. 67). Utskottet vill i sammanhanget också erinra om att särskilda medel har avsatts för förstärkning av utbildning i storstadsregionerna (anslaget A5). Sammanlagt har 265 miljoner kronor beräknats för olika ändamål under år 2000, varav 95 miljoner kronor avser insatser inom området språkutveckling i skolan. Bland annat kommer 45 miljoner kronor att användas under år 2000 för insatser där vuxna stödjer elever med t.ex. läxläsning och till projekt inom förskola och skola som syftar till att bryta segregationen mellan svenska ungdomar och ungdomar med utländsk bakgrund. Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub211 yrkande 5.

Grundskolans timplan

Motionerna

Centerpartiet anser (motion 1999/2000:Ub212 yrk. 5) att den centrala *timplanen i grundskolan skall avskaffas*. Det är inte antalet timmar som skall utgöra grunden för den likvärdiga utbildningen. Motionärerna pekar på att det är bra att en försöksverksamhet utan nationellt fastställd timplan nu genomförs i grundskolan. Folkpartiet föreslår (motion 1999/2000:Ub294 yrk. 7) att den centralt fastställda timplanen på sikt skall avskaffas, eftersom den lägger hinder i vägen för en målstyrd skola. För att grundskolan fullt ut skall kunna bli flexibel och anpassningsbar efter elevernas varierande behov måste skolan även i praktiken vara målstyrd.

I Centerpartiets motion 1999/2000:Ub212 yrkande 4 framhålls att alla elever i *grundskolan* bör ha rätt att få en *individuell studieplan*. En sådan ändring i grundskoleförordningen bör införas samtidigt som den centrala timplanen avskaffas. Den individuella studieplanen bör upprättas tillsammans med elev och föräldrar och gås igenom vid varje utvecklingssamtal.

Utskottets bedömning

Utskottet vill beträffande *avskaffande av grundskolans timplan* anföra följande. Utskottet har nyligen behandlat denna fråga. Utskottet delade regeringens uppfattning om värdet av att i en försöksverksamhet i ett åttiototal kommuner pröva om den nationella timplanen kan tas bort i grundskolan (prop. 1998/99:110, bet. 1999/2000:UbU5 s. 5–7). Detta innebär att en femårig försöksverksamhet startas läsåret 2000/2001. Försöksverksamheten skall utvärderas. Utskottet delar motionärernas uppfattning att om arbetet i grundskolan sker utan timplan stämmer detta bättre överens med intentionerna bakom en mål- och resultatstyrd skola än vad som vanligen är fallet i dag. Målen i läroplan och kursplaner måste vara det viktigaste styrinstrumentet,

inte den tid som används för att nå dit. Utskottet anser emellertid att det är mycket viktigt med en försöksverksamhet och en utvärdering av denna innan ett eventuellt beslut tas om avskaffande av timplanen. Utskottet avstyrker motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 5 och 1999/2000:Ub294 yrkande 7.

Utskottet avstyrker nu, liksom tidigare (bet. 1999/2000:UbU5 s. 7), yrkande 4 i motion 1999/2000:Ub212 om införande av *individuell studieplan för alla elever i grundskolan*. Utskottet vill betona vikten av att skolan – i enlighet med gällande föreskrifter – arbetar på ett sådant sätt att varje elevs resultat och skolsituation ständigt följs. Utskottet vill åter peka på att målstyrningen innebär att det skall finnas möjligheter till en flexibel lösning av pedagogiska insatser för enskilda elever och för grupper av elever. Lärare och elever har stor frihet att utifrån målen välja stoff och lägga upp undervisningen. Detta ställer stora krav på att skolan arbetar på ett sådant sätt att varje elevs resultat och skolsituation kan följas. I försöksverksamheten med avskaffad timplan i grundskolan blir frågan om individuell planering för enskilda elever ännu mer betydelsefull. Det ankommer på lärare, elev och föräldrar att komma överens om den pedagogiska planeringen. Utskottet utgår från att det i en del fall kan bli aktuellt att göra individuella studieplaner. Utskottet är nu, liksom tidigare, inte berett att föreslå någon reglering av verksamheten.

Skolplikten

Motionerna

Frågor med anknytning till behovet av information m.m. om *skolpliktens fullgörande* tas upp i motion 1999/2000:Ju721 (c, m, kd, fp, mp) yrkande 6. Motionärerna anser att kommunerna bör bli skyldiga att aktivt informera elever och föräldrar om skolpliktens innebörd. Skolhuvudmannen bör, vid olovlig frånvaro under en längre tid eller när det kan misstänkas att en elev hålls från skolan, vara skyldig att göra hembesök för att tydliggöra nödvändigheten av skolpliktens fullgörande. I motion 1999/2000:Ub290 (mp) framhålls att både vårdnadshavare och kommunen är skyldiga att se till att eleverna fullgör grundskolan. Trots detta hoppar unga kvinnor av skolan i förtid. En övergripande bild av detta saknas – hur många som berörs, vilka de bakomliggande orsakerna kan vara och eventuella framtida konsekvenser för dessa kvinnor. Motionärerna anser att Skolverket bör ges i uppdrag att se över problematiken.

Utskottets bedömning

Utskottet vill i likhet med motionärerna betona att både vårdnadshavare och kommuner är skyldiga att se till att eleverna *fullgör sin skolplikt*. Detta framgår tydligt av bestämmelserna i 3 kap. skollagen. Av 16 § framgår att om en skolpliktig elev i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad på dem ankommer för att så skall ske, får styrelsen för utbildningen vid vite förelägga elevens vårdnadshavare att iaktta sina skyldigheter. Ett före-

läggande gäller omedelbart, även om beslutet överklagas. Beslut av styrelsen för utbildningen i ärenden enligt denna paragraf får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Utskottet noterar att frågan om unga invandrarflickors villkor har uppmärksamats av regeringen. Regeringen har i maj 1999 inlett en dialog med företrädare för olika invandrarorganisationer, trossamfund och myndigheter om unga invandrarflickors situation i skolan och generellt. I augusti 1999 har regeringen gett Integrationsverket i uppdrag att i samarbete med i första hand Barnombudsmannen, Skolverket och Socialstyrelsen, studera i vilken omfattning det förekommer generations- och kulturkonflikter som får till följd att flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund än majoritetsbefolkningen söker samhällets stöd för att flytta hemifrån eller att de drabbas av psykisk ohälsa samt hur vanligt det är att flickor avbryter sin skolgång till följd av äktenskap, graviditet eller andra familjeskäl. Integrationsverket skall vidare redovisa åtgärder och metoder som kan användas för att stärka ställningen hos utsatta flickor med annan bakgrund än majoritetsbefolkningen. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 maj 2000.

Med hänvisning till vad utskottet har anfört avstyrks motionerna 1999/2000:Ub290 och 1999/2000:Ju721 yrkande 6.

Elever i behov av särskilt stöd

Motionerna

Frågor med anknytning till *elever i behov av särskilt stöd* tas upp i flera motioner.

I Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub275 yrkande 7 framhålls att all personal i skolan, främst lärarna, måste vinnlägga sig om att alla elever får tillräckliga läs- och skrivkunskaper. Speciellt bör dyslektikers särskilda behov uppmärksammas. Även barn med neurologiska handikapp måste få den hjälp som krävs. Folkpartiet anser (motion 1999/2000:Ub294 yrk. 12) att alla elever med särskilda behov skall få extra stöd. Elever med läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) måste uppmärksammas mer i skolan. Det är nödvändigt att samtliga pedagoger inom grundskolan och förskolan har kunskaper och utbildning för att hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter. Det är också viktigt att lärare och skolhälsovård har adekvat utbildning om ADHD och/eller DAMP. I motion 1999/2000:So263 (fp) framhålls att fler dyslexi- centrum bör upprättas. Det är oacceptabelt att elever med läs- och skrivsvårigheter utreds först långt upp i skolåldern. Dyslexicentrum skall ge specialhjälp åt personer med dyslexi, men deras resurser är otillräckliga (yrk. 3). Berörda personalgrupper måste få en adekvat utbildning om dyslexi (yrk. 4).

Centerpartiet anser (motion 1999/2000:Ub810 yrk. 9) att lärare skall ges möjlighet till fortbildning om barns läs- och skrivutveckling, dyslexi samt dyskalkyli. Kunskaper inom dessa områden bör också ingå i all lärarutbildning. Centerpartiet pekar i motion 1999/2000:Ub212 också på att det finns metoder som visat sig fungera för att förmedla kunskaper, s.k. best practices, eller beprövad erfarenhet. Grunden för dessa är lärares erfarenheter, profess-

ionella kunskaper samt observations- och analysförmåga. Skolverket bör ges i uppdrag att sammanställa en nationell erfarenhetsbas som görs tillgänglig på Internet (yrk. 18). Motionärerna betonar att det är av största vikt att insatser görs för att tidigt upptäcka läs- och skrivsvårigheter. Diagnostiska prov bör genomföras redan under de första skolåren för att möjliggöra tidiga insatser (yrk. 19). Det finns ett klart samband mellan mycket läsande och läsprestationer. Regeringen bör ta initiativ till en kampanj för ökat läsande (yrk. 20).

I motion 1999/2000:Ub229 (m) framhålls att det verkar finnas tilltro till att medicinska diagnoser skall lösa skolans problem och att elever överlämnas att utredas av specialister i stället för att man utbildar och på olika sätt stödjer läraren (yrk. 1). Specialpedagogiken bör enligt motionärerna kraftigt förstärkas i grundutbildningen av lärare och neurofysiologi ingå som en viktig kunskap (yrk. 2). Det är viktigt att utifrån ny kunskap bygga en pedagogisk inläringssituation. Pedagogisk forskning och utveckling måste följas också utanför Sveriges gränser (yrk. 3).

Enligt Centerpartiets motion 1999/2000:Ub212 yrkande 17 bör *en översyn göras av kursplaner och läroplaner för att stärka läs- och skrivfärdigheter*. I alla ämnens kursplaner måste det ställas krav på ”förmåga att själv uttrycka sig och att inhämta information”. I yrkande 14 pekar motionärerna på att man i England bl.a. har erbjudit föräldrar till barn med läs- och skrivsvårigheter utbildning mot att föräldrarna åtar sig att ge sina barn medvetet stöd i deras läsutveckling. Möjligheterna att stimulera en liknande verksamhet vid svenska skolor bör övervägas.

I motion 1999/2000:Ub230 (m) betonas behovet av *särskilt pedagogiskt stöd till särbegåvade barn och ungdomar*. Motionärerna pekar på att man i de flesta länder i Europa inser att man också måste ta väl hand om överbegåvade elever (yrk. 1). Specialpedagogik för särbegåvade barn och ungdomar skall ingå i all lärarutbildning (yrk. 2). Riksdagen bör (yrk. 3) hos regeringen begära förslag på lagstadgad rätt till särskilt pedagogiskt stöd för särbegåvade barn och ungdomar i enlighet med Europarådets rekommendation 1248 (1994).

Utskottets bedömning

Utskottet instämmer med motionärerna i att det är av största vikt att kommunerna ser till att det inom skolan finns kompetens och resurser för *elever i behov av särskilt stöd*. Detta har utskottet också tidigare gett uttryck för vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden. Som utskottet har pekat på i det föregående framgår det mycket tydligt av såväl skollagen som läroplanen (Lpo 94) att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika skäl har svårigheter att nå målen för utbildningen. Utskottet har också tidigare under detta riksmöte – med anledning av proposition 1998/99:105 *Elever med funktionshinder* – utförligt behandlat dessa frågor (bet. 1999/2000:UbU4). Utskottet hänvisar till vad utskottet då anförde bl.a. om att det är betydelsefullt att lärarna har insikter i specialpedagogik och att skolan har tillgång till lärare med fördjupad sådan kompetens.

Utskottet noterar att Lärarutbildningskommittén i sitt slutbetänkande *Att lära och leda – en lärarutbildning för samverkan och utveckling* (SOU 1999:63) har lämnat förslag till en förstärkning av skolans samlade specialpedagogiska kompetens. Kommittén menar att en av specialpedagogikens mest angelägna uppgifter är att bidra till att all personal i skola och förskola kan möta den naturliga variationen av elevers olikheter. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet och regeringen har aviserat en proposition i ämnet i maj 2000.

Det finns enligt utskottets uppfattning ett betydande behov av kompetensutveckling för lärare och annan personal i frågor som rör elever i behov av särskilt stöd. Kommunerna har ansvar för att fortbildning anordnas för den personal som har hand om utbildningen (2 kap. 7 § skollagen). Staten kan dock på olika sätt stödja kompetensutveckling, t.ex. genom att ge bidrag till särskilda satsningar. Utskottet vill peka på att regeringen i budgetpropositionen för år 2000 (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 16 s. 67, bet. UbU1) har avsatt sammanlagt 500 miljoner kronor för utvecklingsinsatser inom skolväsendet under perioden 2000–2002, bl.a. för kompetensutveckling av lärare inom det specialpedagogiska området och inom området språkutveckling (läs- och skrivprocessen). Av regleringsbrev för år 2000 framgår att 15 miljoner kronor skall användas för att förstärka Skolverkets stöd till kompetensutveckling för undervisning av elever i behov av särskilt stöd, t.ex. vad gäller förståelse för vad funktionshinder kan innebära eller att öka kunskaperna om mer vanligt förekommande problem såsom läs- och skrivsvårigheter/dyslexi eller koncentrationssvårigheter. Vidare skall 15 miljoner kronor användas för att bl.a. stödja och stimulera arbetet med språkutveckling med inriktning på att förbättra läs- och skrivmiljöerna i skolan samt förstärka och utveckla skolbibliotekets pedagogiska roll.

Behovet av forskning och utveckling när det gäller elever med funktionshinder understryks också i budgetpropositionen för år 2000. Skolverket disponerar sammanlagt 6 miljoner kronor under en treårsperiod för att stödja och stimulera pedagogisk forskning inom detta område.

Utskottet vill än en gång framhålla skyldigheten för skolan att utarbeta ett åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd. Vid utarbetandet av programmet bör samråd ske med eleven och elevens vårdnadshavare (5 kap. 1 § grundskoleförordningen). Ett åtgärdsprogram skall naturligtvis föregås av en analys av elevens problem och utgå från en helhetssyn på eleven. Beroende på vilka elevens svårigheter är kan olika personalgrupper vara berörda. Skolan måste t.ex. – när det gäller elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi – ta ansvar för att kartlägga och analysera elevens specifika språksituation. För vissa elever kan det vara befogat med en bredare utredning, t.ex. en bedömning av psykolog, logoped eller annan erforderlig specialistkompetens. Särskilt stöd för elever med dyslexi eller andra läs- och skrivsvårigheter måste anpassas till varje elevs individuella behov.

Elevvårdsutredningen har nyligen lämnat sitt slutbetänkande *Från dubbla spår till Elevhälsa* (SOU 2000:19). I betänkandet tas bl.a. frågor upp som rör elever i behov av särskilt stöd. Betänkandet kommer att remissbehandlas. Utskottet vill också peka på att Kommittén för översyn av skollagen m.m. (dir. 1999:15) har uppdrag som berör elever i behov av särskilt stöd.

Kommittén skall bl.a. analysera hur termerna "elevens rätt" respektive "kommuns skyldighet" används i skollagen och vid behov föreslå de förändringar som krävs för en ökad tydlighet vad gäller termernas innebörd. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 maj 2001.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört och redovisat, föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkandena 18–20, 1999/2000:Ub229 yrkandena 1–3, 1999/2000:Ub275 yrkande 7, 1999/2000:Ub294 yrkande 12, 1999/2000:Ub810 yrkande 9 och 1999/2000:So263 yrkandena 3 och 4.

Utskottet avstyrker även yrkandena om *översyn av kursplaner och läroplaner för att stärka läs- och skrivfärdigheter* och att erbjuda föräldrar till barn med läs- och skrivsvårigheter utbildning (motion 1999/2000:Ub212 yrk. 14 och 17). Utskottet anser att elevernas språkutveckling är ett av skolans viktigaste uppdrag. Elever som får svårigheter i läs- och skrivprocessen måste få speciell uppmärksamhet och en individuell studieplanering. Det är mycket väsentligt att varje lärare känner ett ansvar för att stödja eleverna i läs- och skrivprocessen. Utskottet vill peka på att vikten av en positiv språkmiljö var en av de slutsatser som framhölls i den kvalitetsgranskning av läs- och skrivprocessen som ett led i undervisningen som genomfördes år 1999. Utskottet erinrar om att kommunerna har ett ansvar för skolans resultat. Detta innebär bl.a. att elevernas språkutveckling noga måste följas och utvärderas. Utskottet noterar att Skolverket bl.a. har stött läs- och skrivutvecklingen genom sitt projekt Skola för utveckling (*Att upptäcka språket*, Skolverket 1999). Utskottet hänvisar också till vad utskottet anfört i det föregående om elever i behov av särskilt stöd.

Regeringen har nyligen beslutat om reviderade kursplaner för alla ämnen i grundskolan. De nya kursplanerna skall tillämpas fr.o.m. höstterminen 2000. Regeringens beslut innebär att krav- och målnivåer i princip ligger kvar, men undersökningar, forskningsrön, samhällsutvecklingen och attitydförskjutningar i samhället har i vissa fall lett till en modernisering av innehållet i kursplanerna. Utskottet har inhämtat att man i samband med kursplaneöversynen har gjort en särskild genomgång av samtliga kursplaner i syfte att förstärka skrivningarna om läs- och skrivutveckling. Denna översyn har genomförts bl.a. mot bakgrund av utbildningsinspektörernas rapport i den nationella kvalitetsgranskningen 1998 om *Läs- och skrivprocessen som ett led i undervisningen* (Skolverkets rapport 160). Den av motionärerna efterlysta översynen har således nyligen genomförts i fråga om grundskolans kursplaner.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att föräldrar till barn med läs- och skrivsvårigheter kan ge sina barn stöd i deras läsutveckling. Utskottet är dock inte berett att förorda en på nationell nivå initierad verksamhet med syftet att erbjuda föräldrar till barn med läs- och skrivsvårigheter utbildning. Det är naturligtvis mycket viktigt att lärare och föräldrar gemensamt kommer överens om hur barnets läsutveckling bäst kan stödjas, t.ex. i samband med att åtgärdsprogram upprättas för en elev och i samband med utvecklingssamtal.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub230 yrkandena 1–3 om *särskilt pedagogiskt stöd till särbegåvade barn och ungdomar m.m.* Som utskottet

har pekat på i det föregående innebär målstyrningen att det skall finnas möjligheter till en flexibel lösning av pedagogiska insatser för enskilda elever och för grupper av elever. Lärare och elever har stor frihet att utifrån målen välja stoff och lägga upp undervisningen. Detta ställer stora krav på att skolan arbetar på ett sådant sätt att varje elevs resultat och skolsituation kan följas. Alla elever skall ges möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Detta framgår också av läroplanen (Lpo 94). Där sägs att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.

Utskottet hänvisar också till vad utskottet anfört i det föregående om försöksverksamhet med slopande av den nationella timplanen i grundskolan. När det gäller gymnasieskolan har en ny definition införts av begreppet gymnasiepoäng (prop. 1997/98:169, bet. 1998/99:UbU3), vilket bl.a. innebär att skolorna kommer att ha stor frihet att disponera tiden. Hur många undervisningstimmar som bör läggas ut på en kurs för att en viss grupp elever skall uppnå kunskapsmålen får bedömas utifrån lokala förhållanden och förutsättningar.

Utskottet vill också än en gång peka på att regeringen har aviserat en proposition om en ny lärarutbildning inom kort (maj 2000).

Vissa läroplans- och kursplaneanknutna frågor

Idrott och hälsa

Motionerna

I flera motioner begärs ökad timtid för *ämnet idrott och hälsa* i skolan. Enligt motion 1999/2000:Ub233 (m) verkar nedskärningen av antalet veckotimmar i ämnet idrott och hälsa obegriplig i perspektiv av beprövad vetenskap och pedagogisk erfarenhet. Visserligen finns det fria valet, men det är sannolikt att de elever som bäst behöver fysisk träning undviker ett sådant tillval. De yngsta barnen bör ha ett träningstillfälle per dag och de äldre barnen och ungdomarna tre träningspass per vecka, heter det i motionen. Regeringen bör enligt motion 1999/2000:Ub244 (m) återkomma till riksdagen med förslag om ökad timtid för ämnet. Motionärerna pekar på att forskningen visar ett starkt samband mellan motorisk utveckling och inläring. I motion 1999/2000:Kr509 (m) yrkande 2 framhålls att ämnet måste ges större utrymme i skolan. Det är framför allt viktigt att de elever som inte idrottar på fritiden får fysisk aktivitet och idrott i skolan. Även i motion 1999/2000:Ub302 (c) begärs en ökning av antalet timmar i ämnet idrott och hälsa.

I motion 1999/2000:Ub269 (m) betonas vikten av fysisk aktivitet för barn och ungdomar för att de skall kunna kompensera välfärdens biverkningar. Motionärerna pekar på att ämnet kan och får göras roligare, t.ex. kan aerobics, spinning, hiphop och skatebord ingå i undervisningen. En del lärare arbetar på det sättet, men fler lärare borde lägga om sin undervisning. Idrottslärarna har också stora möjligheter att inspirera barn och ungdom att delta i idrottsföreningar och andra aktiviteter på fritiden (yrk. 1). Motionärerna pekar på möjligheterna till samverkan mellan olika aktörer i skolan. Kom-

munens idrottsföreningar kan inbjudas att ha aktivitet i skolans gymnastiksal efter skoltid, exempelvis har man i en skola förlängt skoldagen och har en extra timmes fysisk aktivitet för samtliga barn i årskurs 1 och 2 (yrk. 2).

I motion 1999/2000:Ub256 (s) begärs en utredning av förutsättningarna att låta meditation, yoga, taichi m.m. ingå i skolundervisningen i ämnet idrott. Idrott och motion är kroppens främsta sätt att göra sig av med lagrad stress, men det borde vara lika viktigt att vi lär oss sätt att inte bli så stressade, heter det i motionen. I motion 1999/2000:Kr509 (m) yrkande 3 framhålls vikten av att ämnet idrott och hälsa även framgent är ett kärnämne i gymnasieskolan. Det är också viktigt att kommunerna tar vara på de möjligheter som finns att anordna lokala idrottsgymnasier eller samverka om regionala idrottsgymnasier.

Regeringen bör enligt motion 1999/2000:Ub203 (fp) yrkande 2 ta initiativ till åtgärder i syfte att stärka *simundervisningen* i skolan. Motionären pekar på att det bland målen för ämnet idrott och hälsa ingår att eleven skall kunna simma. Detta mål uppnås dock inte till fullo. Särskilt oroande är att simkunskheten bland invandrarelever är dålig. I motion 1999/2000:Ub264 (s) anförs att skolan måste ha till uppgift att ta reda på simkunnighetsnivån på skolan. Resurser för undervisning måste sättas in där det finns behov (yrk. 1). Läroplanen bör förtydligas beträffande vilka krav som skall ställas på simkunnighet. Motionärerna anser att eleverna exakt måste veta vad utbildningen har för mål. De hänvisar till att målen för årskurs 5 praktiskt har definierats av Nordens Livräddningsförbund (yrk. 2). Enligt motion 1999/2000:Ub220 (s) måste Skolverket speciellt uppmärksamma invandrabarnens möjligheter till simundervisning och vidta de åtgärder som kan behövas för att skolan skall nå sitt mål för simundervisning. I motion 1999/2000:Ub312 (kd) anförs att Skolverket bör ges i uppdrag att utforma tydliga uppnåelsemål för grundskolans sim- och vattensäkerhetsundervisning. Ett minimikrav bör t.ex. vara att eleverna skall kunna simma 200 meter, veta hur man skall hjälpa någon som råkat i en nödsituation, ge konstgjord andning etc. (yrk. 1). Skolverket bör i sin tillsyn uppmärksamma omfattningen av grundskolans simundervisning och hur kursplanens mål för undervisningen nås (yrk. 2). Enligt motion 1999/2000:Fö213 (kd) yrkande 3 skall grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa kompletteras med målet att eleven i slutet av nionde skolåret skall ha kunskap i hjärt- och lunglivräddning.

Utskottets bedömning

Utskottet vill inledningsvis peka på att antalet timmar i *ämnet idrott och hälsa* i grundskolans timplan har ökat från 460 till 500 timmar fr.o.m. läsåret 1998/99 genom riksdagens beslut hösten 1997 (prop. 1997/98:6, bet. UbU5, rskr. 107). Samtidigt utökades det lokala jämningsutrymmet för skolans val från 410 timmar till 600 timmar för att vidga skolans möjligheter att organisera undervisningen efter lokala behov och intressen. Därutöver finns i grundskolans timplan avsatt 382 timmar för elevens eget val, vilka bl.a. kan användas för ämnet idrott och hälsa. När det gäller ämnet idrott och hälsa i gymnasieskolan har riksdagen våren 1999 beslutat vissa förändringar (prop. 1997/98:169, bet. 1998/99:UbU3, rskr. 1998/99:160). Från och med läsåret

2000/01 gäller en ny gemensam struktur för gymnasieskolan. Kärnämnet idrott och hälsa har samma omfattning – 100 gymnasiepoäng – på alla nationella och specialutformade program. En kurs om 50 gymnasiepoäng kommer också att erbjudas alla elever som ett individuellt val. I samband med behandlingen av ärendet underströk utskottet vikten av att alla elever informeras om denna möjlighet (bet. 1998/99:UbU3 s. 23).

Utskottet har under de senaste åren ägnat stor uppmärksamhet åt frågor med anknytning till elevers hälsa och till ämnet idrott och hälsa, t.ex. i samband med behandling av propositioner och motioner. Utskottet har även tagit emot uppvaktningar i ämnet. Utskottet anordnade också den 22 februari 2000 en öppen utfrågning om undervisningen i idrott och hälsa och undervisningen om alkohol, narkotika och tobak (ANT) i syfte att få en djupare bild av verksamheten. Till denna utfrågning var ett stort antal myndigheter och organisationer inbjudna som med olika infallsvinklar bidrog med fakta-material och synpunkter. Skolverket informerade bl.a. om att verket planerar att under år 2001 starta en bred utvärdering av ämnet idrott och hälsa. Denna utvärdering kommer att avse både målen i årskurs 9 i grundskolan och målen i årskurs 3 i gymnasieskolan.

Utskottet vill i likhet med vad som anförts i flera motioner betona vikten av undervisning i ämnet idrott och hälsa, inte minst ur folkhälsosynpunkt. Ämnet har ett mycket brett innehåll. I den nya kursplanen i ämnet för grundskolan, som gäller fr.o.m. läsåret 2000/01, skrivs bl.a. följande:

Ämnets kärna är idrott, lek och allsidiga rörelser utformade så att alla oavsett fysiska eller andra förutsättningar ska kunna delta, erhålla upplevelser och erfarenheter samt utvecklas på sina egna villkor. Grundläggande är ett hälso-perspektiv som innefattar såväl fysiskt och psykiskt som socialt välbefinnande. Ämnet förmedlar därmed en syn på idrott och hälsa som har betydelse för både uppväxttiden och senare skeden i livet. Ämnet stimulerar och engagerar alla att själva ta ett ansvar för uppläggning och genomförande av motion och fysisk träning. Det föreligger ett starkt samband mellan livsstil, livsmiljö, hälsa och livskvalitet. Ämnet förmedlar därför kunskaper om hur god hälsa och god livs- och arbetsmiljö kan främjas.

Utskottet vill med anledning av vad som anförts i motionerna 1999/2000: Ub256 och 1999/2000:Ub269 (yrk. 1) peka på att lärarna har stor frihet att lägga upp undervisningen. Detta framgår också tydligt av den nya kursplanen för ämnet i grundskolan. Lärare och elever kan tillsammans planera undervisningen för att ge alla elever möjligheter att bli stimulerade och att utvecklas. Utskottet vill beträffande den förstnämnda motionen även peka på att det i den nya kursplanen för ämnet Idrott och hälsa A i gymnasieskolan (SKOLFS 2000:6) framgår att ett av målen är att eleverna skall kunna tillämpa några olika metoder för spänningsreglering och stresshantering.

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion 1999/2000:Ub269 (yrk. 2) att det är viktigt med samverkan mellan skolan och t.ex. olika idrottsföreningar. Utskottet vill peka på att regeringen har beslutat att dela ut sammanlagt 60 miljoner kronor under en treårsperiod ur Allmänna arvsfonden till utveckling och förnyelse av idrottsverksamhet för barn och ungdomar och funktionshindrade. Ett av de prioriterade områdena är samarbete mellan idrottsföreningar och övriga föreningslivet, mellan idrottsföreningar och

skolan samt mellan olika idrottsföreningar. Ett annat prioriterat område är samspelet idrott–lek–fritid–hälsa.

Utskottet vill än en gång peka på att det är målen i läroplan och kursplaner som måste vara det viktigaste styrinstrumentet, inte vilken tid som används för att nå dit. Timplanerna har också på senare tid tonats ned till förmån för en mål- och resultatstyrd verksamhet. Från och med läsåret 2000/01 inleds en femårig försöksverksamhet utan nationell timplan i grundskolan. Försöksverksamheten kommer att noga följas och utvärderas. Utskottet förutsätter att man t.ex. följer hur praktiska och estetiska ämnen utvecklas.

När det gäller gymnasieskolan och ämnet idrott och hälsa som kärnämne (motion 1999/2000:Kr509 yrk. 3) hänvisar utskottet till att ämnet i den nya poängplanen för gymnasieskolan (bilaga 2 till skollagen) ingår med 100 gymnasiepoäng för samtliga nationella och specialutformade program. Beträffande kommunernas möjligheter att anordna lokala idrottsgymnasier eller att samverka med andra kommuner om regionala idrottsgymnasier vill utskottet peka på att det inom ramen för individuellt val finns möjlighet att anordna specialidrott. Individuellt val ingår i den nya poängplanen, som gäller fr.o.m. läsåret 2000/01, med 300 gymnasiepoäng. Det ankommer på kommunerna att besluta i dessa frågor.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört och redovisat avstyrks motionerna 1999/2000:Ub233, 1999/2000:244, 1999/2000:Ub256, 1999/2000:Ub269 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:Ub302 och 1999/2000:Kr509 yrkandena 2 och 3.

Utskottet vill beträffande *simundervisningen* i skolan anföra följande. I den nyligen fastställda kursplanen för ämnet idrott och hälsa i grundskolan är nu, liksom tidigare, ett av målen att eleverna i slutet av det femte skolåret skall ”kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten”. För slutet av det nionde skolåret har målet att eleverna skall ”ha kunskaper i livräddande första hjälp” införts. Skolan skall i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar kunskaper om handlande i nöd- och katastrofsituationer.

Som utskottet har betonat tidigare (senast i bet. 1998/99:UbU11 s. 34) är simkunnighet en baskunskap i säkerhet som alla barn har rätt att få. Det framgår också mycket tydligt av den fastställda kursplanen för ämnet idrott och hälsa att skolan har ett ansvar för att eleverna skall få denna kunskap. Kommuner och skolor har ansvar för att de nationella målen nås. Det är också på den lokala nivån som den närmare konkretiseringen av de nationella målen skall göras. Huvudmannen (kommunen) har ett självklart ansvar för att detta sker och ett ansvar för den kommunala uppföljningen och utvärderingen av skolornas resultat. Utskottet vill i sammanhanget även peka på vad utskottet redovisat i det föregående om att Skolverket avser att år 2001 starta en bred utvärdering av ämnet idrott och hälsa.

Riksdagen bör med hänvisning till vad utskottet anfört avslå motionerna 1999/2000:Ub203 yrkande 2, 1999/2000:Ub220, 1999/2000:Ub264 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:Ub312 yrkandena 1 och 2 och 1999/2000:Fö213 yrkande 3.

Motionerna

Undervisning om alkohol, narkotika och tobak (ANT) m.m. behandlas i flera motioner.

Enligt motion 1999/2000:Ub275 (kd) yrkande 20 har grundskolan, som når alla ungdomar, ett särskilt ansvar för att informera om drogers skadeverkningsar och visa på positiva alternativ. I motion 1999/2000:Ub295 (fp) framhålls att det borde vara självklart att det inom lärarutbildningen ges en adekvat utbildning om alkohol och andra droger för att ungdomar skall kunna få en god undervisning i dessa frågor (yrk.1). Skolan måste i framtiden spela en mer aktiv roll i arbetet med att skapa hållbara attityder mot alkohol och narkotika. Skolverket har därvid en roll och ett ansvar för att inspirera och informera skolorna (yrk. 2). Droginformationens värde bör aktualiseras och åtgärder vidtas som kan leda fram till en mer aktiv och förbättrad ANT-undervisning i skolorna (yrk. 3). I motion 1999/2000:So226 (fp) yrkande 11 framhålls att skolan har unika möjligheter att öka elevernas kunskap och påverka deras attityder till livsstilsfrågor. Det kan gälla inställningen till olika riskbeteenden som bruk av alkohol och tobak. Motionärerna betonar vikten av att lärarutbildningen innehåller avsnitt om folkhälsofrågor. I motion 1999/2000:Ju908 (m) yrkande 3 pekas på att förändringar i elevens personlighet kan vara tecken på ett begynnande narkotikamissbruk. Skolan måste ha en absolut plikt att informera föräldrarna om någon form av oroande tendenser börjar visa sig hos barnet. Det är viktigt att skolpersonalen kontinuerligt får fortbildning om droger och lär sig känna igen de symtom och verkningar som följer av ett drogbruk. Enligt motion 1999/2000:Ub232 (m) måste drogundervisningen i skolan fortgå oförtrutet och bli bättre. Lärare måste få ständig fortbildning och få färsk kunskap om vad som händer på drogfronten. Varje vuxen i skolan måste känna igen symtom och signaler på att en elev börjat använda droger (yrk. 1). Informationen till föräldrar måste förbättras. Ett sätt är att barnens lärare fortlöpande informerar föräldrarna om den aktuella drogsituationen och vilka symtom som droganvändning ger, t.ex. vid föräldramöten och utvecklingssamtal och genom Hem- och skolföreningar (yrk. 2).

Utskottets bedömning

Som utskottet har redovisat i det föregående har utskottet under de senaste åren ägnat stor uppmärksamhet åt frågor med anknytning till elevers hälsa och till ämnet idrott och hälsa, t.ex. i samband med behandling av propositioner och motioner. Utskottet har senast behandlat motionsyrkanden om undervisningen i alkohol, narkotika och tobak (ANT) i betänkande 1998/99:UbU11 (s. 26–28). Utskottet har ovan även redovisat att en öppen utfrågning om undervisningen i idrott och hälsa och undervisningen om alkohol, narkotika och tobak (ANT) anordnades den 22 februari 2000 i syfte att få en djupare bild av verksamheten. Till denna utfrågning var ett stort antal myndigheter och organisationer inbjudna som med olika infallsvinklar bidrog med faktamaterial och synpunkter. En synpunkt som återkom i flera

anföranden under denna utfrågning var att det inte bara handlar om att tala om hur farligt allting är utan att främja hälsa.

Utskottet vill åter peka på att Skolverket i samband med utfrågningen in-formerade om att verket planerar att under år 2001 starta en bred utvärdering av ämnet idrott och hälsa. Denna utvärdering kommer att avse både målen i årskurs 9 i grundskolan och målen i årskurs 3 i gymnasieskolan. Ämnet idrott och hälsa har, som utskottet har pekat på i det föregående, ett mycket brett hälsoperspektiv.

Skolverket har i januari 2000 redovisat en kvalitetsgranskning av undervisningen om tobak, alkohol och andra droger. Utbildningsinspektörerna kom fram till att de viktigaste bristerna i skolornas verksamhet när det gäller denna undervisning är brister i målformuleringar, i uppföljningen av arbetet, i kompetensutveckling för personalen, i fråga om elevmedverkan samt i fråga om samverkan med föräldrarna och det övriga närsamhället. I rapporten framhålls bl.a. att bruk och missbruk av tobak, alkohol och andra droger, riskbeteenden i fråga om sex och samlevnad samt förekomsten av mobbning och kränkande behandling hänger nära samman och egentligen inte kan delas upp och skiljas från varandra i undervisningen. Därför bör en mer helhetsinriktad hälsoundervisning och hälsopedagogik utvecklas som omfattar hela skolans organisation och hela dess innehåll. Inspektörerna pekar på att sådana försök redan pågår i Folkhälsoinstitutets regi och inom ramen för projektet Hälsöfrämjande skola.

Utskottet delar uppfattningen att ANT-undervisningen är en mycket viktig del av värdegrunden. Det handlar i mycket stor utsträckning om attityder, värderingar och livsstil. Enligt utskottets uppfattning ger kvalitetsgranskningen om ANT-undervisningen en mycket god grund för det fortsatta arbetet i skolorna med att förbättra och utveckla denna undervisning. Utskottet vill också peka på att ett arbete med värdegrunden i skolan nyligen har avslutats inom Utbildningsdepartementet. Utskottet hänvisar till vad utskottet anfört under avsnittet om värdegrunden i detta betänkande. Utskottet har bl.a. noterat att Skolverket arbetar med en fördjupningsstudie om värdegrunden. I detta arbete skall enligt direktiven (regleringsbrev 2000) ingå verkets arbete med barns och ungdomars hälsa. Utskottet vill i sammanhanget också hänvisa till att Elevvårdsutredningen nyligen har lämnat sitt betänkande *Från dubbla spår till Elevhälsa* (SOU 2000:19). Betänkandet kommer att remissbehandlas. Utskottet noterar vidare att Utbildningsdepartementet har inrättat en särskild arbetsgrupp med uppgift att göra en översyn av läroplanerna som styrinstrument. Arbetsgruppen skall redovisa sitt arbete senast den 31 maj 2001.

När det gäller lärarutbildningsfrågor vill utskottet hänvisa till att regeringen avser att lämna en proposition om en ny lärarutbildning i maj 2000.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna beträffande vikten av fortbildning av skolans personal om ANT-frågor. Varje kommun och varje landsting har en skyldighet enligt skollagen 2 kap. 7 § att se till att fortbildning anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Kommuner och landsting skall enligt bestämmelserna vinnlägga sig om en planering av personalens fortbildning.

Utskottet är inte berett att ta initiativ till en särskild lagreglering av en skyldighet för skolan att informera föräldrar om förändringar i elevens personlighet (motion 1999/2000:Ju908 yrk. 3). Utskottet utgår från att skolan informerar föräldrarna om bl.a. elevens sociala utveckling, t.ex. vid utvecklingsamtal eller på annat sätt.

Utskottet vill avslutningsvis understryka att skolan har en mycket betydelsefull roll när det gäller information om ANT-frågor. Utskottet vill i sammanhanget peka på vad som anförs i Skolverkets nationella kvalitetsgranskning av ANT-undervisningen beträffande elevperspektivet: För att skolans arbete med tobak, alkohol och andra droger skall kunna engagera eleverna och påverka deras beteenden, bör undervisningen i största möjliga utsträckning utgå från deras egna erfarenheter, upplevelser, värderingar och frågor. Eleverna bör ses som en resurs i verksamheten och aktivt engageras i planering och genomförande av ANT-undervisningen. Elevernas engagemang och egna ansvar för denna verksamhet bör stimuleras, exempelvis genom att tillämpa elevaktiverande och problembaserade metoder i undervisningen.

Riksdagen bör med hänvisning till vad utskottet anfört avslå motionerna 1999/2000:Ub232 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:Ub275 yrkande 20, 1999/2000:Ub295 yrkandena 1–3, 1999/2000:Ju908 yrkande 3 och 1999/2000:So226 yrkande 11.

Religionskunskap

Motionerna

Kristendomens ställning inom ämnet religionskunskap har tagits upp i flera motioner. I Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub275 yrkande 4 betonas vikten av att alla elever ges goda baskunskaper i det egna kulturarvet, där kristendomen utgör en viktig kärna. Enligt motion 1999/2000:Ub255 (kd) måste det förutsättas att den värdegrund som fastslogs i läroplanen för grundskolan (Lpo 94) fortfarande gäller. Motionärerna anser att kristendomen måste ges det utrymme som behövs för att ge eleverna redskap att jämföra med andra religioner. Liknande synpunkter anförs i motion 1999/2000:Ub272 (kd). Även i motionerna 1999/2000:Ub291 (fp) och 1999/2000:Ub202 (m) betonas vikten av kristendomens ställning inom ämnet religionskunskap. I den förstnämnda motionen framhålls dels vikten av att religionskunskapen i sig ges tillräckligt utrymme, dels att kunskapen om Bibeln och den kristna läran som en del av vårt kulturarv ges stort utrymme inom ämnet. Enligt den sistnämnda motionen måste kristendomens ställning inom ämnet hävdas och stärkas.

Utskottets bedömning

Utskottet avstyrker yrkandena. Utskottet kan konstatera att det i den nyligen beslutade nya kursplanen för ämnet religionskunskap i grundskolan betonas att västerländsk och därmed också svensk kultur och samhällsutveckling under lång tid har påverkats och påverkas av kristendomen och dess värderingar och att en viktig grund för förståelse av detta är Bibeln. Samtidigt

skall man jämföra vilka uttrycksformer som finns i andra religioner och livsåskådningar. I ämnet ingår att studera både de etablerade religionerna och nya religiösa rörelser och fenomen.

Samhällskunskap, praktisk arbetslivsorientering m.m.

Motionerna

I motion 1999/2000:Fö213 (kd) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att grundskolans kursplan i *ämnet samhällskunskap* skall kompletteras med målet att eleven efter det nionde skolåret skall vara orienterad om det moderna samhällets sårbarhet.

Enligt Centerpartiets motion 1999/2000:Ub212 yrkande 16 fyller den *praktiska arbetslivsorienteringen* i grundskolan en mycket viktig funktion. Den innebär en värdefull möjlighet att låta elever prova på arbetslivet utanför de traditionella könmässiga och sociala ramarna. Arbetslivsorienteringen bör åter garanteras en minsta tid i skolan.

I Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub275 yrkande 12 betonas vikten av *praktiska och estetiska ämnen*. Ämnena hemkunskap, bild och idrott och hälsa är en viktig del av helheten i skolan. Kunskaper i praktiska ämnen måste få en mer framskjuten plats i undervisningen. För att göra det möjligt att öka antalet timmar i dessa ämnen måste det totala antalet timmar i grundskolan ses över.

Möjligheterna för hörande elever att lära sig *teckenspråk* bör öka enligt motion 1999/2000:Ub308 (s). Motionärerna anser att det är angeläget att tillmötesgå hörande elevers önskan att lära sig teckenspråk. De pekar på att ju fler hörande elever som kan teckenspråk desto jämlikare kan döva och hörande barn umgås på fritiden.

Utskottets bedömning

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Fö213 yrkande 2 om kursplanen i *ämnet samhällskunskap* i grundskolan. Utskottet noterar att det i den nya kursplanen för samhällsorienterande ämnen i grundskolan bl.a. anges följande under avsnittet Lokala och globala miljö- och överlevnadsfrågor:

Förutom förståelse för det komplicerade samspelet mellan mark, vatten och luft är det viktigt att insikter skapas om hur förändringar i landskapet och i samhället sker som resultat av kamp och kompromisser mellan olika intressen som står i konflikt med varandra. Sådana kunskaper skall ge beredskap för ett konstruktivt förhållningssätt inför såväl lokala som globala förändrings- och överlevnadsfrågor.

Skolverket har i februari 1998 redovisat ett regeringsuppdrag att analysera konsekvenserna av att den nationella regleringen av *den praktiska arbetslivsorienteringen* (prao) har avskaffats. Regeringen har i utvecklingsplanen för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121 s. 73) redovisat att frågan om prao i grundskolan kommer att behandlas av den särskilda arbetsgrupp för samverkan mellan skola och arbetsliv som tillsatts av Utbildningsdepartementet. Enligt vad utskottet erfarit kommer arbetsgruppen inom kort

att redovisa sina resultat. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1999/2000:Ub212 yrkande 16.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 1999/2000:Ub275 yrkande 12 om att de *praktiska och estetiska ämnena* är en viktig del av helheten i skolan. Dessa ämnen är betydelsefulla för att utveckla olika delar av elevernas personlighet och intressen. Undervisningen i hemkunskap, slöjd, bild och idrott och hälsa bidrar till elevernas allsidiga utveckling. Utskottet är nu, liksom tidigare (bet. 1998/99:UbU11 s. 33), inte berett att tillstyrka förslaget om en översyn av antalet timmar i grundskolan i syfte att göra det möjligt att utöka antalet timmar i dessa ämnen. Utskottet vill i sammanhanget än en gång peka på att en femårig försöksverksamhet, där arbetet i grundskolan skall få organiseras utan en nationellt fastställd timplan, kommer att inledas under hösten 2000. Utskottet avstyrker yrkandet.

Utskottet anser i likhet med motionärerna i motion 1999/2000:Ub308 att det är angeläget att tillmötesgå hörande elevers önskan om att lära sig *teckenspråk*. Enligt gällande föreskrifter (2 kap. 18 § grundskoleförordningen respektive 5 kap. 4 § gymnasieförordningen) är detta möjligt både i grundskolan och gymnasieskolan. Det finns dock för teckenspråk, liksom för vissa andra språk, krav på att minst fem elever skall välja språket för att en kommun skall vara skyldig att anordna sådan undervisning. Självfallet är det inget som hindrar att en kommun erbjuder undervisning även om ett mindre antal elever väljer att läsa teckenspråk. Utskottet avstyrker motionen.

Gymnasieskolan

Program, struktur m.m.

Motionerna

Moderaterna pekar på att (motion 1999/2000:Ub311 yrk. 6) gymnasieskolans läroplan, kursplaner och betygssystem är målstyrda. De anser att det därmed är logiskt att *avskaffa den nationella timplanen i gymnasieskolan*. Elever skall kunna läsa in gymnasieutbildning på kortare eller längre tid än de normala tre åren. Systemet med gymnasiepoäng ger bättre förutsättningar att förverkliga målstyrningen av skolan, heter det i motionen.

En miniminivå för *lärarledd undervisning i gymnasieskolan* begärs av Kristdemokraterna (motion 1999/2000:Ub236 yrk. 1). Motionärerna anser att det är viktigt att regeringen ser över gymnasieförordningen för att tydliggöra elevernas rätt till undervisningstid och kraven på *lärarledd undervisning*.

Moderaterna föreslår (motion 1999/2000:Ub311 yrk. 10) en *översyn av gymnasieskolans program och struktur*. Det är dags att göra en översyn av programstrukturen, antalet kärnämnen, utbudet av kurser, utrymmet för det individuella valet och skolans tillägg, heter det i motionen. Kristdemokraterna anser (motion 1999/2000:Ub236 yrk. 8) att det behövs en förnyelse av de nationella programmen. I motion 1999/2000:Ub260 (m) yrkande 2 betonas vikten av ökad valfrihet. Motionären anser att de tvååriga yrkesinriktade linjerna i gymnasieskolan skall återinföras. Det är viktigt att de elever som väljer en kortare yrkesinriktad linje har möjlighet att komplettera med teoretiska ämnen för högskolebehörighet längre fram, heter det i motionen.

Alla elever borde ges ökad möjlighet att själva sätta samman kurser till ett *eget personligt program* enligt Folkpartiet (motion 1999/2000:Ub294 yrk. 18). Utöver de obligatoriska kärnämnen ska eleverna kunna välja kurser tämligen fritt.

Kristdemokraterna anser (motion 1999/2000:Ub236 yrk. 2) att skolan skall ha ett ansvar för att eleven i sin individuella studieplan har en sådan kombination av valbara kurser att *programmålen uppfylls*. Enligt yrkande 3 måste utvecklingsplaner upprättas för varje elev. Syftet med dessa planer skall vara att beskriva hur elevens behov kan tillgodoses.

Utskottets bedömning

Riksdagen beslutade förra våren (prop. 1997/98:169, bet. 1998/99:UbU3, rskr. 1998/99:160) om en rad förändringar i gymnasieskolan. Bland annat har en ny gemensam struktur införts för gymnasieskolans nationella och specialutformade program för utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2000. Definitionen av begreppet gymnasiepoäng har ändrats. Antalet gymnasiepoäng skall inte längre vara ett mått på den faktiska undervisningstiden för en kurs utan i stället utgöra ett mått på kursens studieomfattning, dvs. den beräknade arbetsinsatsen för eleven. Samtliga nationella och specialutformade program skall omfatta 2 500 gymnasiepoäng. För att säkra en miniminivå på lärarledd undervisning infördes i skollagen en bestämmelse om garanterad undervisningstid, 2 370 timmar för program med yrkesämnen och 2 150 timmar för övriga program. Den tidigare uppdelningen av program på grenar ersattes med att vissa inriktningar kan anges för program. Ett nytt nationellt program – teknikprogrammet – har införts.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub311 yrkande 6 om *avskaffande av den nationella timplanen i gymnasieskolan*. Någon sådan timplan finns inte i gymnasieskolan. De tidigare riktvärdena för utbildningens omfattning i timmar för ämnen övergavs i samband med införandet av en ny definition av begreppet gymnasiepoäng. Poängtalet för respektive ämne i den nya poängplanen för programmen (bilaga 2 till skollagen) är inte ett riktvärde på antalet lektioner i ämnet. Det enda som i formell mening läggs fast i skollagen i fråga om lektioner är den garanterade totaltiden på 2 150 respektive 2 370 timmar. Skolorna har stor frihet att disponera tiden. Hur många undervisningstimmar som bör läggas på en kurs för att en viss grupp elever skall nå kunskapsmålen måste bedömas utifrån lokala förhållanden och förutsättningar. Inget hindrar dock att man lokalt utgår från den fördelning av undervisningstimmar som gällde tidigare samt de erfarenheter detta givit.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub236 yrkande 1 om miniminivå för *lärarledd undervisning i gymnasieskolan*. För att säkra en miniminivå på lärarledd undervisning har, som utskottet har redovisat ovan, en bestämmelse införts (5 kap. 4 d § skollagen) om garanterad undervisningstid för program i gymnasieskolan. Regeringen har vidare genom en ändring i gymnasieförordningen infört en bestämmelse (1 kap. 11 §) i vilken det anges att styrelsen för utbildningen beslutar om antalet undervisningstimmar för varje kurs och om fördelningen av undervisningstiden över läsåren. Styrelsen för utbildningen

skall kunna redovisa hur varje elev har erbjudits sin garanterade undervisningstid.

En *översyn av programutbudet i gymnasieskolan* har tidigare aktualiserats av en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet och presenterats i rapporten *Gymnasieskola i ständigt utveckling* (Ds 1997:78). Arbetsgruppen bedömde att det då inte fanns något omedelbart behov av att revidera gymnasieskolans programutbud, men att en fördjupad analys borde göras vad gäller programmets närmare innehåll och kursstruktur. Regeringen har i utvecklingsplanen för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121 s. 76) aviserat en översyn av gymnasieskolans program. Översynen skall enligt skrivelsen ta sin utgångspunkt i de omstruktureringar av morgondagens arbetsmarknad som forskning och branscher pekat på. Enligt vad utskottet erfarit kommer regeringen inom kort att ge direktiv till en kommitté för en översyn av gymnasieskolans program. Riksdagen bör mot denna bakgrund avslå motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 8, 1999/2000:Ub260 yrkande 2 och 1999/2000:Ub311 yrkande 10.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub294 yrkande 18 om att alla elever bör ges ökad möjlighet att sätta samman kurser till ett *eget personligt program*. Utskottet har tidigare, senast i betänkande 1998/99:UbU3 (s.17), avstyrkt och riksdagen har avslagit motsvarande yrkande. Utskottet hänvisar nu, liksom tidigare, till gällande bestämmelser beträffande specialutformade program. Enligt skollagen (5 kap. 4 a §) skall ett specialutformat program i fråga om utbildningens nivå motsvara ett nationellt program och därmed kunna ligga till grund för fortsatt utbildning på högskolenivå eller för yrkesverksamhet. Det kan utformas individuellt för en elev eller gemensamt för en grupp elever. Utskottet konstaterar att det inom ramen för regelsystemet finns möjlighet att utforma ett eget personligt (specialutformat) program.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub236 yrkandena 2 och 3 om skolans ansvar för att eleven i sin individuella studieplan har en sådan kombination av valbara kurser att *programmålen uppfylls* och att utvecklingsplaner skall upprättas för varje elev. Utskottet utgår från att skolan informerar eleverna om de krav som finns för att uppfylla målen för respektive program. Samtidigt måste självfallet även elever ta ett visst ansvar för sina val av kurser. Utskottet vill peka på att en individuell studieplan skall upprättas för varje elev (1 kap. 12 § gymnasieförordningen). Den skall innehålla uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser eleven gjort. Därutöver har det i gymnasieförordningen nyligen införts (regeringsbeslut den 30 mars 2000) en skyldighet för skolan att upprätta ett åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd (8 kap. 1 a §). Ändringen gäller fr.o.m. den 1 juli 2000. Utskottet är inte berett att ta initiativ till ytterligare regleringar inom området.

Kärnämnen m.m.

Motionerna

Moderaterna anser beträffande *kärnämnesutbudet* att det skall vara färre obligatoriska kärnämnen i framtiden (motion 1999/2000:Ub311 yrk. 5). Enligt Kristdemokraterna (motion 1999/2000:Ub236 yrk. 11) bör religions-

och historieämnet stärkas i framtiden. De anser att religionsämnet bidrar till att motverka främlingsfientlighet, rasism och segregation genom att det ger eleverna en solid bas att stå på. Ämnet ökar förståelsen för och kunskapen om egna och andras kulturella rötter. Enligt motion 1999/2000:Ub243 (s) har historieämnet trängts undan i skolan. Det är angeläget att riksdagen uttalar sig för att ge historieämnet en starkare ställning och göra det till ett kärnämne i gymnasieskolan.

Folkpartiet anser (motion 1999/2000:Ub294) att *alternativa kurser i kärnämnen* skall införas (yrk. 15). Alla elever skall inte behöva nå högskolebehörighet. Det måste bli möjligt att fullfölja en yrkesinriktad utbildning utan att läsa samma kärnämneskurser som i studieförberedande program (yrk. 14). Motionärerna framhåller vikten av att eleverna alltid skall kunna komplettera studierna så att högskolebehörighet uppnås (yrk. 16). Även Moderaterna tar upp denna fråga (motion 1999/2000:Ub311 yrk. 4). De anser att gymnasieskolan måste ge en individuellt anpassad undervisning och stor valfrihet avseende både inriktning av studierna och svårighetsgraden. Alla elevers behov av stimulans skall tillgodoses.

Frågan om *etappvis indelning av kärnämnen* tas upp i Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub236 yrkande 10. De pekar på att Skolverket har föreslagit att skolorna skall få möjlighet att lokalt använda sig av en delkursbedömning. En elev skall kunna få ett betyg för t.ex. 50 gymnasiepoäng i stället för betyget Icke godkänd. Detta är ett steg i rätt riktning. För att den enskilde eleven bäst skall tillgodoses behövs nationella delkurser, heter det i motionen.

Enligt Folkpartiet (motion 1999/2000:Ub294 yrk. 17) skall *kärnämnen mer kunna profileras* utifrån gymnasieprogrammet allmänna inriktning, t.ex. skall elever på omvårdnadsprogrammet kunna läsa en mer medicinskt inriktad engelska.

Utskottets bedömning

I rapporten *Gymnasieskola i ständigt utveckling* (Ds 1997:78) presenterades tre olika alternativa förslag till förändringar av *kärnämnesutbudet*. Efter remissbehandling av dessa förslag konstaterade regeringen att remissopinionen var mycket splittrad. Mot bakgrund av att kärnämnen har en stor betydelse i gymnasieskolan redovisade regeringen i den tidigare nämnda propositionen *Gymnasieskola i utveckling* (prop. 1997/98:169 s. 45) sin avsikt att ytterligare bereda frågan om de små kärnämnenas innehåll och struktur. Enligt vad utskottet har erfart kommer frågan om kärnämnesutbudet att beredas i särskild ordning. Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen inte föregripa regeringens fortsatta beredning av denna fråga genom uttalande om vilka kärnämnen som fortsättningsvis skall ingå i kärnämnesutbudet. Utskottet avstyrker motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 11, 1999/2000:

Ub243 och 1999/2000:Ub311 yrkande 5.

Utskottet avstyrker motionerna 1999/2000:Ub294 yrkandena 14, 15 och 16 och 1999/2000:Ub311 yrkande 4 med förslag om *alternativa kurser i kärnämnen m.m.* Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt

motsvarande förslag (senast i bet. 1998/99:UbU3 s. 21). Riksdagen har varje gång avslagit yrkandena. Utskottet anser nu liksom tidigare att den gymnasiala utbildningen även fortsättningsvis skall ha en hög ambitionsnivå. Det är därför av största vikt att frågan löses om hur en större andel av eleverna kan nå målen i kärnämnen utan att kraven sänks. Utskottet fäster stor vikt vid de möjligheter som – på riksdagens initiativ (bet. 1998/99:UbU3 s. 22) – numera finns att etappindela kärnämnen svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik (5 kap. 20 § gymnasieförordningen). Möjligheterna att individualisera undervisningen har därigenom blivit större.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub236 yrkande 10 om *indelning av kärnämnen i etapper*. Enligt bestämmelser i gymnasieförordningen (7 kap. 1 §) skall en elev som har läst en kurs i etapper få betyg efter varje etapp. Till etappbetyget skall fogas en beskrivning av i vilken mån eleven har uppnått kursens mål. För en elev som har fått betyg från samtliga etapper av en kurs skall ett sammanfattande betyg sättas på kursen i dess helhet.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion 1999/2000:UbU294 yrkande 17 beträffande *profilerings av kärnämnen*. Det ankommer på lärare och elever att utifrån kursplanerna välja stoff och arbetsmetoder. Självfallet är det fullt möjligt, och enligt utskottets uppfattning önskvärt, att profilera kärnämnen utifrån respektive programs allmänna inriktning. Riksdagen bör avslå yrkandet.

Företagar- och entreprenörsutbildning m.m.

Motionerna

Kristdemokraterna anser (motion 1999/2000:Ub236 yrk. 7) att ett *företagsinriktat nationellt gymnasieprogram bör inrättas*. Ett sådant program bör framför allt inriktas på samarbete mellan små och medelstora företag inom samhällets alla sektorer. De anser vidare i motion 1999/2000:N384 (yrk. 25) att skolan har en mycket viktig roll för att ge eleverna förståelse för företagandets villkor och betydelse i samhället. Folkhögskolor skulle kunna satsa på kurser om företagande och hur man startar eget företag. Det är också viktigt med kurser och utbildningar inriktade mot företagande och entreprenörskap på universitets- och högskolenivå. I motion 1999/2000:Ub268 (kd) framhålls att kunskap om entreprenörskap och företagande måste vara väl integrerad i såväl grund- som gymnasieskolan. Den bör integreras redan på lågstadiet och sedan fördjupas och utvecklas alltmer under skoltiden. Även Folkpartiet föreslår (motion 1999/2000:Ub294 yrk. 25) inrättande av ett program för företagare/entreprenörskap. I programmet bör ingå kärnämnen som svenska, engelska och matematik samt redovisning, affärsjuridik och marknadsföring etc. Motionärerna betonar vikten av att man redan i skolan skapar medvetande om företagandets villkor.

Enligt motion 1999/2000:N212 (c) yrkande 4 ägnas mycket tid i skolan åt det privata och offentliga samhället. Den ekonomiska föreningen berörs ofta med några ord. Unga människor borde få kunskap om framtidens möjlighet. Kooperativ skulle kunna startas både i grundskolan och gymnasieskolan. Även högskolekurser i entreprenörskap borde kunna startas. I motion

1999/2000:Ub813 (c) betonas att hela skolan måste präglas av ett förhållningssätt som innebär att man stimulerar entreprenörskap. I Kalmar län bör ett pilotprojekt startas med utbildning i entreprenörskap som ett obligatoriskt ämne i grundskolan. Enligt motion 1999/2000:Ub206 (fp) bör Skolverket få i uppdrag att se till att Ung Företagsamhets verksamhet ges möjlighet att komma in i skolarbetet. Motionärerna betonar vikten av denna verksamhet och att det krävs ett ökat ekonomiskt och organisatoriskt stöd till den.

Enligt Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub236 yrkande 9 skall den *arbetsplatsförlagda utbildningen (APU)* införas inom fler program i gymnasieskolan.

Utskottets bedömning

Utskottet har, beträffande *inrättande av ett företagarinriktat nationell program m.m.*, vid ett flertal tillfällen understrukt skolans betydelse för att lägga grunden till ett positivt förhållningssätt när det gäller entreprenörskap och företagsamhet (senast i bet. 1998/99:UbU3 s. 16). Barns nyfikenhet, företagsamhet och intressen skall uppmuntras och deras vilja och lust att lära skall stimuleras. Utskottet vill än en gång peka på att förmåga att lösa problem, initiativförmåga och förmåga att vara flexibel och kreativ är viktiga egenskaper för alla individer, inte bara för blivande företagare. Utskottet konstaterar att samtliga läroplaner (Lpfö 98, Lpo 94 och Lpf 94) tar upp dessa aspekter. Utskottet vill även framhålla att arbetslivs- och företagardägor berörs i programmålen för flera program och i flera kursplaner. Det finns också inom gymnasieskolan ett betydande utrymme för flexibla lösningar på lokal nivå, vilket många kommuner har utnyttjat för att t.ex. anordna olika former av företagardärbildning och att samverka med t.ex. Ung Företagsamhet. Utskottet är inte berett att ta initiativ till ett särskilt uppdrag till Skolverket beträffande Ung Företagsamhets verksamhet eller till en särskild försöksverksamhet med utbildning i entreprenörskap i Kalmar län.

Utskottet är inte heller berett att föreslå riksdagen införande av ett nationellt program för företagande och entreprenörskap. Regeringen avser, som utskottet har redovisat i det föregående, inom kort att besluta om direktiv till en kommitté med uppdrag att göra en översyn av gymnasieskolans programstruktur.

När det gäller utbildning i entreprenörskap i högskolan erinrar utskottet om att ansvaret för kursutbudet, inom vissa mycket vida ramar satta av statsmakterna, sedan åtskilliga år är lagt på varje universitets och högskolas styrelse. Av Högskoleverkets rapport *Högskoleutbildade – tillgång och efterfrågan* (november 1999) framgår att det numera finns program och kurser med inriktning mot entreprenörskap på i princip alla universitet och högskolor i landet (s. 45).

Med hänvisning till vad utskottet anfört avstyrks motionerna 1999/2000:Ub206, 1999/2000:Ub236 yrkande 7, 1999/2000:Ub268, 1999/2000:Ub294 yrkande 25, 1999/2000:Ub813 yrkande 9, 1999/2000:N212 yrkande 4 och 1999/2000:N384 yrkande 25.

Utskottet avstyrker motion 1999/2000:Ub236 yrkande 9 om *arbetsplatsförlagd utbildning (APU)*. Arbetsplatsförlagd utbildning kan enligt gällande

regler (5 kap. 15 §) förekomma på alla program i gymnasieskolan. Sådan utbildning *skall* förekomma på alla nationella program utom det estetiska programmet, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet. Utskottet vill i sammanhanget betona vikten av att skolan samverkar med det omgivande samhället. En sådan samverkan finns också föreskriven i läroplanen (Lpf 94). Detta krävs för att eleverna skall få en utbildning av hög kvalitet.

Vissa kurser i gymnasieskolan

Frågor med anknytning till *ämnet kemi* tas upp i motion 1999/2000:Ub237 (kd). Motionären pekar på att kemibranschen är synnerligen viktig för den svenska ekonomin. Kemiindustrin har ett stort behov av utbildad arbetskraft från det naturvetenskapliga programmet (yrk. 1). Det är nödvändigt att bevara kemiämnet i gymnasieskolan med tanke på högteknologisk verksamhet och för att bevara hög kompetens. Fundamentala ämnen, såsom kemi, får inte tas bort från utbildningen (yrk. 2).

U t s k o t t e t vill peka på att ämnet kemi ingår som ett gemensamt karaktärsämne med 100 gymnasiepoäng på naturvetenskapsprogrammet. Därutöver finns möjlighet att läsa ytterligare 100 gymnasiepoäng i kemi. Utskottet vill understryka vikten av en god rekrytering till de naturvetenskapliga programmet. Samhället har ett stort behov av personer med utbildning inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena. Stora satsningar har gjorts för att stimulera intresset för naturvetenskap och teknik i både ungdomsskolan och högskolan. Medel har t.ex. avsatts för ett högskoleförberedande s.k. basår och för en femårig satsning under åren 1993–1997 för att stimulera intresset för naturvetenskap och teknik, det s.k. NOT-projektet. I december 1998 fick Skolverket och Högskoleverket regeringens uppdrag att bedriva ett nytt femårigt projekt inom detta område. Projektet har två inriktningar: dels att bidra till att utveckla metoder för undervisning, dels fortsatt arbete med attitydpåverkan för att öka intresset för naturvetenskap och teknik. Under perioden 1999–2001 utgår också ett särskilt stöd med sammanlagt 75 miljoner kronor till kompetensutveckling av lärare i naturvetenskap, teknik och miljö.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen.

I motion 1999/2000:Ub307 (s) betonas kulturens betydelsefulla roll inom vården. Det är angeläget att samla och föra ut de resultat som uppnåtts vid projekt runt om i landet. Det skulle bl.a. kunna ske genom *fördjupningskurser inriktade på kultur* i äldreården och äldreomsorgen *inom gymnasieskolans omvårdnadsprogram*.

U t s k o t t e t avstyrker motionen. Utskottet noterar att det i ämnet social omsorg inom omvårdnadsprogrammet finns en kurs benämnd Människan, socialt och kulturellt (SKOLFS 2000:01). Det finns också möjligheter att lokalt inrätta kurser. En lokal kurs skall ge kunskaper i ett eller flera ämnen inom ett bestämt kunskapsområde och svara mot sådana behov som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan (2 kap. 14 § gymnasieförordningen).

I motion 1999/2000:Ub309 (s) behandlas frågor om *utbildningspoäng i gymnasieskolan*. Enligt motionärerna får eleverna inte tillgodoräkna sig utbildningspoäng när fackföreningar genomför utbildningar i gymnasieskolan, t.ex. Metallindustriarbetareförbundets yrkeslinjeutbildningar. Utbildningen genomförs i regel under två hela dagar och syftar till att stärka elevernas medvetenhet om facket, arbetsorganisationen, arbetets villkor och samhället i samverkan. Allt detta ryms inom ämnet samhällskunskap, heter det i motionen.

Utskottet avstyrker motionen. Det ankommer på lärare och elever att gemensamt utifrån målen i kursplanerna välja stoff och arbetsmetoder. Det är på lokal nivå man beslutar om hur olika delar av undervisningen leder till att man når kursens mål och därmed uppfyller det för kursen angivna antalet poäng.

Vissa organisatoriska frågor m.m.

En *försöksverksamhet med sommarkurser* begärs i Folkpartiets motion 1999/2000:Ub294 yrkande 19. Gymnasieelever bör enligt motionärerna ges möjlighet att läsa även under sommaren.

Utskottet avstyrker yrkandet. Utskottet har behandlat och avstyrkt motsvarande yrkande tidigare (senast i bet. 1998/99:UbU3 s. 39). Utskottet redovisade bl.a. att det förekommer att kommuner i vissa fall erbjuder elever möjlighet att läsa kurser även under sommaren, t.ex. elever som har behov av extra undervisning. Utskottet vill också peka på att en kommitté har tillsatts för att se över skollagen (dir. 1999:15). Uppdraget skall redovisas senast den 1 maj 2001.

Betydelsen av *samverkan mellan kommuner om utbildningsutbudet i gymnasieskolan* och samverkan med grundskolan betonas i Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub236 yrkande 12. De pekar på att kommuner med nyetablerade gymnasieskolor ofta väljer de minst kostnadskrävande programmen. Det är angeläget att kommunerna i en region finner former för att samråda om utbildningsutbudet i gymnasieskolan. Även samverkan med grundskolan är betydelsefull enligt motionärerna.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna. Det är angeläget att kommunerna i en region samråder om utbildningsutbudet i gymnasieskolan. Det är också betydelsefullt med en samverkan mellan grundskolan och gymnasieskolan. En sådan samverkan finns föreskriven i läroplanen (Lpf 94). Där anges att gymnasieskolan nära skall samverka med den obligatoriska skolan, med arbetslivet, med universiteten och högskolorna och med samhället i övrigt. Som utskottet har redovisat i det föregående avser regeringen att inom kort tillsätta en utredning med uppdrag att utreda frågan om en revidering av det nationella programutbudet i gymnasieskolan. I budgetpropositionen för 2000 (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 16 s. 57) har regeringen uttalat att denna utredning även kommer att få i uppdrag att utvärdera effekterna dels av gymnasieskolor i mindre kommuner, t.ex. vad gäller elevernas val och utbildningens kvalitet, dels av det ökade utbudet av lokala utbild-

Kristdemokraterna anser (motion 1999/2000:Ub236 yrk. 4) att *åldersgränsen för studier i gymnasieskolan* skall tas bort. De pekar på att dagens åldersgräns för gymnasiestudier omöjliggör längre uppehåll i studierna. Centerpartiet vill införa (motion 1999/2000:A220 yrk. 10) en utbildningsgaranti för studier i gymnasieskolan upp till 25 års ålder. Det skulle enligt motionärerna öka möjligheterna för många att få en godkänd gymnasieutbildning. Ett längre avbrott i studierna skall inte behöva innebära att man går miste om möjligheten att fullfölja ett påbörjat nationellt program. Utbildningen bör vara flexibel och kunna varvas med arbete.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandena. Utskottet har tidigare behandlat likartade yrkanden (senast i bet. 1998/99:UbU3 s. 38). Utskottet pekade bl.a. på att utbildning i gymnasieskolan enligt bestämmelserna i skollagen (5 kap. 1 §) är avsedd att påbörjas av ungdomar efter avslutad grundskola eller motsvarande fram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Utskottet konstaterade att någon formell gräns för när studierna skall vara avslutade inte anges i skollagen. Utskottet hänvisade också till Kunskapslyftskommitténs arbete. Kommittén har nyligen lämnat sitt slutbetänkande *Kunskapsbygget 2000 – det livslånga lärandet* (SOU 2000:28). Kommittén föreslår bl.a. att individer skall få rätt till studier i kommunal utbildning t.o.m. gymnasienivå, rätt till hela det gymnasiala utbudet, rätt till validering (att få tillgodoräkna sig sina tidigare kunskaper), att få börja inom tre till sex månader och att få stöd och vägledning. Utskottet anser att den fortsatta beredningen av betänkandet inom Regeringskansliet bör avvaktas.

I flera motioner betonas vikten av ett *fritt val av skola*. Enligt Moderaterna (motion 1999/2000:Ub227 yrk. 3) skall alla elever fritt kunna välja skola. Alla skolor bör bli självständiga och fria skolor. De skall oavsett driftsform ges likvärdiga möjligheter att arbeta under rättvisa konkurrensvillkor. Ju mer utrymme den lokala skolledningen ges att utforma skolans verksamhet, desto större möjlighet att ett bra skolklimat utvecklas, vilket i sin tur är det som avgör resultaten. I Centerpartiets motion 1999/2000:Sf637 yrkande 20 anføres att fria val i gymnasieskolan är viktiga för att ge möjlighet för alla elever från utsatta områden att söka sig till andra gymnasieskolor. Strikt geografisk anknytning till gymnasieskolan leder till att integrationen mellan olika stadsdelar försvåras. Enligt motion 1999/2000:A230 (fp) yrkande 22 bör skolor i utsatta bostadsområden profileras och/eller genomgå en särskild kvalitets-satsning. Varje skola måste ha stor frihet att forma sin speciella inriktning utifrån lokala förutsättningar. I kombination med ett fritt skolval kan detta uppnå två syften. Dels får barn som bor i området en extra bra skola, dels kan elever från andra områden söka sig dit. I motion 1999/2000:N271 (fp) yrkande 4 framhålls bl.a. att något fritt gymnasieval inte finns eftersom kommunen bara behöver betala interkommunal ersättning i det fall man själv bedömer att motsvarande utbildning inte kan erbjudas. Rätten att välja annan skola än den kommunen anvisar bör vara grundregeln. Motionärerna tar också upp en rad andra skolfrågor, bl.a. att elever lämnar grundskolan utan tillräckliga kunskaper, elever i behov av särskilt stöd, skolans arbetsmiljö etc.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena. Kommunerna har enligt gällande bestämmelser möjligheter att besluta om lokala inriktningar och lokala kurser i gymnasieskolan. Eleverna har också stora möjligheter att välja utbildning i gymnasieskolan. Elever har rätt till utbildning i en annan kommun om en nationellt fastställd inriktning inte finns i den egna kommunen. Eleverna kan också välja ett stort antal riksrekryterande utbildningar och fristående gymnasieskolor. Det är styrelsen för utbildningen som ansvarar för intagningen till de olika utbildningar som anordnas inom kommunen eller landstinget. Beträffande motion 1999/2000:N271 (yrk. 4) hänvisar utskottet även till vad utskottet anfört i det föregående om bl.a. grundskolans ansvar och omfattning, elever i behov av särskilt stöd och skolans arbetsmiljö.

Gymnasieskolor i utsatta områden bör få extra resurser enligt Folkpartiet (motion 1999/2000:Ub294 yrk. 35). Fler ”spjutspetskolor”, dvs. skolor med en attraktiv profil, t.ex. Tensta gymnasium, som drar till sig elever från olika stadsdelar bör starta, heter det i motionen.

U t s k o t t e t avstyrker yrkandet. Det är kommunerna själva som beslutar om fördelning av resurser till de olika skolorna i kommunen. Staten kan dock besluta om särskilda riktade medel. Särskilda resurser har t.ex. anvisats fr.o.m. den 1 juli 1999 för insatser under en treårsperiod inom utbildningsområdet i storstadsregionerna. Under ett särskilt anslag anvisas 265 miljoner kronor år 2000.

Skolans värdegrund

Motionerna

Frågor som rör *den praktiska tillämpningen av skolans värdegrund* och skolans etiska fostran lyfts fram av Kristdemokraterna. De vill, enligt motion 1999/2000:Ub275 yrkande 2, att de värden som utgör skolans värdegrund och som förvaltas av kristen tradition skall förmedlas i alla ämnen. Eleverna måste få träning i att utifrån principen om alla människors lika värde fundera över s.k. etiska dilemman. Det är också viktigt att den nya lärarutbildningen ger blivande lärare goda möjligheter att arbeta aktivt med värdegrundsfrågor och etiska riktlinjer. I yrkande 3 i samma motion påpekar Kristdemokraterna att ett sätt att omsätta skolans etiska värdegrund i praktiken är att utveckla elevernas sociala och emotionella kompetens. Tillsammans med föräldrarna bör lärarna och den övriga personalen komma överens om hur den etiska fostran skall utformas. Riktlinjer för detta skall ingå i varje lokal arbetsplan. Även i Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub221 yrkande 3 betonas att varje skola bör ha en plan för hur man i undervisningen och i hela skolans verksamhet kan omsätta skolans värdegrund i praktiken. I denna motions yrkande 2 samt i motion 1999/2000:Ub236 (kd) yrkande 17 framhålls att det är viktigt att påminna kommunerna om deras ansvar för att fortbildning i etik genomförs för all skolpersonal.

Vidare påtalar Kristdemokraterna, i motion 1999/2000:Ub275 yrkande 23, behovet av uppföljning och utvärdering av värdegrundsarbetet i skolan, bl.a. hur formerna för elevinflytandet och jämställdhetsarbetet utvecklas samt

vilka resultat som uppnåtts i arbetet mot mobbning och uttryck för främlingsfientlighet.

I motion 1999/2000:Ub289 (s) understryks likaså att det behövs en kontinuerlig uppföljning av skolornas arbete med värdegrundsfrågor. En bred information ut i samhället om de insatser som görs och uppnådda resultat är av stor vikt för att få alltfler att delta i värdegrundsarbetet, menar motionärerna.

Hänvisningen i läroplanerna till den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism bör strykas. Det anser Vänsterpartiet i motion 1999/2000:Ub297. Motionärerna anmärker att nuvarande formulering är olycklig då kristen tradition och västerländsk humanism också innehåller helt andra värden än de etiska som Vänsterpartiet sluter upp bakom. Inom ramen för den kristna traditionen har stora brott mot mänskligheten begåtts. Dessutom rimmar formuleringen illa med bestämmelsen om att skolans undervisning skall vara icke-konfessionell. Yrkanden i samma syfte, nämligen att formuleringen skall tas bort, framställs i motionerna 1999/2000:Ub234 (v) och 1999/2000:Ub314 (v) yrkande 3. Bland annat hävdas att denna lämnar stort utrymme för en fördomsfull undervisning om homo- och bisexualitet.

I motionerna 1999/2000:Ub276 (kd) yrkande 1 och 1999/2000:Ub253 (s) åberopas att FN:s generalförsamling har deklarerat år 2000 till det internationella året för en fredskultur och åren 2001–2010 till *årtiondet för en freds- och ickevåldskultur för världens barn*. I deklARATIONEN uppmanas FN:s medlemsländer att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att försäkra sig om att fredens och ickevåldets praktik lärs ut på alla nivåer i respektive samhällen, inklusive det allmänna utbildningsväsendet. Enligt motionerna är det angeläget att ett handlingsprogram snarast utvecklas för arbetet med en freds- och ickevåldskultur inom grundskolan på alla nivåer. Därtill bör, enligt motion 1999/2000:Ub276 yrkande 2, ett handlingsprogram som omfattar olika samhälleliga insatser för att barn- och ungdomsvåldet skall minska utarbetas i samarbete med bl.a. frivilliga organisationer.

Också FN:s deklARATION om åren 1995–2004 som *årtiondet för utbildning i de mänskliga rättigheterna* uppmärksammas. Enligt motion 1999/2000:K356 (mp) yrkande 7 bör undervisning inom området mänskliga rättigheter implementeras i hela den ordinarie utbildningsverksamheten i landet.

Utskottets bedömning

Skollagen (1985:1100) slår fast att verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och att var och en som verkar inom skolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö (1 kap. 2 §).

Skolans värdegrund formuleras i läroplanerna och anger de grundläggande värden som vårt samhällsliv vilar på – människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta – och som skolan skall förmedla och förankra hos eleverna. Enligt läroplanerna för det obliga-

toriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) och för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) sker detta, i överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism, genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.

Utskottet har samma uppfattning som motionärerna när det gäller det angelägna i att *skolans värdegrund omsätts i praktisk handling*. Utskottet anser emellertid att riksdagen bör avslå motionerna 1999/2000:Ub221 yrkandena 2 och 3, 1999/2000:Ub236 yrkande 17, 1999/2000:Ub275 yrkandena 2, 3 och 23 samt 1999/2000:Ub289 med hänvisning till det omfattande arbete som under senare tid pågått och fortfarande pågår med att föra ut värdegrundsfrågorna i förskolans och skolans verksamhet.

Inom Utbildningsdepartementet tillsattes i februari 1999 en projektgrupp med uppgift att utveckla arbetet med värdegrunden i skolan, ett arbete som avslutats i och med utgången av mars 2000. Projektgruppen har bl.a. genom olika informativa och målgruppsanpassade insatser gett stöd till och stimulerat skolorna att konkretisera värdegrunden i sin verksamhet. Syftet har varit att få skrivningarna i läroplanerna att genomsyra skolans verksamhet i sin helhet. Ett ungdomsråd med elever från gymnasieskolans årskurs 1 har varit knutet till värdegrundsprojektet.

Sålunda har inom ramen för värdegrundsprojektet tagits fram tre pedagogiska diskussionsmaterial som riktar sig till barn och unga för att stimulera samtal om värderingar och normer. Materialet i fråga – *Lika som bär* för barn 5–9 år, *JAG & JAG* för barn 10–14 år samt *Du! Vem!? Jag?* för tonåringar 15–19 år – har distribuerats till förskolor och skolor med elever i berörd åldersgrupp. Vidare har tagits fram tre rapporter för att tillföra kunskap och fördjupa diskussionen om värdegrunden bland verksamma i skola och lärarutbildning. Också dessa rapporter skickas ut, till bl.a. lärarutbildningarna. Tre nationella konferenser har hållits, den tredje och avslutande ägde rum den 22 mars då projektets slutbok *Värdegrundsboken – om samtal för demokrati i skolan* presenterades. Boken tillställs bl.a. samtliga skolledare.

Kommentar- och referensmaterial kring värdegrundsfrågor har även utgivits av Skolverket. Referensmaterialet *Med känsla och kunskap – en bok om de grundläggande värdena* (nr 99:504) innehåller beskrivningar av olika skolors verksamheter i syfte att stimulera till utveckling av den egna skolmiljön. Materialet sänds ut till samtliga skolenheter, lärarutbildningar m.fl. Skolverket arbetar nu med en fördjupningsstudie om värdegrunden. Studien kommer att avlämnas till regeringen i början av maj. Verket har dessutom i regleringsbrevet för budgetåret 2000 fått i uppdrag att, som en förutsättning för vidare utvecklingsinsatser, ta fram en långsiktig, strategisk planering för verkets arbete med grundläggande demokratiska värden. Detta uppdrag skall redovisas senast den 1 november 2000.

I förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet föreskrivs en skyldighet för varje kommun och skola att årligen upprätta skriftliga kvalitetsredovisningar som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av skolplanen respektive arbetsplanen. En kvalitetsredovisning skall innehålla en bedömning av dels i vilken mån målen för utbildningen uppnåtts, dels vilka åtgärder som behövs om målen inte har uppnåtts. I detta

kvalitetsarbete kommer uppföljning och utvärdering av arbetet med värdegrundsfrågor in som en naturlig del.

Skolverket, som enligt sin instruktion skall utveckla, kontrollera och stödja kvalitetssäkringsarbete i skolväsendet, har i januari 1999 givit ut *Skolverkets allmänna råd om kvalitetsredovisning inom skolväsendet* (Allmänna råd 1999:1). I dessa råd anges bl.a. att ett viktigt uttryck för kvalitet är det sociala klimat som skolan skapar. Viktiga värdemätare kan vara uppgifter om elevinflytande och föräldramedverkan men också om problem som mobbning, skadegörelse, skolok osv. Uppgifter kring sådana frågor hör enligt verket också hemma i en kvalitetsredovisning, förutsatt att de kan bidra till bedömningen av skolans kvalitet.

Läraryrkesutbildningskommittén har i sitt slutbetänkande *Att lära och leda – en läraryrkesutbildning för samverkan och utveckling* (SOU 1999:63) uttalat att samhällets värdegrund är fundamental för läraryrkesutbildningen. Utbildningstid skall ägnas åt demokratiska begrepp och värderingar samt dess motsatser och åt hur man bör agera för att i skolvardagen hävda samhällets grundläggande värden. Studenterna skall lära sig att identifiera och kritiskt pröva värden och normer i verksamhetens styrdokument och i konkret handling. Utbildningen skall ge kunskap om hur värden och normer motiveras och därmed även hur de kan kritiseras. Studenterna skall även inse hur pedagogisk verksamhet medför val av mål, innehåll och metoder och hur värden och normer förs in i verksamheten. – Kommitténs förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. En proposition om läraryrkesutbildning m.m. är aviserad till maj 2000.

Utskottet föreslår också avslag på motionsyrkandena om att *stryka hänvisningen till den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism* i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Vid riksdagens behandling av regeringens förslag till läroplan för det obligatoriska skolväsendet instämde utskottet med den dåvarande regeringen att kristendomen har haft och har stor betydelse i det svenska samhället och att dess inflytande sträcker sig från kultur, värde- och normsystem, lagstiftning och rättssystem till samhällsmoral, sedvänjor och tradition (bet. 1993/94:UbU1

s. 25). Kristendomen har därför en särställning för att kunna ge grunden till förståelse för svensk och västerländsk kultur och samhällsutveckling. Enligt utskottet förelåg det ingen motsättning mellan att vara öppen för och se möjligheterna i ett mångkulturellt samhälle och samtidigt värna om och få en fast förankring i det egna kulturarvet. Utskottet har inte ändrat uppfattning i denna fråga.

I sammanhanget bör nämnas att en arbetsgrupp har tillsatts den 4 april 2000 inom Utbildningsdepartementet med uppgift att göra en översyn av läroplanerna som styrinstrument. Utvärderingar har visat att läroplanerna inte styr på det sätt som var tänkt och som vore önskvärt. Ett exempel är att de s.k. värdegrundsmålen ofta ställs mot kunskapsmålen. Översynen skall bidra till den ideologiska debatten om hur läroplanen skall bli ett levande och använt dokument och identifiera insatser på kommunal och statlig nivå som behövs för att förstärka läroplanens roll som nationellt styrdokument. Ar-

betsgruppen skall vidare se över sambanden mellan nu gällande läroplaner med fokus på de gemensamma delarna. Den skall avrapportera sitt arbete senast den 31 maj 2001.

Även motionsyrkandena om program för *arbete med freds- och ickevåldskultur* respektive *arbete med utbildning i de mänskliga rättigheterna* bör enligt utskottets mening avslås av riksdagen med hänvisning till följande.

FN:s deklaration och åtgärdsprogram för årtiondet för en freds- och ickevåldskultur för världens barn (åren 2001–2010) betonar vikten av att principerna om respekt för livet, frihet, demokrati, tolerans, solidaritet, samarbete, pluralism, kulturell mångfald och dialog skall genomsyra alla samhällsnivåer. Enligt vad utskottet erfarit har bl.a. Sveriges Kristna Råd engagerat sig aktivt i arbetet för en freds- och ickevåldskultur i enlighet med FN:s deklaration. En framtidskonferens om ickevåldskultur kommer efter initiativ av rådet att hållas i Uppsala den 7–9 september 2000 med bidrag från Utrikesdepartementet. Sveriges Kristna Råd skall vidare starta en fond för att stödja olika projekt, bl.a. utbildning i konflikthantering. Fondens stöd kommer att inriktas på etik, värdefrågor och ickevåldsarbete.

Utskottet utgår från att skolans arbete med värdegrundsfrågor också inbegriper att skapa en arbetsmiljö som kännetecknas av ickevåld.

Från Justitiedepartementet har utskottet inhämtat att en interdepartemental arbetsgrupp nyligen har tillsatts för att utarbeta ett förslag till nationell handlingsplan för mänskliga rättigheter. I arbetet kommer att ingå att föreslå åtgärder med anledning av FN:s deklaration om årtiondet för utbildning i de mänskliga rättigheterna. Direktiv för arbetsgruppens verksamhet kommer att utfärdas inom kort.

Åtgärder mot mobbning

Motionerna

Ett flertal motionsyrkanden behandlar behovet av åtgärder i form av förhållningssätt, planer och program för att komma till rätta med *mobbning i skolan*.

Såväl Kristdemokraterna i motion 1999/2000:Ub221 yrkande 1 som Centerpartiet i motion 1999/2000:Ub212 yrkande 9 sätter upp en nollvision som mål i arbetet för att motverka mobbning. Det är en självklar rättighet för barn att slippa mobbas, uttalas det i båda motionerna, särskilt som skolplikten innebär att barnen måste infinna sig i skolan.

Kristdemokraterna betonar i motion 1999/2000:Ub221 den fysiska skolmiljöns betydelse för bekämpningen av mobbning (yrk. 5). En ren och snygg skolmiljö gör eleverna medvetna om deras eget och andra människors värde. Likaså har personalsituationen betydelse (yrk. 6). Den måste förbättras. Nyckelprincipen i arbetet mot mobbning är att skapa en skolmiljö som kännetecknas både av positivt intresse och engagemang från de vuxnas sida och av fasta och klara gränser mot oacceptabelt beteende. Detta förutsätter, anför det i motionen, en organiserad tillsyn över elevernas aktiviteter inte bara när undervisningen pågår utan även under rasten (yrk. 10).

Enligt Kristdemokraternas motion bör läroplanerna för förskolan, den obligatoriska skolan och gymnasieskolan innehålla ett avsnitt om undervisning i sociala färdigheter (yrk. 4). Motionärerna pläderar för användandet av medling i arbetet mot mobbning (yrk. 9). Att den mobbade får träffa den som mobbat under handledd medling kan vara ett sätt att visa att konflikter kan behandlas och bearbetas. Vidare bör det göras klart att skolledningen skall kunna omplacera mobbade och kränkande elever (yrk. 11). Det är inte den som mobbats som skall behöva flytta, framhåller motionärerna. En omplacering av den mobbade eleven från ett eventuellt grupptryck kan innebära att denne får en möjlighet att ändra sitt beteende. Viktigt är också att information ges i skolan om lag och rätt och om våldets konsekvenser (yrk. 12).

I motionen understryker Kristdemokraterna att varje förskola och skola skall utforma en plan för hur mobbning och våld skall förebyggas och åtgärdas (yrk. 7). Skolverket bör tillse att handlingsplaner finns och tillämpas.

Enligt motion 1999/2000:Ju725 (v) yrkande 5 har mobbning gradvis utvecklats till att innefatta grövre våldshandlingar. Motionärerna anser att regeringen bör uppmärksamma detta problem ytterligare. Kommunerna måste ges ekonomiskt stöd för att stimulera till ökade utbildningsinsatser om mobbning och hur man kan arbeta förebyggande.

I motion 1999/2000:Ub288 (m) hävdas att skolledningarna inte sällan har bristande kännedom om de lagar som gäller för arbetet mot mobbning. Innebörden av aktuella bestämmelser i skollagen respektive arbetsmiljölagen måste göras tydlig för skolan och tillsyn äga rum att bestämmelserna efterlevs (yrk. 1 och 2). Motionären anser att det behövs en nationell handlingsplan mot mobbning för att höja skolornas lägstanivå i arbetet med att förebygga, upptäcka och stoppa mobbning (yrk. 6). På kommunal nivå bör skolplanerna förbättras kvalitativt och kvantitativt vad gäller skolans arbete mot mobbning (yrk. 4). De bör innehålla bl.a. mål för fortbildning av personal i dessa frågor, direktiv för kontakter med polis och andra myndigheter samt krav på uppföljning av arbetet. Beträffande innehållet i skolornas arbetsprogram mot mobbning menar motionären att varje skola i förväg bör ha tänkt igenom hur man skall agera när mobbning förekommer och också veta hur man agerar för att förhindra mobbning (yrk. 5). I motionen framhålls vidare det angelägna i att bygga väl fungerande nätverk på skolorna samt att all skolpersonal erbjuds utbildning om hur mobbning upptäcks och hindras (yrk. 7). Förekomsten av mobbning och skolans insatser mot mobbning måste löpande mätas respektive utvärderas (yrk. 8).

Centerpartiet anser i motion 1999/2000:Ub212 yrkande 10 att det i skollagen skall införas en skyldighet för lärare och övrig personal i skolan att rapportera förekomst av mobbning till rektor. Liknande synpunkter läggs fram i motion 1999/2000:Ub305 (c), där motionären även betonar att mobbarna bör uppmärksammas och att det behövs insatser i skolan för att hjälpa dem (yrk. 1 och 3).

I tre motioner begärs att riksdagen uttalar sig för att *våldsbrott i skolan skall polisanmälas*. Enligt Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub221 yrkande 8 bör skolledarens skyldighet i detta avseende klart framgå av skollagen. Folkpartiet efterlyser i motion 1999/2000:Ub294 yrkande 36 kraftfulla åtgär-

der mot mobbning, t.ex. skall brott som begås i skolan polisanmälas. I motion 1999/2000:Ub288 (m) yrkande 3 anförs att enskilda skolor och lärare inte skall tvingas till svåra och ibland kontroversiella principiella avgöranden, som t.ex. om våld skall polisanmälas. Skolorna bör i de lokala skolplanerna rekommenderas att polisanmäla rena våldshandlingar.

Utskottets bedömning

Utskottet vill för sin del understryka att det inte får finnas minsta tvekan om att varje form av kränkande behandling mellan elever, mellan vuxna samt mellan elever och vuxna i skolan är helt otillåten och helt i strid med de grundläggande värden som gäller. Skolan skall inte vara en värdeneutral plats, och den får aldrig acceptera mobbning, våld eller rasism.

Enligt utskottets bedömning bör emellertid samtliga motionsyrkanden om *åtgärder mot mobbning* i skolan avslås av riksdagen. Tydliga föreskrifter mot mobbning och annan kränkande behandling finns i dag i skolans styrdokument såsom skollag och läroplaner. Såväl skollagen som läroplanerna är därtill för närvarande föremål för översyn. Det är, anser utskottet, främst lokalt ute i kommunerna och på de enskilda skolorna som utvecklingen av arbetet mot mobbning nu måste ske.

Utskottet anför närmare i ärendet följande.

Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100), i dess lydelse sedan den 1 januari 1998, är den som verkar inom skolan skyldig att aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden.

Arbetsgivaren har enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) ansvar för att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att en tillfredsställande arbetsmiljö säkerställs. Däri ligger att kränkande behandling inte får förekomma. Ansvaret för att arbetsmiljöaspekterna beaktas vilar på skolhuvudmannen eller, efter delegation, på rektor.

I läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) framhålls att skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen skall i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Det betonas att alla som verkar i skolan skall hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i läroplanerna och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

Rektor har enligt Lpo 94 ett särskilt ansvar för att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden bland elever och anställda. Rektors ansvar enligt Lpf 94 uttrycks så att alla former av trakasserier och mobbning bland elever och anställda skall motverkas.

Utskottet har under föregående riksmöten haft att behandla motionsyrkanden som motsvarar de nu aktuella (senast i bet. 1998/99:UbU11). Utskottet har då framfört som sin uppfattning att rutiner och förhållningssätt för hur lärare och övrig personal skall förebygga mobbning och hantera problemen när de upptäcker mobbning samt hur kommunikationen mellan rektorn,

personalen, eleverna och föräldrarna skall skötas i dessa ärenden skall finnas i skolans handlingsprogram för arbetet mot mobbning.

Utskottet vidhåller att rutiner för bl.a. handledd medling mellan mobbade och mobbade elever, omplacering av mobbade elever och rapporterings-skyldighet till rektor om förekomst av mobbning bör beslutas lokalt på respektive skola i samband med utarbetandet av handlingsprogrammet för arbetet mot mobbning vid skolan. Utskottet finner det vidare naturligt att skolan i sin uppgift att förmedla normer och värderingar samarbetar med andra samhällsorgan, bl.a. polisen, som kan informera om följderna av våldsbrott.

Enligt skollagen skall rektor hålla sig förtrogen med och svara för den dagliga ledningen av utbildningen i skolan (2 kap. 2 §). Av förarbetena till lagparagrafen framgår att ansvaret för utbildningen omfattar ansvar inte endast för den direkta undervisningen utan även för skolans fostrande roll, också under sådana moment som raster och skolmåltider (prop. 1990/91:18 s. 35). Rektor har således i dag ansvar för att vuxna finns till hands på raster för att ge eleverna trygghet och hindra mobbning.

Beträffande personalsituationen på skolorna vill utskottet peka på att det med rådande ansvarsfördelning inom skolområdet ankommer på kommunen att besluta om personal vid de olika skolenheterna. Även den fysiska skolmiljön är ett kommunalt ansvar, liksom fortbildning av skolans personal.

Skolverket redovisade i december 1999 i en rapport till regeringen ett uppdrag att genomföra en nationell kvalitetsgranskning om arbetet mot mobbning och annan kränkande behandling (dnr 99:208). Granskningen hade genomförts på 83 skolor i Blekinge, Jämtlands, Kalmar och Västra Götalands län. I rapporten konstateras att handlingsprogram mot mobbning finns i de allra flesta skolor, men de används inte överallt. På många skolor saknas det förebyggande arbetet. Detta gäller i högre grad för de äldre eleverna i grundskolan samt för gymnasieskolans elever. I rapporten föreslås att kommuner och skolor bör skapa strategier för förebyggande och behandlande insatser, utveckla elevernas sociala kompetens, uppmärksamma också vuxnas bemötande av elever, se till att eleverna får vara med och ta ansvar för att utveckla skolans normer, satsa på att stärka social kompetens och socialpedagogisk kunskap bland personalen för att upptäcka mobbning och annan kränkande behandling samt regelbundet utvärdera och följa upp handlingsprogram och åtgärder mot kränkande behandling.

Utskottet ser det som angeläget att Skolverket i sin tillsynsverksamhet följer upp skolornas arbete mot mobbning och annan kränkande behandling.

I direktiven till 1999 års skollagskommitté anges, som utskottet nämnt i det föregående, att kommitténs översyn av gällande regler även skall omfatta frågor kring kränkande behandling. Som utskottet också nämnt har en arbetsgrupp tillsatts inom Utbildningsdepartementet för att göra en översyn av läroplanerna som styrdokument. Utredningen och arbetsgruppen skall arbeta fram till den 1 maj respektive den 31 maj 2001. Det anges i uppdraget till arbetsgruppen att denna bör ha nära kontakt med skollagskommittén för ett ömsesidigt utbyte av synpunkter och erfarenheter.

När det gäller införandet av *anmälningsplikt i skollagen för våld i skolan* vill utskottet betona att de lagar som gäller i samhället i övrigt gäller även i skolan. Därav följer att våldsbrott som sker i skolan skall polisanmälas. Någon särskild markering i skollagen av detta behövs inte och bör inte heller göras. Motionsyrkandena bör avslås.

Elevvård m.m.

Motionerna

Frågor om *elevvård och skolhälsovård* uppmärksammas i flera motioner.

Kristdemokraterna betonar i motion 1999/2000:Ub275 yrkande 8 vikten av tillgång till elevvårdande personal i skolan. Inte minst med tanke på att psykiska och psykosociala störningar har ökat kraftigt bland barn och ungdomar är det enligt motionärerna nödvändigt att elevvården inte utarmas utan får erforderliga resurser. Enligt motion 1999/2000:Ub277 (kd) yrkande 4 måste det finnas tillräckligt med elevvårdande personal och tydliga hanteringsvägar från misstanken om att en elev har fysiska eller psykiska problem till åtgärder och uppföljning.

Likaså framhåller Centerpartiet i motion 1999/2000:So330 yrkande 7 vikten av en väl fungerande skolhälsovård som tidigt kan upptäcka ohälsosfaktorer i barns vardagsmiljö och psykiska problem hos barn och som kan verka som en förtroendefull kontakt med vuxenvärlden. I motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 11 och 1999/2000:Ub211 yrkande 1 lyfter Centern särskilt fram att skolan har en viktig uppgift i arbetet med att förebygga ätstörningar. En översyn bör göras när det gäller att ge information och utbildning om anorexi till dem som arbetar i skolan, vården och idrottsrörelsen samt på fritidsgårdar. Även forskning kring ätstörningar behövs. Enligt motion 1999/2000:Ub305 (c) yrkande 2 måste barn i skolan som mår psykiskt dåligt utredas med förtur för att man skall få fram de bakomliggande orsakerna.

Folkpartiet anför i motion 1999/2000:So226 yrkande 10 att skolhälsovårdens betydelse för en god arbetsmiljö i skolan och för förebyggande av olika hälsoproblem inte nog kan understrykas. Den nedrustning av skolhälsovården som skett under senare år kan inte accepteras. Enligt motion 1999/2000:So263 yrkande 7 från Folkpartiet bör skolhälsovården förstärkas så att man också kan ta sig an det olycksfallsförebyggande arbetet i skolan. Även i motion 1999/2000:Ub203 (fp) yrkande 1 framhålls att en stärkt skolhälsovård skulle kunna utgöra en viktig resurs för genomförandet av olika skadeförebyggande aktiviteter som man vet har effekt.

I motion 1999/2000:Ub251 (mp) yrkande 1 hävdas att alltför unga människor mår psykiskt och fysiskt dåligt. Skolan är en plats där barns och ungdomars varningssignaler tidigt kan uppfattas. Därför är det viktigt, anser motionären, att det görs klart vad som är skolans ansvar och att erforderliga resurser satsas på förebyggande elevvård. Enligt yrkande 2 i samma motion bör skolans ansvar att genast anmäla misstankar om att ett barn kan behöva skydd tydliggöras genom att en hänvisning till 71 § socialtjänstlagen införs i skollagen.

Gymnasieelever som saknar familjestöd bör enligt motion 1999/2000: Ub236 (kd) yrkande 18 kunna få särskilt stöd också i vardagslivet genom boendeformer som internat eller dylikt.

Elevers behov av vuxenkontakt och den roll som en *klassmorfar* kan spela i barnens liv uppmärksammas i motionerna 1999/2000:Ub235 (mp, m, v, kd, fp) och 1999/2000:Ub215 (mp, fp). Motionärerna hänvisar till att det pågår ett projekt med 29 verksamma klassmorfäder i 19 skolor i Stockholms län. En klassmorfars uppgift är att finnas i barnens närhet i klassrummet, på raster, under lunchen osv. Rekrytering sker framför allt bland arbetslösa män över 50 år samt pensionärer. Enligt gällande arbetsmarknadsregler är emellertid en klassmorfars närvaro vid en skola begränsad till en period om sex månader. I motionerna föreslås därför att *en utredning tillsätts* för att ta reda på hur barns behov av vuxna kan tillgodoses på ett långsiktigt och stabilt sätt och där erfarenheterna av projektet Klassmorfar tas till vara.

Utskottets bedömning

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena rörande *elevvård och skolhälsovård* i avvaktan på regeringens beredning av ett nyligen avlämnat utredningsbetänkande i dessa frågor.

Regeringen tillkallade sommaren 1998 en särskild utredare med uppdrag att kartlägga elevvårdens och skolhälsovårdens verksamhet och funktion samt överväga lämpliga åtgärder i syfte att höja verksamhetens kvalitet och effektivitet (dir. 1998:59). Utredaren överlämnade den 31 mars 2000 betänkandet *Från dubbla spår till Elevhälsa – i en skola som främjar lust att lära, hälsa och utveckling* (SOU 2000:19). Enligt utredarens förslag bör elevhälsa införas som begrepp för de verksamheter som i dag är elevvård och skolhälsovård. Elevhälsans uppgift skall vara att stödja lärandet i skolan och röja hinder för elevers lust att lära och utvecklas. Elevhälsa skall anordnas för förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan.

Inom Elevhälsan skall det finnas yrkesgrupper som genom högskoleutbildningar har kompetens som skolsköterskor, kuratorer, psykologer, studie- och yrkesvägledare, skolläkare och specialpedagoger. Dessa yrkesgrupper skall delta i skolans arbete för att skapa en miljö som främjar lärande, god allmän utveckling och en god hälsa för varje elev. Lärare eller arbetslag kan inte på egen hand klara av alla de fysiska, psykiska och emotionella svårigheter som elever har eller alla de komplicerade sociala situationer de lever i, anför utredaren. Till sin hjälp skall de ha Elevhälsans professionella aktörer. Elevhälsans uppgifter och de kompetenser den omfattar skall anges i skollagen. Med hänsyn till den pågående översynen av skollagen föreslår utredaren att skollagskommittén får i uppdrag att utforma erforderlig författningstext. Betänkandet kommer nu att remissbehandlas.

Utskottet noterar att utredningen i ett avsnitt om hur barn och ungdomar mår i dag, särskilt tar upp ätstörningar som ett omfattande problem bland flickor från tidiga tonår. Det finns enligt utredningen ett stort behov av bl.a.

teoretisk och praktisk kunskapsutveckling och forskning, vilket inte minst gäller ämnet idrott och hälsa.

Av 71 § socialtjänstlagen (1980:620) följer att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. I betänkandet om elevhälsa gör utredaren den bedömningen att det ligger i kommunens ansvar att regelmässigt informera all skolpersonal om deras skyldighet att till kommunens socialtjänst anmäla när det finns misstankar om att en elev far illa eller löper risk att fara illa.

Utskottet anser att det inte behövs någon hänvisning i skollagen till socialtjänstlagens bestämmelse.

Utskottet ser positivt på verksamheter som i likhet med projektet *Klassmorfar* i skolor i Stockholms län tillgodoser barns behov av kontakt med vuxna. Som motionärerna anfört behöver barn vuxna förebilder i skolan, särskilt män, som kan ge dem trygghet och ett socialt stöd samt visa personligt intresse. Det ankommer dock på kommunerna att initiera och besluta om sådana verksamheter. Utskottet är inte berett att förorda en utredning om former för klassmorfaderns närvaro i skolan eller att annars uttala sig i arbetsmarknadsfrågor. Därmed bör riksdagen avslå motionerna 1999/2000:Ub215 och 1999/2000:Ub235.

Skolans arbetsmiljö

Motionerna

I Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub275 yrkande 19 konstateras om *skolans arbetsmiljö* att en nedsliten, osund, nedklottrad och ostädad skola varken inbjuder till arbete eller till ansvarstagande. Därtill kommer att allergiproblem hos barn och ungdomar ofta kan härledas till att de vistas i undermåliga lokaler med brister i ventilationssystem m.m.. På många håll behöver skolbyggnader restaureras och hela skolmiljön, inklusive skolgården, förbättras avsevärt. Detta måste ha hög prioritet, betonar Kristdemokraterna. Också i motion 1999/2000:Ub277 (kd) yrkande 11 anförs att det i såväl klassrum som korridorer måste ställas samma krav på god arbetsmiljö som på andra arbetsplatser.

Enligt Centerpartiet i motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 12 och 1999/2000:Ub211 yrkande 2 är det angeläget att eleverna redan under de tidiga skolåren i större utsträckning än i dag ges möjlighet att faktiskt ta del i utformningen av arbetsmiljön i skolan. En översyn bör göras huruvida bestämmelserna i 6 kap. arbetsmiljölagen om samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare m.m. skulle kunna tillämpas i skolan.

Folkpartiet påpekar i motion 1999/2000:Ub294 yrkande 28 att trots att elever från årskurs 1 omfattas av arbetsmiljölagen, så har brister i skolan avslöjats när det gäller både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön. Det växande antalet allergier till följd av osund miljö är ett problem. För motionärerna är det självklart att elever och lärare skall ha en arbetsplats som uppfyller kraven på en acceptabel arbetsmiljö. I Folkpartiets motion

1999/2000:So226 yrkande 9 framhålls att varje kommun och skola bör ha ett eget program för hur arbetsmiljön i skolan skall kunna förbättras. Det bör inbegripa en löpande rapportering om arbetsskador och sjukdom som orsakats av arbetsmiljön.

Frågor om *disciplinära åtgärder mot elever* tas upp i tre motioner.

Centerpartiet vill ha en skärpning av lärarnas möjligheter att använda disciplinära åtgärder. Enligt motion 1999/2000:Ub810 yrkande 4 skall det viktigaste instrumentet vara samtal med föräldrar och elever, vilket kan följas av samtal med studierektor och rektor, formell kommunikation med föräldrarna, enskild undervisning, kortare avstängning, omplacering och, ytterst, avstängning enligt beslut av den kommunala skolnämnden.

I Folkpartiets motion 1999/2000:Ub801 yrkande 11 anmärks att lärare och elever behöver ordning, reda och arbetsro i skolan. Skolan måste därför visa att det inte är acceptabelt att elever systematiskt stör undervisningen. Lärare måste känna stöd från rektor, skolbyråkrater och politiker när de ingriper mot regelbrott i skolan.

Enligt motion 1999/2000:Ub265 (kd) skapar man genom en förbättrad ordning och disciplin i grundskolan och gymnasieskolan en miljö för lärande, där läraren kan använda tiden för undervisning i stället för att ta itu med stökiga elever.

Utskottets bedömning

Utskottet föreslår avslag på motionsyrkandena om *skolans arbetsmiljö*.

Utskottet hänvisar till att 1999 års skollagskommitté fått ett tydligt uppdrag att se över också frågor om arbetsmiljön (dir. 1999:15). Som utskottet redovisat i det föregående skall kommittén göra en översyn, och vid behov föreslå förändringar, av gällande regler för att stärka barns, ungdomars och vuxnas säkerhet, skydd och trygghet i barnomsorgs- och skolverksamheten, särskilt avseende arbetsmiljö- samt hälso- och sjukvårdslagstiftningen.

Frågor om vilka krav som skall ställas på en god skolmiljö behandlas också i Elevvårdsutredningens betänkande (SOU 2000:19) som redovisats i föregående avsnitt.

Bestämmelser om elevskyddsombud finns i 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen (1977:1160) samt i 6 a § arbetsmiljöförordningen (1977:1166). Elevskyddsombud, som utses av eleverna, medverkar i skolans skyddsverksamhet och har rätt till den information som behövs för uppdraget. De har också rätt till ledighet från skolarbetet för att fullgöra uppdraget. Elevmedverkan gäller dock inte elever i lägre årskurser än årskurs 7 i grundskolan.

Bostadsutskottet har i sitt betänkande 1999/2000:BoU9 nyligen behandlat motionsyrkanden om brister i inomhusmiljön, bl.a. inomhusmiljön i förskolor och skolor. Yrkandena har avstyrkts av utskottet med hänvisning till främst utredningsinsatser av Boverket, Folkhälsoinstitutet och Bygghälsorådet. Bland annat har Folkhälsoinstitutet inom ramen för det s.k. Allergiprogrammet genomfört ett omfattande arbete under Innemiljöåret 99. En slutrapportering av erfarenheterna från denna satsning kommer att redovisas under som-

maren 2000. Institutet arbetar också med att utforma en nationell handlingsplan mot allergi. Målet är att presentera planen för regeringen år 2002.

Utskottet anser att även motionsyrkandena om *disciplinära åtgärder mot elever* bör avslås av riksdagen.

Regler om disciplinära åtgärder och åtgärder för elevers tillrättaförande finns i grundskoleförordningen (6 kap. 9 och 10 §§) respektive gymnasieförordningen (6 kap. 21–25 §§).

Om en grundskoleelev uppträder olämpligt eller gör sig skyldig till en mindre förseelse, skall läraren tillrättavisa eleven och om det inte hjälper kontakta elevens vårdnadshavare. Läraren får också visa ut eleven från undervisningslokalen eller låta eleven under uppsikt stanna i skolan högst en timme efter skoldagens slut. Vid upprepade förseelser eller en allvarligare förseelse skall saken dels anmälas till rektorn, dels hänskjutas till elevvårdskonferensen. Konferensen skall efter kontakt med vårdnadshavaren försöka få eleven att bättra sig genom åtgärder som är avpassade efter elevens individuella förhållanden. Om detta inte hjälper skall elevvårdskonferensen anmäla förhållandet till styrelsen för överväganden om lämplig åtgärd.

En gymnasieelev som gjort sig skyldig till upprepade förseelser eller en allvarligare förseelse får av rektor efter utredning tilldelas en skriftlig varning. Eleven får också i förlängningen, om åtgärden inte har effekt, stängas av från undervisningen under högst två veckor av terminen eller förvisas från gymnasieskolan för viss tid, dock högst tre terminer. Fråga om avstängning eller förvisning avgörs av styrelsen för utbildningen sedan en utredning genomförts som allsidigt klarlägger omständigheterna i ärendet.

Utskottet förutsätter att lärare använder sig av de regler om disciplinära åtgärder som står till förfogande. Utskottet vill också återigen erinra om det pågående arbetet i skollagskommittén med att bl.a. överväga förändringar för att harmonisera skollag, läroplaner, andra förordningar och föreskrifter.

Sex- och samlevnadsundervisning

Motionerna

Enligt motion 1999/2000:Ju720 (kd), som rör kvinnovåld, formas många av våra attityder under uppväxttiden. Det är därför viktigt att man i *skolans samlevnadsundervisning* på ett tidigt stadium undervisar i och diskuterar frågor om samlevnad och relationer (yrk. 4).

I motion 1999/2000:Ub314 (v) yrkandena 1, 2 och 5 understryks att skolans samlevnadsundervisning skall vara värdeneutral. Den skall alltså upplysa utan att lägga värderingar om olika sexuella läggningar och olika sätt att utöva sex samt om könsöverskridande, transvestitism och transsexualitet. Motionärerna anger vidare att det är upp till varje vuxen individ att få tillägna sig sexuellt upphetsande alster. Någon värdering bör inte heller läggas på detta, under förutsättning att ingen människa skadas eller kränks.

Utskottets bedömning

Utskottet föreslår avslag på motionsyrkandena.

Skolverket har under år 1999 på regeringens uppdrag genomfört en nationell kvalitetsgranskning inom området sex- och samlevnadsundervisning. I december 1999 redovisade Skolverket sin rapport över kvalitetsgranskningen som genomförts vid 80 skolor i Blekinge, Jämtlands, Kalmar och Västra Götalands län (dnr 99:208). I rapporten framhåller verket att det är nödvändigt med en tydligare målformulering i läroplanen. Sexualitet och samlevnad som kunskapsområde nämns i läroplanen endast i uppdraget till rektor. Skolledning och lärare får därmed föga vägledning beträffande vilka mål som skall uppnås och inte heller stimulans att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen.

Läroplanerna skall som nämnts i det föregående ses över av en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet enligt förordnande den 4 april 2000. Arbetet skall vara slutfört senast den 31 maj 2001.

Regeringen har den 2 mars beslutat om reviderade kursplaner för alla ämnen i grundskolan, vilka skall träda i kraft den 1 juli och alltså tillämpas från höstterminen 2000. Regeringen gör bl.a. en tydlig markering av att det i de samhällsorienterade ämnena ingår att diskutera och reflektera över begrepp som identitet, sexualitet, kärlek och jämställdhet. Man betonar vikten av att tala om värdefrågor i samband med undervisning om samlevnad och relationer, människosyn och språkbruk. Även i kursplanen för de naturorienterade ämnena och i biologi finns naturligen vissa inslag kring undervisningen i sex och samlevnad.

Det särskilda ungdomsråd som tillsatts inom Värdegrundsprojektet har haft att arbeta med hur den framtida sex- och samlevnadsundervisningen skall utformas som en del av värdegrunden och som en del av skolans arbetsmiljö. Ungdomsrådets arbete kommer att redovisas i projektets slutbok *Värdegrundsboken – om samtal för demokrati i skolan*. Boken kommer att spridas bl.a. till skolorna.

Betyg m.m.

Motionerna

Betygssystemet i grundskolan behandlas i flera motioner.

Kristdemokraterna anser i motion 1999/2000:Ub275 yrkande 14 att målrelaterade betyg bör ges i en sexgradig skala, senast fr.o.m. årskurs 7. Dessutom bör skriftlig information om elevens kunskap och utveckling utfärdas fr.o.m. årskurs 5. För elev som lämnar grundskolan utan betyg i ett ämne skall skriftligt omdöme utarbetas, oavsett om eleven begär det eller inte. Också i motion 1999/2000:Ub277 (kd) yrkande 7 ställs krav på en utvidgning av antalet betygssteg och tydliga betygskriterier. Enligt motion 1999/2000:Ub249 (kd) kunde nuvarande betygssteg enkelt kompletteras med ett plus för starkt betyg och ett minus för svagt.

Centerpartiet menar i motion 1999/2000:Ub212 yrkande 6 att det nu behövs en bred överenskommelse om betygen i grundskolan. Utgångspunkten bör vara att betyg skall ges tidigare och i fler steg än i dag. Betygen skall vara målrelaterade och det skall finnas tydliga kriterier för alla betygssteg.

Enligt Folkpartiets motion 1999/2000:Ub294 yrkandena 8 och 10 bör riksdagen uttala sig för att betygsskalan skall bli sexgradig samt att alla elever skall få betyg från årskurs 6.

Förslag om att *nationella prov* i svenska, engelska och matematik skall vara obligatoriska i grundskolans årskurs 5 förs fram av Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet (mot. 1999/2000:Ub275 yrk. 15, 1999/2000:Ub212 yrk. 7 resp. 1999/2000:Ub294 yrk. 11). Enligt Centerpartiet bör riksdagen utan föregående beredning kunna besluta om detta.

Också frågan om *utvecklingssamtalen i grundskolan* tas upp av Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet (mot. 1999/2000:Ub275 yrk. 13, 1999/2000:Ub212 yrk. 8 resp. 1999/2000:Ub294 yrk. 9). Kristdemokraterna och Folkpartiet vill att utvecklingssamtalen skall dokumenteras skriftligt. Enligt Kristdemokraterna är detta en förutsättning för att uppföljningen av utvecklingssamtalen skall kunna fungera bra. Centerpartiet anser att riksdagen nu bör besluta att utvecklingssamtalen från årskurs 5 skall resultera i en skriftlig sammanfattning.

Enligt motion 1999/2000:Ju906 yrkande 5 från Moderata samlingspartiet skall skolans skyldighet att informera föräldrar gälla både hur kunskapsinhämtandet fortskrider och hur eleven fungerar socialt i skolmiljön. I motion 1999/2000:Ub266 (m) begärs förslag om *obligatoriska skriftliga omdömen* för elever i grundskolan fr.o.m. årskurs 1 för att ge föräldrarna möjlighet att på ett tidigt stadium få inblick i barnets skolgång. Erfarenheter visar enligt motionären att de muntliga utvecklingssamtalen inte alltid håller önskvärd kvalitet. Därför bör skolorna åläggas att komplettera utvecklingssamtalen med skriftlig information.

Även när det gäller *betygssystemet i gymnasieskolan* finns ändringsförslag i motioner. Enligt Moderaternas motion 1999/2000:Ub311 yrkande 7 måste antalet betygsteg i gymnasieskolan utökas. Med tydliga nationella betygskriterier för de tre steg som finns i dag kan en enkel förändring vara att ge läraren ansvar för att markera betyget med plus eller minus, menar motionärerna. Betygskriterierna bör ses över när det gäller kopplingen mellan betyg och mål samt hur betygen fungerar visavi kursernas omfattning. Liknande synpunkter framförs i motion 1999/2000:Ub205 (m) yrkande 1.

Kristdemokraterna i motion 1999/2000:Ub236 yrkande 16 anser likaså att betygssystemet i gymnasieskolan bör kompletteras med fler steg. De påpekar vidare att enligt uppgifter från Skolverket år 1997 hade endast 20 % av kommunerna beslutat att använda de nationella proven för gymnasieskolan.

Moderata samlingspartiet begär i motion 1999/2000:Ub311 yrkande 8 ett riksdagsuttalande om att *rätten att pröva betyg under gymnasietiden* bör återinföras. Detta begärs också i motionerna 1999/2000:Ub205 (m) yrkande 2 och 1999/2000:Ub806 (m) yrkande 1. Moderaterna pekar på att många elever som lämnat gymnasiet nu går på komvux eller Kunskapslyftet för att läsa upp betygen. De flesta av dem höjer sina betyg och kommer därmed in på högskolan samtidigt som de slår ut nästa årskull studenter som i sin tur måste påbörja konkurrenskomplettering. Enligt Moderaterna är det bra om

elever ägnar fritid och lov under gymnasietiden åt att skaffa sig bättre kunskaper och de skall självfallet få detta arbete värderat och dokumenterat.

I motion 1999/2000:Ub283 (s) efterfrågas *möjligheter att höja godkänt gymnasiebetyg*. Motionärerna anför att om en elev är under 20 år och har fått godkända gymnasiebetyg som inte är tillräckliga för att ge tillträde till högskolan eller arbete så har varken kommunen eller arbetsförmedlingen ansvar för personen i fråga. Är eleven över 20 år men i övrigt i samma situation kan denne bli utestängd från bidrag till kompletterande gymnasieutbildning. Det borde vara självklart, anser motionärerna, att eleven i dessa fall skall få läsa upp sina betyg.

Enligt motion 1999/2000:Ub258 (s) finns det problem för barn och ungdomar med läs- och skrivsvårigheter vid övergång mellan grundskola och gymnasieskola samt mellan gymnasieskola och högskola på grund av utformningen av betygs- och antagningsystemet. Motionären menar att det därför är angeläget att alternativa metoder för *betygsättning för dyslektiker* kompletteras med föreskrifter om hur dessa kan utformas.

Folkpartiet anser i motion 1999/2000:Ub294 yrkande 23 att regeringen bör överväga om gällande regler för betygsättning i gymnasieskolan bör ändras så att det blir möjligt att ange *ogiltig frånvaro på termins- och kursbetyg*.

Skolverket bör enligt motion 1999/2000:Ub214 (s) få i uppdrag att tydligare än i dag *informera om skillnaderna i betygssystemen* mellan grundskolan och *grundläggande vuxenutbildning*, nämligen att högsta betyg är Mycket väl godkänd respektive Väl godkänd. Motionären påtalar att det finns en risk för missförstånd hos arbetsgivare att komvuxeleven har sämre kunskaper än grundskoleeleven.

Utskottets bedömning

Det tidigare relativa betygssystemet har ersatts av mål- och kunskapsrelaterade betyg som infördes för grundskolan fr.o.m. läsåret 1995/96 och för gymnasieskolan för de elever som började hösten 1994.

Nuvarande betygssystem i grundskolan regleras i 7 kap. grundskoleförordningen. Det innebär att ämnesbetyg ges i slutet av varje termin fr.o.m. årskurs 8 i tre steg, nämligen Godkänd (G), Väl godkänd (VG) och Mycket väl godkänd (MVG). Om en elev inte har nått upp till de mål som bestämts för ämnet eller ämnesblocket får eleven inget betyg. I stället skall på begäran av eleven eller elevens vårdnadshavare ett skriftligt omdöme ges om elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket.

Slutbetyget från årskurs 9 sätts med hjälp av kursplanernas mål samt nationella betygskriterier som utfärdats i anslutning till kursplanerna i varje ämne. Till stöd för en enhetlig bedömning för hela landet finns obligatoriska nationella ämnesprov i svenska, engelska och matematik. Ämnesprov i samma ämnen kan också användas i slutet av årskurs 5 för att bedöma elevernas kunskapsutveckling. Dock är det inte obligatoriskt för skolorna att använda de nationella proven för årskurs 5.

Minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha utvecklingssamtal om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling. På begäran av elevens vårdnadshavare skall läraren som ett komplement till utvecklingssamtalet lämna skriftlig information om elevens skolgång. Sådan information får dock inte ha karaktären av betyg.

Kunskaperna i gymnasieskolan bedöms i förhållande till målen för varje kurs. I det tidigare systemet fick eleverna terminsbetyg i de olika ämnena. Nu skall eleven, enligt 7 kap. gymnasieförordningen, få betyg på varje avslutad kurs. För betyg i gymnasieskolan finns fyra steg, nämligen Icke godkänd (IG), Godkänd (G), Väl godkänd (VG) och Mycket väl godkänd (MVG).

Som stöd för betygssättningen på en kurs skall läraren använda de betygskriterier som har fastställts för kursen. Förutom betygskriterier för varje kurs bör i dag nationella kursprov i svenska, engelska och matematik användas som hjälpmedel för en enhetlig betygssättning. Genom en ändring (1999:844) i gymnasieförordningen kommer de nationella kursproven att bli obligatoriska fr.o.m. hösten 2000 i kärnämnen svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i den avslutande gemensamma karaktärsämneskursen i engelska och matematik.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden om ändringar i *betygssystemet i grundskolan* som innebär att betyg skall ges tidigare och i fler steg än i dag, om *obligatoriska nationella prov i årskurs 5 i grundskolan* samt om *obligatorisk skriftlig dokumentation av utvecklingssamtalen i grundskolan*. Utskottet föreslår också avslag på motionsyrkandena om fler betygssteg inom *betygssystemet i gymnasieskolan*. Motsvarande motionsyrkanden har under senare år vid flera tillfällen avslagits av riksdagen på förslag av utskottet, senast i betänkandet 1998/99:UbU11. Utskottet finner inte anledning att nu ändra sina tidigare ställningstaganden.

Regeringen har i juni 1999 uppdragit åt Skolverkets kvalitetsgranskningsnämnd att genomföra en nationell kvalitetsgranskning rubricerad En likvärdig och rättvis betygssättning. Resultatet av granskningen skall redovisas senast den 1 september 2000. Granskningen skall belysa hur skolhuvudmännen tar sitt ansvar för att betygssättningen, inklusive den betygssättning som sker vid prövning, skall vara likvärdig och rättvis. Den skall omfatta alla de instrument skolhuvudmannen förfogar över för att kvalitetssäkra betygssättningen i huvudmannens skolor. Den skall beskriva, bedöma och värdera hur såväl skolhuvudmannen som skolorna arbetar med dessa instrument samt hur resultatet av detta arbete återspeglas i verksamheten.

Utskottet ser det som angeläget att en sådan granskning nu görs.

Varje elev har efter avslutad gymnasial utbildning rätt att på nytt få gå igenom *prövning för att kunna erhålla ett högre betyg*. Under skoltiden får prövning endast ske om eleven är underkänd i en kurs eller inte tidigare fått betyg på kursen. Utskottet ställer sig inte bakom motionsyrkandena om att rätt till prövning under gymnasietiden skall återinföras. Dessa motionsyrkanden bör alltså avslås av riksdagen.

När det gäller möjligheter att *läsa upp godkänt gymnasiebetyg* efter gymnasieskolan gäller följande.

Enligt 11 kap. 19 § skollagen är varje kommuninnevånare behörig att delta i gymnasial vuxenutbildning fr.o.m. andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år eller när han eller hon slutfört utbildning på ett nationellt program eller likvärdig utbildning i gymnasieskolan. Bestämmelser om urval till utbildningen ges i 3 kap. 10 § förordningen om kommunal vuxenutbildning (1992:403). Där sägs bl.a. att om antalet platser är mindre än antalet behöriga sökande till en kurs inom gymnasial vuxenutbildning skall, utan hänsyn till tidigare betyg, företräde ges dem som har störst behov av utbildningen. Enligt vad utskottet erfarit har det blivit allt vanligare att ungdomar efter gymnasieskolan söker till komvux för att konkurrenskomplettera betyg. I mån av plats tas också in elever som redan har godkänt gymnasiebetyg i aktuell kurs.

Utskottet anser inte att riksdagen, som föreslås i motion 1999/2000:Ub283, skall ta initiativ till någon ändring av gällande bestämmelser. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

I fråga om *betygssättningen för dyslektiker* erinrar utskottet om att det i Skolverkets föreskrifter och allmänna råd om betygskriterier för grundskolans ämnen (SKOLFS 1995:65) medges undantag från regeln att eleven, för att erhålla betyget Väl godkänd i visst ämne, skall ha uppfyllt samtliga kriterier för detta betyg. Om särskilda skäl föreligger med hänsyn till personliga förhållanden hos enskild elev kan bortses från enstaka kriterier (2 §). Väl utvecklad förmåga avseende något eller några kriterier kan väga upp brister avseende ett eller ett par andra kriterier. Motsvarande gäller för elev i gymnasieskolan enligt 3 § i Skolverkets föreskrifter om betygskriterier för kurser i kärnämnen i gymnasieskolan och inom gymnasial vuxenutbildning (SKOLFS 1997:2).

Utskottet förutsätter att problemen med betygssättning för dyslektiker uppmärksammas under Skolverkets nämnda nationella granskning. Riksdagen bör avslå motion 1999/2000:Ub258.

Det finns numera inte några regler om att *frånvaro skall anges på gymnasiebetyg*. I den tidigare gällande förordningen (1992:396) med vissa bestämmelser för linjer och specialkurser i gymnasieskolan angavs i 4 kap. 7 § att avgångsbetyg över slutförd lärokurs skulle innehålla uppgift om elevens sammanlagda frånvaro under sista terminen. Bestämmelsen upphörde att gälla i och med införandet av den nya gymnasieskolan med utbildningen organiserad i program.

Utskottet noterar att skollagskommittén enligt sina direktiv skall utreda behovet av en skyldighet för skolan att i vissa sammanhang informera myndiga elevers föräldrar, utan att lämna ut sekretesskyddade uppgifter, t.ex. då eleven utan giltig orsak är frånvarande i sådan omfattning att detta kan komma att påverka rätten till studiebidrag (dir. 1999:15). Med hänvisning härtill bör riksdagen avslå motion 1999/2000:Ub294 yrkande 23.

Utskottet anser inte att det ankommer på riksdagen att uttala sig för ett uppdrag till Skolverket att informera om *skillnader i betygssystem mellan grundskolan och grundläggande vuxenutbildning*. Motion 1999/2000:Ub214 avstyrks därmed.

Motionerna

Kristdemokraterna framhåller i motion 1999/2000:Ub275 yrkande 16 att försöksverksamheten med *lokala styrelser med föräldramajoritet* ligger i linje med deras krav på stärkt medinflytande i skolan för föräldrar. De anser att det under försöksverksamheten skall vara möjligt att också välja in företrädare för lokala myndigheter och organisationer samt lokalt näringsliv i dessa styrelser.

Enligt Centerpartiet i motion 1999/2000:Ub212 yrkande 13 finns nu tillräckliga erfarenheter för att permanent införa lokala styrelser med föräldramajoritet vid alla skolor. I samband därmed bör dock skiljelinjen mellan lärarnas och skolledningens pedagogiska ledarskap samt föräldrastyrelsernas uppgifter göras tydlig, menar motionärerna. Det finns också anledning att bjuda in andra än föräldrar och elever att delta i styrelserna.

I motion 1999/2000:Ub211 (c) yrkande 4 pläderas för inrättandet av *lokala styrelser med elevmajoritet*. Motionärerna anför att unga människor måste få verkligt inflytande över beslut som fattas. Genom att ge ungdomar inflytande och makt i skolan kommer de på ett naturligt sätt in i demokratiska arbetsformer.

Elevstyrda skolor riskerar att urholka rektors och lärares ansvar och status, hävdar Folkpartiet i motion 1999/2000:Ub801 yrkande 12. Elevråd är bra, både för att träna eleverna i demokratins arbetsformer och för att vara en diskussionspart för skolledningen i frågor som rör skolan och skolarbetet. Det är emellertid fel tänkt, anmärker motionärerna, att amatörer sköter skolan bättre än den pedagogiska professionen. Idéer om elevstyrda gymnasieskolor måste därför avvisas.

Utskottets bedömning

Försöksverksamheterna med *lokala styrelser* inom grundskolan och den obligatoriska särskolan (SFS 1996:605) respektive inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen (SFS 1997:642) är tidsbegränsade till den 1 juli 2001. Utskottet anser inte att riksdagen skall göra något uttalande vare sig för eller emot en permanentning av verksamheterna innan de noga utvärderats i samband med försöksperiodens utgång.

När det gäller önskemålen om att företrädare för lokala intressen skall kunna ingå i föräldrastyrelserna är dessa redan tillgodosedda genom bestämmelserna i förordningen (1996:605) om försöksverksamheten. Där sägs i 4 § att det i sådana styrelser skall ingå företrädare för elevernas vårdnadshavare och för de anställda vid skolan samt rektor, att företrädare för eleverna får ingå och att den kommunala nämnd som inrättat styrelsen får besluta att även andra skall ingå som ledamöter.

Med det anförda bör motionsyrkandena avslås av riksdagen.

Motionerna

I motion 1999/2000:Kr231 (v) yrkande 2 begärs en utredning av möjligheterna att säkra och utveckla musikutbildningen vid landets *musik- och kulturskolor*. I sammanhanget bör övervägas om dessa skolors verksamheter skall regleras i skollagen. Motionärerna anför att den kommunala musikskolans betydelse för bredden inom musiklivet, men också för enskilda musikers yrkesval, framstår som tydlig.

Skolbibliotekens situation tas upp i motion 1999/2000:Kr313 yrkande 23 från Kristdemokraterna. De menar att skolbiblioteken är en undervärderad resurs i skolan, varför regeringen bör uppdraga åt Skolverket att göra en översyn.

Det är enligt Centerpartiet i motion 1999/2000:Ub212 yrkande 21 viktigt att eleverna i skolan får möta både *dramapedagoger och bildkonstnärer*. Dramapedagogiken skapar stark inlevelse och förståelse. Bild och bildkonst ger tillfälle till reflektioner.

Enligt motion 1999/2000:Ub222 (c) yrkandena 1–3 måste kritiskt och analytiskt inriktad *medieundervisning* få större plats i grundskolan och i gymnasieskolan inte minst i bildämnet, men också i andra ämnen, t.ex. i samhällskunskap. Lärarna måste få utbildning i mediekunskap. Det gäller att lära barn och unga att värdera, välja och välja bort i medieutbudet. Analytiska och kritiska moment måste också finnas i ungdomars medie- och kulturverksamhet.

Utskottets bedömning

Utskottet delar motionärernas åsikter om betydelsen av kultur i skolan. Utskottet anser emellertid att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden i detta avsnitt av följande skäl.

Under budgetåren 1999–2001 kommer sammanlagt 110 miljoner kronor att avsättas för det s.k. tiopunktsprogrammet för skolan. Insatser för kulturen i skolan ingår som en del i detta program. För innevarande budgetår finns under anslaget Utveckling av skolväsende och barnomsorg anvisat 5 miljoner kronor för sådana insatser. Medlen disponeras av Regeringskansliet.

Bland annat har regeringen den 22 december 1999 uppdragit åt Skolverket och Statens kulturråd att tillsammans förbereda ett nationellt symposium alternativt nationella symposier hösten 2000 med syfte att vidareutveckla frågan om kultur i skolan. Symposiet skall rikta sig till beslutsfattare inom utbildningsväsende och kulturliv, verksamhetsansvariga samt lärare och andra som verkar på nationell, regional och lokal nivå.

Vidare har regeringen samma dag gett Malmö högskola i uppdrag att utarbeta olika former av kompetensutveckling för kultur och lärande i skolan. Uppdraget innebär bl.a. att högskolan skall analysera och dra slutsatser av kulturprojekt i skolan som har genomförts i Malmöregionen samt med utgångspunkt i den analysen genomföra utbildningsinsatser tillsammans med skolor i regionen. Avsikten är att med olika kulturella uttrycksformer öka elevernas engagemang i skolarbetet. Högskolan skall även överväga hur

insatserna kan tillämpas på nationell nivå. För kostnader i samband med uppdraget anvisas högskolan 3,5 miljoner kronor. Uppdraget skall slutredovisas senast den 30 juni 2003.

Enligt Skolverkets Verksamhetsplan för år 2000 fortsätter arbetet med att stimulera lokal skolutveckling med kultur i barnomsorg och skola i enlighet med det särskilda regeringsuppdrag som gavs i regleringsbrevet för 1999. I samarbete med Statens kulturråd kommer verket att stödja nätverk på nationell, regional och lokal nivå och ta fram material till stöd för kreativa arbetsformer i lärprocessen.

Riksdagen har under de två föregående riksmötena på utskottets förslag avslagit yrkanden om utredning i syfte att lagreglera kulturskolan som skolf orm. Utskottet ansåg att *musik- och kulturskolor* fyller en viktig uppgift när det gäller att stimulera och ta till vara talanger inom olika konstformer. Ett införande av regler om sådana skolor i skollagen skulle dock kunna medföra betydligt ökade kostnader för kommunerna (bet. 1998/99:UbU11). Utskottet har ingen annan uppfattning nu.

Enligt bibliotekslagen (1996:1596) skall det inom grundskolan och gymnasieskolan finnas lämpligt fördelade *skolbibliotek* för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen. Kommunerna svarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten liksom för skolans verksamhet och bestämmer därmed även mål och ambitionsnivå för skolbibliotekets verksamhet. Av regleringsbrevet för år 2000 framgår att visst stöd skall utgå av medlen för utvecklingsinsatser inom skolväsendet till att förstärka och utveckla skolbibliotekets pedagogiska roll.

I kursplanerna för såväl ämnet svenska som ämnet bild uttrycks att bilder och olika former av konstnärlig gestaltning samt upplevelser av skönlitteratur, film och teater öppnar möjligheter till att formulera frågor och reflektera över egna och andras erfarenheter samt stimulerar elevers förmåga att kritiskt granska och pröva sina ställningstaganden. Utskottet ser detta som viktigt för eleverna. Enligt utskottet är det emellertid en fråga för skolan lokalt att besluta om att anlita *dramapedagoger och bildkonstnärer* eller att ge större plats åt *medieundervisning*. När det särskilt gäller lärares roll att lära barn värdera, välja och välja bort, har utskottet i avsnittet om skolans värdegrund redovisat Lärarutbildningskommitténs förslag i denna del.

Övriga frågor

I motion 1999/2000:Ub212 från Centerpartiet hävdas att det har förekommit att barn felaktigt hänvisats till *särskola* och därför gått miste om grundläggande högskolebehörighet. Det är enligt motionärerna viktigt med en tidig diagnos i samverkan mellan skola och landsting för att så många barn som möjligt skall få adekvat stöd och därigenom kunna ta del av undervisningen i den ordinarie skolan (yrk. 27–28).

U t s k o t t e t finner de uppgifter om särskolans elever som framkommit i Skolverkets rapport *Jämförelsetal för huvudmän 2000* anmärkningsvärda. I rapporten som presenterades den 14 april 2000 redovisas att antalet elever i särskolan har ökat kraftigt under 1990-talet. I tre län har antalet barn i grund-

särskolan fördubblats sedan läsåret 1992/93. Jämfört med förra läsåret 1998/99 har elevantalet i grundsärskolan ökat med drygt 9 %. Det skall jämföras med ökningen i den vanliga grundskolan som var 2 %. I gymnasiesärskolan har elevantalet ökat med närmare 6 %.

I regleringsbrevet för år 2000 har Skolverket fått i uppdrag att, mot bakgrund av elevökningen sedan 1992, ytterligare analysera skälen till att andelen elever i särskolan fortsätter att öka. Analysen skall främst avse grundskolan. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 2000.

Skolverket har också fått i uppdrag att genomföra ytterligare analyser för att öka kunskapen om hur skolformen svarar mot elevernas behov och förutsättningar. Därvid skall effekterna av undervisningstidens variationer studeras särskilt, liksom elevernas valmöjligheter i såväl den obligatoriska särskolan som gymnasiesärskolan. Detta uppdrag skall redovisas senast den 1 mars 2001.

Utskottet anser att resultaten av Skolverkets analyser bör avvaktas. Riksdagen bör således avslå motionsyrkandena.

Enligt motion 1999/2000:Ub241 (v) bör en utredning tillsättas med uppgift att ta fram *en bättre indelning av skolåret*. Motionärerna påpekar att i många länder i Europa har man sedan länge treterminers läsår med andningspauser som ger både elever och personal möjlighet att varva ner och ladda ny energi för ett effektivare lärande.

U t s k o t t e t är inte berett att förorda att en sådan särskild utredning tillsätts som motionärerna efterfrågar. Som nämnts i det föregående pågår en översyn av skollagen av 1999 års skollagskommitté. Motionsyrkandet avstyrks.

Frågan om *klasstorlek* tas upp i motion 1999/2000:Ub277 (kd) yrkande 10. Motionären framhåller att arbetssituationen är en viktig förutsättning för att läraren skall kunna möta eleverna utifrån vars och ens speciella behov. En undervisningsgrupp, som en lärare har huvudansvar för, bör i princip inte omfatta fler än 25 elever.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet. Utskottet anser inte att regler om klasstorlek skall införas. Detta skulle innebära en återgång till en detaljstyrning som inte stämmer överens med nuvarande mål- och resultatstyrning av skolan. Den frihet när det gäller organiserandet av skolarbetet som skolor har i dag har medfört att många skolor har infört arbetslag, vilket möjliggör flexibla gruppindelningar, utifrån både pedagogiska och sociala behov. Skolor söker nya vägar att skapa meningsfulla sammanhang i lärande för elever, som teman, projekt och samarbete mellan ämnen och lärare. Utskottet vill därtill anmärka att det finns risk för att en föreskrift om ett visst högsta antal elever i en klass blir ett riktmärke.

Betydelsen av *skolans kontakt med samhället* betonas i tre motioner. Enligt motion 1999/2000:Ub259 (m) yrkande 6 måste en framgångsrik skola leva i symbios med det omgivande samhället, t.ex. genom att ta upp dagsnyheter i samhällsundervisningen, löpande inbjuda olika yrkesgrupper till skolan, göra studiebesök etc.

En regional profilering i skolorna efterfrågas i motion 1999/2000:N388 (mp) yrkande 11. Inte minst när det gäller frågor kring attityder till hemregionen, kulturarv och värdegrund borde regionens särart fångas upp, anser motionärerna.

Enligt motion 1999/2000:N214 yrkande 10 från Centerpartiet erbjuder skolans lokaler möjligheter till ett rikt utbud av olika verksamheter. Skolans betydelse som mötesplats för människor i närområdet förstärks om skollokalerna upplåts till olika föreningar och enskilda utan kostnad.

U t s k o t t e t vill i likhet med motionärerna betona vikten av att skolan samverkar med det omgivande samhället. Emellertid finns en sådan samverkan redan föreskriven i läroplanerna. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) sägs bl.a. att alla som arbetar i skolan skall verka för att utveckla kontakter med kultur och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö. Enligt läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) gäller bl.a. att personalen i utbildningen skall utnyttja kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv.

Utskottet konstaterar också att det i grundskolans kursplan i ämnet historia finns utsagt att eleverna skall känna till hembygdens historia och hur denna har format kulturen.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandena.

I motion 1999/2000:Ub277 (kd) yrkande 6 pekas på behovet av *studie- och yrkesvägledare*. Det är enligt motionären angeläget att eleverna redan på högstadiet i grundskolan ges reella möjligheter att fatta genomtänkta beslut om sin framtida utbildning. Många elever kommer i dag till gymnasieskolan utan att uppleva det som meningsfullt. Studie- och yrkesvägledarna måste ingå som en självklar del i skolans helhetssatsningar, anser motionären.

Centerpartiet skriver i motion 1999/2000:A220 yrkande 7 om en dörr till utbildning och individuellt anpassade utbildningspaket. I motionen hänvisas till att det inom grundskolan och gymnasieskolan finns studie- och yrkesvägledning. En sådan funktion behövs sannolikt även för vuxna, menar motionärerna. Det bör vara möjligt att få hjälp med att länka ihop olika utbildningar till ett utbildningspaket.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandena under hänvisning till följande.

Regeringen beslutade i december 1999 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att kartlägga och analysera individens behov av vägledning i skolväsendet (dir. 1999:107). Kartläggningen och analysen skall också omfatta vuxenutbildningen. Utredaren skall föreslå mål för studie- och yrkesorienteringen utifrån de förändrade krav som arbetsliv, utbildning och samhällsutveckling ställer. Utredaren skall vidare lämna förslag vad avser utbildning av vägledare samt kompetensutveckling för yrkesverksamma vägledare. I det fall utredarens förslag innebär att författningar behöver ändras, skall utredaren lämna förslag till sådana ändringar. Utredaren skall pröva i vilken mån förslagen har effekter på vägledningen inom Arbetsmarknadsverkets ansvarsområde. – Uppdraget, förutom den del som avser utbildning av och kompetensutveckling för vägledare, skall vara slutfört senast den 30

september 2000. Vad gäller utbildningen och kompetensutvecklingen skall uppdraget slutredovisas den 15 december 2000.

Som utskottet nämnt i det föregående har Elevvårdsutredningen i sitt betänkande *Från dubbla spår till Elevhälsa* (SOU 2000:19) föreslagit att yrkesgruppen studie- och yrkesvägledare skall ingå i Elevhälsan.

I Centerpartiets motion 1999/2000:A220 yrkande 6 anförs om *utbildningens infrastruktur* att denna inte är inriktad på att klara allt större behov av återkommande utbildning. Enligt motionärerna måste det bli möjligt att få tillgång till skräddarsydda utbildningspaket som svarar mot komplexa behov och där utbildningsbehoven skär genom utbildningsstrukturen på ett delvis nytt sätt. Regeringen bör låta utreda hur samverkan mellan olika aktörer på utbildningsområdet kan förbättras.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Kunskapslyftskommittén har den 4 april 2000 presenterat sitt slutbetänkande *Kunskapsbygget 2000 – det livslånga lärandet* (SOU 2000:28). Kommittén anser bl.a. att det i kommunerna skall finnas tillgång till en bra infrastruktur för livslångt lärande. Exempel på detta är uppsökande verksamhet, studie- och yrkesvägledning, individuella studieplaner och samarbete mellan utbildningsanordnare, kommunala förvaltningar, näringsliv och arbetsförmedling. För att knyta ihop de olika delarna i det livslånga lärandet till en sammanhängande strategi föreslår kommittén bl.a. en förstärkt målstyrning med gemensamma övergripande mål för all samhällsstödd utbildning för vuxna från grundläggande nivå till högskolenivå, en sektorsövergripande beredning för livslångt lärande inom Regeringskansliet och en ny myndighetsstruktur anpassad till det livslånga lärandet.

Enligt utskottets mening bör beredningen av Kunskapslyftskommitténs betänkande avvaktas.

Skolans uppgift att *lära eleverna en god studieteknik* lyfts fram i motion 1999/2000:Ub809 (c) yrkande 1. Motionären menar att det i dagens samhälle ställs allt högre krav, också i yrkeslivet, på ständig fortbildning och kompetenshöjning. Det är därför ett samhällsintresse att den obligatoriska skolan hos eleverna grundlägger sådana kunskaper.

U t s k o t t e t har ingen annan uppfattning än motionären. Det finns också föreskrivet i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) att eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga, sägs det i läroplanen.

Motionsyrkandet bör avslås av riksdagen.

Utökade möjligheter för gymnasieelever att studera utomlands begärs av Folkpartiet i motion 1999/2000:Ub294 yrkande 33. Motionärerna åberopar att vi lever i en alltmer internationaliserad värld. Detta ställer stora krav på främst språkkunskaper, men också på kunskaper om andra länder och kulturer.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet.

Utskottet erinrar om att det i dag finns möjligheter för elever att få studera utomlands genom utnyttjandet av olika utbytesprogram, t.ex. Sokrates och Leonardo. Det finns också vissa möjligheter till stipendier. Vidare har genom informationstekniken öppnats kontaktvägar mellan skolor och mellan elever i olika länder.

Det är enligt motion 1999/2000:Ub273 (m) angeläget att regeringen träffar avtal om *fritt skolval i Öresundsregionen* när regionen alltmer integreras och rörligheten ökar.

U t s k o t t e t påminner om att det finns ett långtgående samarbete på skolområdet inom Nordiska rådet. Riktlinjerna för samarbetet är fastställda av ministerrådet i en handlingsplan och verkställs av Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete (NSS). Ministerrådet satsar på att främja elev- och lärarutväxlingen och att skapa livskraftiga nätverk och informationssystem mellan skolorna i Norden. Genom ett gymnasieavtal har 16–19-åringar fått tillträde till gymnasieskolan i de andra nordiska länderna på samma villkor som landets egna elever.

För studier inom Norden beviljas studiehjälp på i stort sett samma villkor som i Sverige. Den utbildning man går måste vara ställd under statlig tillsyn. Det krävs också att utbildningen, om inte särskilda skäl föreligger, omfattar minst tre månaders heltidsundervisning.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionsyrkandet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 24, 1999/2000:Ub227 yrkandena 1 och 5, 1999/2000:Ub259 yrkande 7, 1999/2000:Ub260 yrkande 1, 1999/2000:Ub275 yrkandena 5, 6 och 9 och 1999/2000:Ub294 yrkandena 6 och 13,
 - res. 1 (m) – delvis
 - res. 2 (kd) – delvis
 - res. 3 (c) – delvis
 - res. 4 (fp) – delvis
2. beträffande *uppdrag till Invandrarverket och Skolverket i syfte att öka kunskapen om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub211 yrkande 5,
3. beträffande *avskaffande av grundskolans timplan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 5 och 1999/2000:Ub294 yrkande 7,
 - res. 5 (m, c, fp) – delvis
4. beträffande *individuella studieplaner i grundskolan*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub212 yrkande 4,
 - res. 3 (c) – delvis
5. beträffande *skolpliktens fullgörande*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub290 och 1999/2000: Ju721 yrkande 6, 1999/2000:UbU15

6. beträffande *elever i behov av särskilt stöd*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkandena 18, 19 och 20, 1999/2000:Ub229 yrkandena 1, 2 och 3, 1999/2000:Ub275 yrkande 7, 1999/2000:Ub294 yrkande 12, 1999/2000:Ub810 yrkande 9, 1999/2000:So263 yrkandena 3 och 4,

7. beträffande *översyn av kursplaner och läroplaner för att stärka läs- och skrivfärdigheter m.m.*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub212 yrkandena 14 och 17,
res. 3 (c) – delvis

8. beträffande *särskilt pedagogiskt stöd till särbegåvade barn och ungdomar m.m.*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub230 yrkandena 1, 2 och 3,

9. beträffande *ämnet idrott och hälsa m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub233, 1999/2000:Ub244, 1999/2000:Ub256, 1999/2000:Ub269 yrkandena 1 och 2, 1999/2000: Ub302 och 1999/2000:Kr509 yrkandena 2 och 3,

10. beträffande *simundervisning m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub203 yrkande 2, 1999/2000:Ub220, 1999/2000:Ub264 yrkandena 1 och 2, 1999/2000: Ub312 yrkandena 1 och 2 och 1999/2000:Fö213 yrkande 3,

11. beträffande *undervisning om alkohol, narkotika och tobak m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub232 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:Ub275 yrkande 20, 1999/2000:Ub295 yrkandena 1, 2 och 3, 1999/2000:Ju908 yrkande 3 och 1999/2000:So226 yrkande 11,

res. 1 (m) – delvis

12. beträffande *ämnet religionskunskap*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub202, 1999/2000: Ub255, 1999/2000:Ub272, 1999/2000:Ub275 yrkande 4 och 1999/2000:Ub291,

13. beträffande *ämnet samhällskunskap*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Fö213 yrkande 2,

14. beträffande *praktisk arbetslivsorientering*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub212 yrkande 16,

15. beträffande *praktiska och estetiska ämnen*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub275 yrkande 12,

res. 2 (kd) – delvis

16. beträffande *teckenspråk*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub308,

17. beträffande *avskaffande av den nationella timplanen i gymnasieskolan*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub311 yrkande 6,

18. beträffande *lärarledd undervisning i gymnasieskolan*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub236 yrkande 1,

19. beträffande *översyn av gymnasieskolans program*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 8, 1999/2000:Ub260 yrkande 2 och 1999/2000:Ub311 yrkande 10,

res. 1 (m) – delvis

20. beträffande *eget personligt program för elever*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub294 yrkande 18,

res. 5 (m, c, fp) – delvis

21. beträffande *uppfyllande av programmålen m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub236 yrkandena 2 och 3,

res. 2 (kd) – delvis

22. beträffande *kärnämnesutbudet*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 11,
1999/2000:Ub243 och 1999/2000:Ub311 yrkande 5,

res. 6 (m, c) – delvis

res. 2 (kd) – delvis

23. beträffande *alternativa kurser i kärnämnen m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub294 yrkandena 14, 15
och 16 och 1999/2000:Ub311 yrkande 4,

res. 7 (m, fp) – delvis

24. beträffande *indelning av kärnämnen i etapper*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub236 yrkande 10,

25. beträffande *profilering av kärnämnen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub294 yrkande 17,

res. 4 (fp) – delvis

26. beträffande *inrättande av ett företagsinriktat nationellt program
m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub206, 1999/2000:Ub236
yrkande 7, 1999/2000:Ub268, 1999/2000:Ub294 yrkande 25,
1999/2000:Ub813 yrkande 9, 1999/2000:N212 yrkande 4 och
1999/2000:N384 yrkande 25,

res. 2 (kd) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

27. beträffande *arbetsplatsförlagd utbildning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub236 yrkande 9,

28. beträffande *ämnet kemi*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub237 yrkandena 1 och 2,

29. beträffande *kurser inriktade på kultur inom omvårdnadspro-
grammet*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub307,

30. beträffande *utbildningspoäng i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub309,

31. beträffande *försöksverksamhet med sommarkurser*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub294 yrkande 19,

res. 4 (fp) – delvis

32. beträffande *samverkan mellan kommuner om utbildningsutbudet
i gymnasieskolan m.m.*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub236 yrkande 12,

33. beträffande *åldersgräns för studier i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 4 och
1999/2000:A220 yrkande 10,

res. 2 (kd) – delvis

34. beträffande *fritt val av skola m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub227 yrkande 3,
1999/2000:A230 yrkande 22, 1999:2000:N271 yrkande 4 och
1999/2000:Sf637 yrkande 20,

res. 8 (m, kd, c, fp) – delvis

35. beträffande *resurser till gymnasieskolor i utsatta områden*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub294 yrkande 35,
res. 4 (fp) – delvis
36. beträffande *skolans värdegrund i praktisk tillämpning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub221 yrkandena 2 och 3,
1999/2000:Ub236 yrkande 17, 1999/2000:Ub275 yrkandena 2, 3 och
23 samt 1999/2000:Ub289,
res. 2 (kd) – delvis
37. beträffande *borttagande av hänvisningen i läroplanerna till kristen tradition och västerländsk humanism*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub234, 1999/2000:Ub297
och 1999/2000:Ub314 yrkande 3,
res. 9 (v)
38. beträffande *arbete med freds- och ickevåldskultur i grundskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub253 och 1999/2000:
Ub276 yrkandena 1 och 2,
39. beträffande *arbete med utbildning i de mänskliga rättigheterna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:K356 yrkande 7,
40. beträffande *åtgärder mot mobbning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkandena 9 och
10, 1999/2000:Ub221 yrkandena 1, 4–7 och 9–12, 1999/2000:Ub288
yrkandena 1–2 och 4–8, 1999/2000:Ub305 yrkandena 1 och 3 samt
1999/2000:Ju725 yrkande 5,
41. beträffande *polisnämnan av våldsbrott i skolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub221 yrkande 8,
1999/2000:Ub288 yrkande 3 och 1999/2000:Ub294 yrkande 36,
res. 4 (fp) – delvis
42. beträffande *elevvård och skolhälsovård*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub203 yrkande 1,
1999/2000:Ub211 yrkande 1, 1999/2000:Ub212 yrkande 11,
1999/2000:Ub236 yrkande 18, 1999/2000:Ub251 yrkandena 1 och 2,
1999/2000:Ub275 yrkande 8, 1999/2000:Ub277 yrkande 4,
1999/2000:Ub305 yrkande 2, 1999/2000:So226 yrkande 10,
1999/2000:So263 yrkande 7 och 1999/2000:So330 yrkande 7,
43. beträffande *utredning av formerna för en klassmorfars närvaro i skolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub215 yrkandena 1 och 2
och 1999/2000:Ub235 yrkandena 1 och 2,
44. beträffande *skolans arbetsmiljö*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub211 yrkande 2,
1999/2000:Ub212 yrkande 12, 1999/2000:Ub275 yrkande 19,
1999/2000:Ub277 yrkande 11, 1999/2000:Ub294 yrkande 28 och
1999/2000:So226 yrkande 9,
res. 10 (c, fp)
45. beträffande *disciplinära åtgärder mot elever*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub265, 1999/2000:Ub801
yrkande 11 och 1999/2000:Ub810 yrkande 4,
res. 4 (fp) – delvis

46. beträffande *skolans sex- och samlevnadsundervisning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub314 yrkandena 1, 2 och 5 samt 1999/2000:Ju720 yrkande 4,

47. beträffande *betygssystemet i grundskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 6, 1999/2000:Ub249, 1999/2000:Ub275 yrkande 14, 1999/2000:Ub277 yrkande 7 samt 1999/2000:Ub294 yrkandena 8 och 10,

res. 6 (m, c) – delvis

res. 2 (kd) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

48. beträffande *nationella prov i grundskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 7, 1999/2000:Ub275 yrkande 15 och 1999/2000:Ub294 yrkande 11,

res. 8 (m, kd, c, fp) – delvis

49. beträffande *utvecklingssamtal i grundskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 8, 1999/2000:Ub266, 1999/2000:Ub275 yrkande 13, 1999/2000:Ub294 yrkande 9 och 1999/2000:Ju906 yrkande 5,

res. 8 (m, kd, c, fp) – delvis

50. beträffande *betygssystemet i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub205 yrkande 1, 1999/2000:Ub236 yrkande 16 och 1999/2000:Ub311 yrkande 7,

res. 1 (m) – delvis

51. beträffande *återinförande av rätten att pröva betyg under gymnasietiden*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub205 yrkande 2, 1999/2000:Ub311 yrkande 8 och 1999/2000:Ub806 yrkande 1,

res. 11 (m, kd, fp)

52. beträffande *möjligheten att höja godkänt gymnasiebetyg*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub283,

53. beträffande *utformning av betygssystem m.m. för dyslektiker*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub258,

54. beträffande *ogiltig frånvaro på betyg i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub294 yrkande 23,

res. 7 (m, fp) – delvis

55. beträffande *skillnader i betygssystem mellan grundskolan och grundläggande vuxenutbildning*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub214,

56. beträffande *lokala styrelser med föräldramajoritet*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 13 och 1999/2000:Ub275 yrkande 16,

res. 12 (kd, c)

57. beträffande *lokala styrelser med elevmajoritet*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub211 yrkande 4 och 1999/2000:Ub801 yrkande 12,

res. 3 (c) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

58. beträffande *musik- och kulturskolor*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Kr231 yrkande 2,
59. beträffande *skolbibliotekens situation*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Kr313 yrkande 23,
res. 2 (kd) – delvis
60. beträffande *dramapedagoger och bildkonstnärer i skolan*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub212 yrkande 21,
61. beträffande *medieundervisning m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub222 yrkandena 1–3,
62. beträffande *särskoleelever*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub212 yrkandena 27 och 28,
res. 3 (c) – delvis
63. beträffande *en utredning om indelning av skolåret*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub241,
64. beträffande *klasstorlek*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub277 yrkande 10,
65. beträffande *skolans kontakt med samhället m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub259 yrkande 6,
1999/2000:N214 yrkande 10 och 1999/2000:N388 yrkande 11,
66. beträffande *studie- och yrkesvägledare*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub277 yrkande 6 och
1999/2000:A220 yrkande 7,
67. beträffande *utbildningens infrastruktur*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A220 yrkande 6,
res. 3 (c) – delvis
68. beträffande *studieteknik*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub809 yrkande 1,
69. beträffande *utökade möjligheter för gymnasieelever att studera utomlands*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub294 yrkande 33,
res. 7 (m, fp) – delvis
70. beträffande *fritt skolval i Öresundsregionen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub273.

Stockholm den 27 april 2000

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Majléne Westerlund Panke (s), Tomas Högström (m), Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp), Nils-Erik Söderqvist (s) och Michael Lund (s).

1. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 11, 19 och 50) – m

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m) och Per Bill (m) anför:

När det gäller *grundskolans ansvar, omfattning m.m.* vill vi betona att skolans huvuduppgift är att ge nästa generation kunskaper och fostran av hög kvalitet. Det förutsätter att varje skola har professionell kompetens och en stimulerande miljö för lärande. En grundskola av hög kvalitet kan inte skapas utan att regering och riksdag ställer tydliga och höga krav, men samtidigt låter varje skola få en självständigare och friare roll att utforma sin verksamhet. Ingen elev skall behöva gå ut grundskolan utan nödvändiga baskunskaper. För att uppnå systematik och god kontroll över att alla elever faktiskt ges den hjälp de har rätt till och uppnår de nationella målen bör regeringen enligt vår uppfattning ta fram förslag om införande av en obligatorisk grundskoleexamen. Det är synnerligen viktigt att säkerställa att alla elever når kunskapsmålen. Orsaken till ökningen av det individuella programmet är brister i grundskolan som gör att alltfler elever inte får med sig de baskunskaper som är nödvändiga för att klara de nationella gymnasieprogrammen. Vi vill också framhålla att skolans resurser i ökad utsträckning måste styras till undervisning och läromedel. Riksdagen bör bifalla motionerna 1999/2000:Ub227 yrkandena 1 och 5, 1999/2000:Ub259 yrkande 7 och 1999/2000:Ub260 yrkande 1.

Vi vill beträffande *undervisning om alkohol, narkotika och tobak m.m.* peka på att förändringar i elevens personlighet kan vara ett tecken på begynnande narkotikamissbruk. Skolan bör ha en absolut plikt att informera föräldrar om någon form av oroande tendenser börjar visa sig hos barnet. Det är viktigt att skolpersonalen kontinuerligt får fortbildning om droger och lär sig känna igen de symtom och som följer av ett drogbruk. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ju908 yrkande 3.

Det är enligt vår uppfattning dags att göra en *översyn av gymnasieskolans program* och struktur, antalet kärnämnen, utbudet av kurser, utrymmet för det individuella valet m.m. Det finns i dag inte ett samlat underlag om erfarenheterna av programstrukturen. I samband med en sådan översyn bör också förutsättningarna för skolor att arbeta med en kursutformad gymnasieskola prövas utifrån gjorda erfarenheter såväl i Sverige som internationellt. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ub311 yrkande 10.

Vi anser att *betygssystemet i gymnasieskolan* måste ändras. Antalet betygssteg måste utökas. De fyra betygssteg som i dag används är otillräckliga för att spegla elevernas kunskaper och resultat på ett tillfredsställande sätt. Informationen om betygskriterierna måste dessutom förbättras. Ett annat problem är att högsta betyget Mycket väl godkänd saknar nationella kriterier. Med tydliga nationella kriterier för nuvarande betygssteg kan en enkel förändring vara att ge läraren ansvar för att markera betyget med minus eller plus. Vi anser också att betygskriterierna bör ses över när det gäller kopplingen mellan betyg och mål samt hur betygen fungerar visavi kursernas

omfattning. Detta bör riksdagen med bifall till våra motioner i ärendet som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1, 11, 19 och 50 bort hemställa

1. beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub227 yrkandena 1 och 5, 1999/2000:Ub259 yrkande 7 och 1999/2000:Ub260 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 24, 1999/2000:Ub275 yrkandena 5, 6 och 9 och 1999/2000:Ub294 yrkandena 6 och 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

11. beträffande *undervisning om alkohol, narkotika och tobak m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ju908 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub232 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:Ub275 yrkande 20, 1999/2000:Ub295 yrkandena 1, 2 och 3 och 1999/2000:So226 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

19. beträffande *översyn av gymnasieskolans program*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub311 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 8 och 1999/2000:Ub260 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

50. beträffande *betygssystemet i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub205 yrkande 1 och 1999/2000:Ub311 yrkande 7 samt med anledning av motion 1999/2000:Ub236 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

2. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 15, 21, 22, 26, 33, 36, 47 och 59) – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi vill beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.* framhålla att målsättningen skall vara att alla elever som går ut grundskolan skall ha uppnått tillräckliga kunskaper för att kunna klara gymnasieskolans inträdeskrav. I dag lämnar alltför många elever grundskolan med icke godkända studieresultat. Alla barn är olika och lär på olika sätt och under olika lång tid. Skolan skall vara flexibel för att möta varje barns förutsättningar. Undervisningen bör individualiseras. Det är orimligt att utgå från att alla elever behöver just nio år för att nå målen. Enligt vår uppfattning bör skolstarten vara individuellt flexibel och ske successivt. Vi kristdemokrater avvisar obligatorisk skolstart för sexåringar. Skolplikten skall även fortsättningsvis vara nioårig, men det skall finnas möjlighet att förlänga skolgången på grundskolenivå med ett år. Riksdagen bör bifalla vår motion 1999/2000:Ub275 yrkandena 5, 6 och 9.

Vi vill betona vikten av *praktiska och estetiska ämnen*. Ämnen som hemkunskap, bild och idrott och hälsa är en viktig del av helheten i skolan. Kun-

skaper i praktiska och estetiska ämnen bör enligt vår uppfattning få en mer framskjuten plats i undervisningen. För att göra det möjligt att öka antalet timmar i dessa ämnen anser vi att en översyn bör göras av det totala antalet timmar i grundskolan. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub275 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

Riksdagen bör också bifalla vår motion 1999/2000:Ub236 yrkande 2. Det är enligt vår uppfattning viktigt att skolan har ett ansvar för att eleven i sin individuella studieplan har en sådan kombination av valbara kurser att *programmålen uppfylls*.

I samband med en översyn av *kärnämnesutbudet* bör religions- och historieämnet stärkas. Ämnet religionskunskap bidrar till att motverka främlingsfientlighet, rasism och segregation genom att det ger eleverna en solid bas att stå på. Ämnet ökar förståelsen för och kunskapen om egna och andras kulturella rötter. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ub236 yrkande 11.

Vi anser att ett *företagsinriktat nationellt program* bör inrättas i gymnasieskolan. Ett sådant program bör framför allt inriktas på samarbete mellan små och medelstora företag inom samhällets alla sektorer. Svenskt näringsliv behöver en satsning på utbildning och kompetens. En ökad koppling mellan skolan och näringslivet måste finnas. Skolan har en mycket viktig roll för att ge eleverna förståelse för företagandets roll och betydelse i samhället. Det är även viktigt med kurser och utbildningar inriktade mot företagande och entreprenörskap inom bl.a. universitet och högskolor. Riksdagen bör bifalla motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 7 och 1999/2000:N384 yrkande 25.

Enligt vår uppfattning bör den nuvarande *åldersgränsen för studier i gymnasieskolan* i skollagen tas bort. Dagens åldersgräns omöjliggör längre uppehåll i studierna. Riksdagen bör bifalla vår motion 1999/2000:Ub236 yrkande 4.

Varje skola bör ha en plan för hur man i undervisningen och i hela skolans verksamhet kan omsätta *skolans värdegrund* i praktiken. De värden som utgör värdegrunden och som förvaltas av kristen tradition skall förmedlas i alla ämnen. Vi vill understryka att skolan har en viktig uppgift när det gäller normöverföring och identitetsbildning. Tillsammans med föräldrarna bör lärarna och den övriga personalen komma överens om hur elevernas etiska fostran skall utformas. Vänlighet, hjälpsamhet, omtanke om andra och betydelsen av hur man talar till varandra måste lyftas fram, liksom vikten och värdet av ärlighet, hederlighet och pålitlighet. För att ge lärarna goda möjligheter att arbeta aktivt med värdegrundsfrågor är det viktigt att etiska frågor uppmärksammas i den nya lärarutbildningen och i fortbildning av yrkesverksamma lärare. Värdegrundsarbetet i skolan bör fortlöpande följas upp och utvärderas. Riksdagen bör med bifall till våra motioner i ärendet som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anfört.

När det gäller *betygssystemet i grundskolan* anser vi att målrelaterade betyg bör ges i en sexgradig skala och senast fr.o.m. årskurs 7. Betygskriterierna bör vara tydligt utformade. Dessutom bör skriftlig information om elevens kunskap och utveckling i förhållande till de angivna kravnivåerna i läroplanen utfärdas fr.o.m. årskurs 5. För elev som lämnar grundskolan utan betyg i ett ämne skall skriftligt omdöme utarbetas, oavsett om eleven begär det eller inte. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna

1999/2000:Ub275 yrkande 14 och 1999/2000:Ub277 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

1999/2000:UbU15

Skolbibliotekens situation bör enligt vår mening uppmärksammas. Under de senaste åren har dessa bibliotek utarmats på många håll. Skolbibliotekari-er finns sällan och urvalet av böcker är föråldrat. Riksdagen bör med bifall till vår motion uttala sig för att Skolverket får i uppdrag att göra en översyn.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 1, 15, 21, 22, 26, 33, 36, 47 och 59 bort hemställa

1. beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub275 yrkandena 5, 6 och 9 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 24, 1999/2000:Ub227 yrkandena 1 och 5, 1999/2000:Ub259 yrkande 7, 1999/2000:Ub260 yrkande 1 och 1999/2000:Ub294 yrkandena 6 och 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

15. beträffande *praktiska och estetiska ämnen*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub275 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

21. beträffande *uppfyllande av programmålen m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub236 yrkande 2 och med anledning av motion 1999/2000:Ub236 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

22. beträffande *kärnämnesutbudet*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub236 yrkande 11 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub243 och 1999/2000:Ub311 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

26. beträffande *inrättande av ett företagsinriktat nationellt program m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 7 och 1999/2000:N384 yrkande 25 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub206, 1999/2000:Ub268, 1999/2000:Ub294 yrkande 25, 1999/2000:Ub813 yrkande 9 och 1999/2000:N212 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

33. beträffande *åldersgräns för studier i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub236 yrkande 4 och med anledning av motion 1999/2000:A220 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

36. beträffande *skolans värdegrund i praktisk tillämpning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub221 yrkandena 2 och 3, 1999/2000:Ub236 yrkande 17 och 1999/2000:Ub275 yrkandena 2, 3 och 23 samt med anledning av motion 1999/2000:Ub289 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

47. beträffande *betygssystemet i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 14 och 1999/2000:Ub277 yrkande 7 samt med anledning av motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 6, 1999/2000:Ub249 och 1999/2000:Ub294 yrkandena 8 och 10 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

59. beträffande *skolbibliotekens situation*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Kr313 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

3. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 4, 7, 33, 57, 62 och 67) – c

Sofia Jonsson (c) anför:

När det gäller *grundskolans ansvar, omfattning m.m.* vill jag peka på att en tioårig grundskola är på väg att växa fram. Centerpartiet vill dock gå ett steg vidare. Enligt vår uppfattning bör grundskolans åtagande inte upphöra förrän eleven har fått godkända kunskaper. Skoltiden bör vara flexibel och medge att elevens tid i grundskolan varierar. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ub212 yrkande 24.

Jag anser att regeringen – i samband med att försöksverksamheten med avskaffad timplan inleds i ett antal kommuner och skolor – bör öka kraven på individanpassning av utbildningen i grundskolan. Alla elever bör få en *individuell studieplan* utplagd i samverkan mellan elev, lärare och föräldrar. Studieplanen bör gås igenom vid varje utvecklingssamtal. Detta bör riksdagen med bifall till vår motion 1999/2000:Ub212 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Det är enligt min mening mycket angeläget att en särskild *översyn görs av samtliga kursplaner och läroplaner för att ytterligare stärka läs- och skrivfärdigheterna*. Förmågan att själv kunna uttrycka sig och inhämta information måste särskilt betonas i alla ämnen. Jag anser också att föräldrar till barn med läs- och skrivsvårigheter skall erbjudas särskild utbildning. I England har man erbjudit sådan utbildning. Regeringen bör överväga möjligheterna att stimulera en liknande verksamhet vid svenska skolor. Det är viktigt att föräldrar kan ge sina barn stöd i deras läs- och skrivutveckling. Riksdagen bör bifalla vår motion 1999/2000:Ub212 yrkandena 14 och 17 och som sin mening ge regeringen till känna vad jag här har anförts.

När det gäller *åldersgräns för studier i gymnasieskolan* anser jag att en utbildningsgaranti bör införas upp till 25 års ålder. Den nuvarande regleringen i skollagen (5 kap. 1 §) som anger att studierna skall vara påbörjade fram t.o.m. det första kalenderhalvåret eleven fyller 20 år bör ändras till 25 år. Ett längre avbrott i gymnasieskolan skall inte innebära att man går miste om möjligheten att fullfölja det nationella program som man har påbörjat. Utbildningen bör vara flexibel och kunna varvas med arbete. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:A220 yrkande 10.

Unga människor måste få verkligt inflytande över beslut som fattas. Detta inflytande kan man ge unga i skolan genom att inrätta *lokala styrelser med*

elevmajoritet. På så sätt slussas unga på ett naturligt sätt in i demokratins arbetsformer; de får vara med och påverka och känna att de har verklig makt. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub211 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Det har förekommit att barn felaktigt hänvisats till *särskola* och därför gått miste om grundläggande högskolebehörighet som de skulle ha kunnat uppnå med adekvat stöd i den vanliga skolan. Jag anser att det är viktigt med tidiga stödinsatser så att så många barn som möjligt får del av den ordinarie skolans undervisning. Detta förutsätter att diagnoser ställs tidigt i samverkan mellan skola och landsting. Riksdagen bör med bifall till våra motionsyrkanden som sin mening ge regeringen till känna vad jag här har anfört.

I fråga om *utbildningens infrastruktur* vill jag peka på att gymnasieskolan, den eftergymnasiala utbildningen och arbetsmarknadsutbildningen har olika regelverk som i sig försvårar samverkan. Det måste bli möjligt att plocka olika delar från dessa utbildningar till individuella utbildningspaket. Behoven av ökad kompetens handlar inte bara om endera gymnasiekompetens, yrkesutbildning eller högskolekurser. Detta bör riksdagen med bifall till vår motion i ärendet som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 1, 4, 7, 33, 57, 62 och 67 bort hemställa

1. beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub212 yrkande 24 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub227 yrkandena 1 och 5, 1999/2000:Ub259 yrkande 7, 1999/2000:Ub260 yrkande 1, 1999/2000:Ub275 yrkandena 5, 6 och 9 och 1999/2000:Ub294 yrkandena 6 och 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. beträffande *individuella studieplaner i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub212 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. beträffande *översyn av kursplaner och läroplaner för att stärka läs- och skrivfärdigheter m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub212 yrkandena 14 och 17 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

33. beträffande *åldersgräns för studier i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:A220 yrkande 10 och med anledning av motion 1999/2000:Ub236 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

57. beträffande *lokala styrelser med elevmajoritet*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub211 yrkande 4 och med avslag på motion 1999/2000:Ub801 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

62. beträffande *särskoleelever*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub212 yrkandena 27 och 28 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

67. beträffande *utbildningens infrastruktur*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:A220 yrkande 6 som
sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 25, 26, 31, 35, 41, 45, 47 och 57) – fp

Ulf Nilsson (fp) anför:

Jag anser beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.* att ingen elev skall få börja gymnasieskolan utan betyget Godkänd i svenska, engelska och matematik. I dag tillåts elever att komplettera sina kunskaper inom det individuella programmet för att bli behöriga till ett nationellt program. Enligt min mening är det grundskolan som skall ha ansvaret för att eleverna kompletterar sina kunskaper till godkänd nivå. Elever skall således ”läsa upp” betyget innan de får tillträde till gymnasieskolan. Jag anser också att den totala undervisningstiden i grundskolan måste öka. Grundskolan skall vara tioårig och förskoleklassen skall utgöra det första året. Riksdagen bör bifalla Folkpartiets motion 1999/2000:Ub294 yrkandena 6 och 13.

Det är enligt min uppfattning angeläget att *kärnämnen mer profileras* utifrån gymnasieprogrammets allmänna inriktning, t.ex. att vårdstuderande läser en mer medicinskt inriktad engelska. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ub294 yrkande 17.

Ett *företagsinriktat nationellt program* bör inrättas i gymnasieskolan. I programmet bör ingå kärnämnen som svenska, engelska och matematik samt redovisning, affärsjuridik och marknadsföring etc. Det är viktigt att man redan i skolan skapar medvetande om företagandets villkor. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ub294 yrkande 25.

Gymnasieelever bör ges möjlighet att studera även under sommaren. En *försöksverksamhet med sommarkurser* bör därför initieras av regeringen. Folkpartiets motion 1999/2000:Ub294 yrkande 19 bör bifallas av riksdagen.

Gymnasieskolor i utsatta områden bör få extra resurser för att hindra utslagningen av resurssvaga elever. Jag anser att fler spjutspetskolor (”magnetskolor”), dvs. skolor med en attraktiv profil, som drar till sig elever från olika stadsdelar, bör startas. Tensta gymnasium är ett exempel på en lyckad magnetskola. Dessa skolor sätter prägeln på hela stadsdelen. En bra och populär skola är positiv också för omgivningen. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ub294 yrkande 35.

Enligt min mening bör kraftfulla åtgärder vidtas för att stävja mobbning. Jag vill betona betydelsen av att *våldsbrott som begås i skolan polisanmäls*. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 36 som sin mening ge regeringen till känna.

Kunskap och lärande kräver en god och kreativ miljö för både elever och lärare. Lärare måste därför kunna känna att de har stöd från rektor, skolbyråkrater och politiker om och när de ingriper med *disciplinära åtgärder* mot regelbrott från elever i skolan. Det får inte vara acceptabelt att elever systematiskt stör undervisningen. Skolans arbetsmiljö måste präglas av ordning,

reda och arbetsro. Utskottet borde ha tillstyrkt motion 1999/2000:Ub801 yrkande 11.

När det gäller *betygssystemet i grundskolan* ställer jag mig bakom yrkandena i motion 1999/2000:Ub294 om att betygsskalan skall bli sexgradig samt att alla elever skall få betyg från årskurs 6. Motionsyrkandena bör bifallas av riksdagen.

Elevstyrda skolor riskerar, anser jag, att urholka rektors och lärares ansvar och status. Elevråd är bra, både för att träna eleverna i demokratins arbetsformer och för att vara en diskussionspart för skolledningen i frågor som rör skolan och skolarbetet. Det slutgiltiga avgörandet av skolans angelägenheter skall emellertid ligga hos rektor. Tanken att amatörer sköter skolan bättre än den pedagogiska professionen är fel. Folkpartiet avvisar idéer om elevstyrda gymnasieskolor i enlighet med vad som anförs i motion 1999/2000:Ub801 yrkande 12. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 1, 25, 26, 31, 35, 41, 45, 47 och 57 bort hemställa

1. beträffande *grundskolans ansvar, omfattning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkandena 6 och 13 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 24, 1999/2000:Ub227 yrkandena 1 och 5, 1999/2000:Ub259 yrkande 7, 1999/2000:Ub260 yrkande 1 och 1999/2000:Ub275 yrkandena 5, 6 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

25. beträffande *profilering av kärnämnen*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

26. beträffande *inrättande av ett företagsinriktat nationellt program m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 25 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub206, 1999/2000:Ub236 yrkande 7, 1999/2000:Ub268, 1999/2000:Ub813 yrkande 9, 1999/2000:N212 yrkande 4 och 1999/2000:N384 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

31. beträffande *försöksverksamhet med sommarkurser*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

35. beträffande *resurser till gymnasieskolor i utsatta områden*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 35 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

41. beträffande *polisänmälan av våldsbrott i skolan*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 36 samt med anledning av motionerna 1999/2000:Ub221 yrkande 8 och 1999/2000:Ub288 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

45. beträffande *disciplinära åtgärder mot elever*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub801 yrkande 11 samt med anledning av motionerna 1999/2000:Ub265 och 1999/2000:Ub810 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

47. beträffande *betygssystemet i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkandena 8 och 10 samt med anledning av motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 6, 1999/2000:Ub249, 1999/2000:Ub275 yrkande 14 och 1999/2000:Ub277 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

57. beträffande *lokala styrelser med elevmajoritet*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub801 yrkande 12 och med avslag på motion 1999/2000:Ub211 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. Avskaffande av grundskolans timplan, m.m. (mom. 3 och 20) – m, c, fp

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Enligt vår uppfattning skall den centralt utformade *timplanen i grundskolan* på sikt *avskaffas*, eftersom den lägger hinder i vägen för en målstyrd skola. För att grundskolan fullt ut skall kunna bli flexibel och anpassningsbar efter elevernas varierande behov måste skolan även i praktiken vara målstyrd. Det är inte antalet timmar som skall utgöra grunden för den likvärdiga utbildningen. Det bör redan i dag fattas ett principbeslut om avskaffande av timplanen i grundskolan. Riksdagen bör bifalla motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 5 och 1999/2000:Ub294 yrkande 7.

Alla elever bör ges ökad möjlighet att själva sätta samman kurser till ett *eget personligt program*. Vi vill betona vikten av ett ökat utrymme för individuella inriktningar och val i gymnasieskolan. Riksdagen bör bifalla motion 1999/2000:Ub294 yrkande 18.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 3 och 20 bort hemställa

3. beträffande *avskaffande av grundskolans timplan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 5 och 1999/2000:Ub294 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

20. beträffande *eget personligt program för elever*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Per Bill (m) och Sofia Jonsson (c) anför:

Enligt vår uppfattning bör en översyn göras av *kärnämnesutbudet* i syfte att minska antalet obligatoriska kärnämnen. Genom färre obligatoriska kurser skulle fler elever ges förutsättningar att nå goda studieresultat. Vi förordar att antalet kärnämnen begränsas till att omfatta svenska, engelska, matematik, samhällskunskap samt idrott och hälsa. De ämnen som inte längre är obligatoriska skall ingå som karaktärsämnen i nationella program. Omfattningen av dem i respektive program skall kunna variera. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub311 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *betygssystemet i grundskolan* anser vi att regeringen nu bör ta initiativ till samtal med riksdagens partier för att nå en bred överenskommelse. Utgångspunkten för dessa samtal bör vara att betyg skall ges tidigare och i fler steg än i dag. Betygen bör även framgent vara målrelaterade och det skall finnas tydliga kriterier för alla betygssteg. Riksdagen bör med bifall till motion 1999/2000:Ub212 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anfört.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 22 och 47 bort hemställa

22. beträffande *kärnämnesutbudet*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub311 yrkande 5 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 11 och 1999/2000:Ub243 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

47. beträffande *betygssystemet i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub212 yrkande 6 samt med anledning av motionerna 1999/2000:Ub249, 1999/2000:Ub275 yrkande 14, 1999/2000:Ub277 yrkande 7 och 1999/2000:Ub294 yrkandena 8 och 10 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. Alternativa kurser i kärnämnen, m.m. (mom. 23, 54 och 69) – m, fp

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Per Bill (m) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Enligt vår uppfattning bör det finnas *alternativa kurser i kärnämnen* i gymnasieskolan. Gymnasieskolans mål att alla elever skall uppnå behörighet till högskolan är en stor orsak till att många elever misslyckas i gymnasieskolan. Vi anser att det måste bli möjligt att följa en yrkesinriktad utbildning utan att läsa samma kärnämneskurser som i studieförberedande program. Det skall självklart alltid vara möjligt att senare komplettera studierna så att högskolebehörighet uppnås. Vi vill betona att gymnasieskolan måste ge en individu-

ellt anpassad undervisning och stor valfrihet både vad gäller inriktning av studierna och svårighetsgraden. Det är mycket viktigt att det finns både lättare och svårare kurser. Alla elevers behov av stimulans skall tillgodoses. Riksdagen bör med bifall till motionerna 1999/2000:Ub294 yrkandena 14, 15 och 16 och 1999/2000:Ub311 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anfört.

I fler och fler kommuner är skolket i gymnasieskolan ett växande problem. Närvarokravet måste hävdas, självfallet också när det berör en frivillig skolform och elever som uppnått myndighetsåldern. Vi anser att regeringen bör överväga om gällande regler för betygssättning bör ändras så att det blir möjligt att ange *ogiltig frånvaro på termins- och kursbetyg*. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 23 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser också att *möjligheterna för gymnasieelever att studera utomlands bör utökas*. Skolan har ett ansvar för att möta den nya, mer internationaliserade, tidens skiftande behov. Med förbättrade möjligheter till elevutbyten, satsningar på informationsteknik i skolan, ökade möjligheter för elever att läsa språk och att skaffa sig en internationellt gångbar studentexamen vill vi ge alla elever förutsättningar att möta ett internationaliserat samhälle.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 23, 54 och 69 bort hemställa

23. beträffande *alternativa kurser i kärnämnen m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub294 yrkandena 14, 15 och 16 och 1999/2000:Ub311 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

54. beträffande *ogiltig frånvaro på betyg i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

69. beträffande *utökade möjligheter för gymnasieelever att studera utomlands*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub294 yrkande 33 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

8. Fritt val av skola m.m. (mom. 34, 48 och 49) – m, kd, c, fp

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högeström (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Enligt vår uppfattning är det synnerligen viktigt med ett *fritt val av skola* och fria skolor. Vi är övertygade om att kraven från föräldrar och elever på mer av valfrihet och mångfald kommer att växa sig allt starkare. Ju större utrymme den lokala skolledningen ges att utforma skolans verksamhet, desto större blir möjligheten att ett bra skolklimat utvecklas, vilket i sin tur är avgörande för skolans resultat. Varje skola måste ha stor frihet att forma sin speciella inriktning utifrån lokala förutsättningar. Skolor i utsatta bostadsområden bör profileras och/eller genomgå en särskild kvalitetssatsning. I kombination med ett fritt skolval kan detta uppnå två syften. Dels får barn som

bor i området en extra bra skola, dels kan elever från andra områden söka sig dit. Fria skolval i gymnasieskolan är också viktiga för att ge möjlighet för alla elever från utsatta områden att söka sig till andra gymnasieskolor. Strikt geografisk anknytning till gymnasieskolan leder till att integrationen mellan olika stadsdelar försvåras. Riksdagen bör med bifall till motionerna 1999/2000:Ub227 yrkande 3, 1999/2000:A230 yrkande 22 och 1999/2000:Sf637 yrkande 20 och med anledning av motion 1999/2000:N271 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna vad vi här har anfört.

Nationella prov bör ges regelbundet i *grundskolan*. Sådana prov bör åter bli obligatoriska i årskurs 5. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 15 och 1999/2000:Ub294 yrkande 11 samt med anledning av motion 1999/2000:Ub212 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Utvecklingssamtalen i grundskolan är oerhört viktiga för elever, föräldrar och lärare. Vi anser att de bör dokumenteras skriftligt. Det är en förutsättning för att uppföljningen av utvecklingssamtalen skall kunna fungera bra. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub266, 1999/2000:Ub275 yrkande 13, 1999/2000:Ub294 yrkande 9 och 1999/2000:Ju906 yrkande 5 samt med anledning av motion 1999/2000:Ub212 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 34, 48 och 49 bort hemställa

34. beträffande *fritt val av skola m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub227 yrkande 3, 1999/2000:A230 yrkande 22 och 1999/2000:Sf637 yrkande 20 och med anledning av motion 1999/2000:N271 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

48. beträffande *nationella prov i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 15 och 1999/2000:Ub294 yrkande 11 samt med anledning av motion 1999/2000:Ub212 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

49. beträffande *utvecklingssamtal i grundskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub266, 1999/2000:Ub275 yrkande 13, 1999/2000:Ub294 yrkande 9 och 1999/2000:Ju906 yrkande 5 samt med anledning av motion 1999/2000:Ub212 yrkande 8, som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

9. Borttagande av hänvisningen i läroplanerna till kristen tradition och västerländsk humanism (mom. 37) – v

Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v) anför:

Vi anser att nuvarande *hänvisning i läroplanerna till* den etik som förvaltas av *kristen tradition och västerländsk humanism* bör strykas. Formuleringen underlättar inte tolkningen av läroplanernas intentioner och rimmar illa med

bestämmelsen om att skolans undervisning skall vara icke-konfessionell. Den kan därmed få allvarliga konsekvenser i skolans verksamhet. Vad vi nu har anfört bör riksdagen med bifall till våra motionsyrkanden i ärendet som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 37 bort hemställa

37. beträffande *borttagande av hänvisningen i läroplanerna till kristen tradition och västerländsk humanism*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub234, 1999/2000:Ub297 och 1999/2000:Ub314 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

10. Skolans arbetsmiljö (mom. 44) – c, fp

Sofia Jonsson (c) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Det är enligt vår mening angeläget att eleverna redan under de tidiga skolåren i större utsträckning än i dag ges möjlighet att faktiskt påverka *arbetsmiljön i skolan* i enlighet med bestämmelserna i arbetsmiljölagen. Trots att elever från årskurs 1 omfattas av arbetsmiljölagen, finns det brister i skolan i såväl den fysiska som den psykosociala arbetsmiljön. Varje skola bör ha ett eget program för hur arbetsmiljön skall kunna förbättras. Det bör inbegripa en löpande rapportering om arbetsskador och sjukdom som orsakats av arbetsmiljön. Riksdagen bör bifalla Centerpartiets och Folkpartiets motioner i ärendet.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 44 bort hemställa

44. beträffande *skolans arbetsmiljö*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub211 yrkande 2, 1999/2000:Ub212 yrkande 12, 1999/2000:Ub294 yrkande 28 och 1999/2000:So226 yrkande 9 samt med anledning av motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 19 och 1999/2000:Ub277 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

11. Återinförande av rätten att pröva betyg under gymnasietiden (mom. 51) – m, kd, fp

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högstrom (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Vi anser att *rätten att pröva betyg under gymnasietiden* bör återinföras. Många elever som lämnat gymnasiet går nu på komvux eller Kunskapslyftet för att läsa upp betygen. De flesta av dem höjer sina betyg och kommer därmed in på högskolan samtidigt som de slår ut nästa årskull studenter. Dessa studenter tvingas i sin tur att komplettera sina betyg och därmed är "ekorrhjulet" i full gång. Detta är slöseri med tid och resurser. Vi anser att det är bra om elever ägnar fritid och lov åt att skaffa sig bättre kunskaper och

de skall självfallet få detta arbete värderat och dokumenterat. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionsyrkandena i ärendet som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 51 bort hemställa

51. beträffande *återinförande av rätten att pröva betyg under gymnasietiden*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub205 yrkande 2, 1999/2000:Ub311 yrkande 8 och 1999/2000:Ub806 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. Lokala styrelser med föräldramajoritet (mom. 56) – kd, c

Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Sofia Jonsson (c) anför:

I de *lokala styrelserna med föräldramajoritet* i grundskolan bör redan nu under försöksverksamheten väljas in företrädare för lokala myndigheter och organisationer samt lokalt näringsliv. Därigenom kan man ytterligare stärka skolans ställning som en del av det omgivande samhället. Vi vill också peka på att erfarenheterna av ordningen med föräldrastyrelser är goda. Föräldrastyrelserna bör därför permanentas. I samband därmed bör dock skiljelinjen mellan lärares och skolledningens pedagogiska ledarskap samt styrelsernas uppgifter göras tydligare. Riksdagen bör bifalla våra motioner i ärendet.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 56 bort hemställa

56. beträffande *lokala styrelser med föräldramajoritet*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub212 yrkande 13 och 1999/2000:Ub275 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Särskilda yttranden

1. Ämnet religionskunskap (mom. 12) – m, kd

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högeström (m), Erling Wälivaara (kd) och Per Bill (m) anför:

Regeringen har nyligen fastställt en ny kursplan i ämnet religionskunskap i grundskolan. I det sammanhanget gjordes förändringar av Skolverkets förslag med anledning av kritik från flera olika trossamfund. Kristendomens betydelse understryks nu i kursplanen. Det ligger i linje med värdegrunden i läroplanen, vilket är viktigt. Det finns emellertid anledning att noga följa utvecklingen med anledning av den nya kursplanen, så att undervisningens kvalitet och elevernas kunskaper i religionskunskap inte äventyras.

2. Betygssystemet i grundskolan, m.m. (mom. 47 och 50) – v, mp

1999/2000:UbU15

Britt-Marie Danestig (v), Lennart Gustavsson (v) och Gunnar Goude (mp) anför:

Vår utgångspunkt är en betygsfri skola. Graderade betyg har en mycket styrande effekt på arbetssätt och arbetsformer i skolan. Förekomsten av betyg gör att intresset fokuseras på kunskap som är lätt att mäta och proven premierar i hög grad ytinlärning och inlärning av lösa faktabitar som inte sätts in i något sammanhang. Detta är ett förhållningssätt som hindrar en helhetssyn och som inte stimulerar eleverna till att kritiskt analysera och dra egna slutsatser av ett stoff.

Vi vill ge utrymme för mer av problembaserade, tvärvetenskapliga studier i tema- eller projektform.

3. Musik- och kulturskolor (mom. 58) – v

Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v) anför:

Vi anser att det är angeläget att säkra och utveckla musikutbildningen vid landets musik- och kulturskolor. Den kommunala musikskolans betydelse för bredden inom musiklivet, men också för enskilda musikers yrkesval, framstår som tydlig.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	15
Allmänna skolfrågor	15
Grundskolans ansvar, omfattning m.m.....	15
Grundskolans timplan	18
Skolplikten	19
Elever i behov av särskilt stöd	20
Vissa läroplans- och kursplaneanknutna frågor	24
Idrott och hälsa	24
Undervisning om alkohol, narkotika och tobak (ANT).....	28
Religionskunskap	30
Samhällskunskap, praktisk arbetslivsorientering m.m.	31
Gymnasieskolan.....	32
Program, struktur m.m.	32
Kärnämnen m.m.	34
Företagar- och entreprenörsutbildning m.m.	36
Vissa kurser i gymnasieskolan	38
Vissa organisatoriska frågor m.m.	39
Skolans värdegrund.....	41
Åtgärder mot mobbning	45
Elevvård m.m.	49
Skolans arbetsmiljö.....	51
Sex- och samlevnadsundervisning	53
Betyg m.m.....	54
Föräldra- och elevinflytande	58
Kultur i skolan	59
Övriga frågor.....	61
Hemställan	65
Reservationer.....	71
1. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 11, 19 och 50) – m	71
2. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 15, 21, 22, 26, 33, 36, 47 och 59) – kd	72
3. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 4, 7, 33, 57, 62 och 67) – c.....	75
4. Grundskolans ansvar, omfattning, m.m. (mom. 1, 25, 26, 31, 35, 41, 45, 47 och 57) – fp	77
5. Avskaffande av grundskolans timplan, m.m. (mom. 3 och 20) – m, c, fp	79
6. Kärnämnesutbudet, m.m. (mom. 22 och 47) – m, c.....	80
7. Alternativa kurser i kärnämnen, m.m. (mom. 23, 54 och 69) – m, fp.....	80
8. Fritt val av skola m.m. (mom. 34, 48 och 49) – m, kd, c, fp.....	81

9. Borttagande av hänvisningen i läroplanerna till kristen tradition och västerländsk humanism (mom. 37) – v.....	82
10. Skolans arbetsmiljö (mom. 44) – c, fp	83
11. Återinförande av rätten att pröva betyg under gymnasietiden (mom. 51) – m, kd, fp	83
12. Lokala styrelser med föräldramajoritet (mom. 56) – kd, c	84
Särskilda yttranden	84
1. Ämnet religionskunskap (mom. 12) – m, kd.....	84
2. Betygssystemet i grundskolan, m.m. (mom. 47 och 50) – v, mp	85
3. Musik- och kulturskolor (mom. 58) – v	85